

K 8/2026 vp

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2025

VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI

K 8/2026 vp

Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2025

VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI

Oikeuskanslerinvirasto
PL 20, 00023 VALTIONEUVOSTO
oikeuskansleri.fi

ISSN 0356-3200

Taitto: Mainostoimisto Visuviestintä Oy, Taina Ståhl
Paino: PunaMusta Oy

Helsinki 2026

Eduskunnalle ja valtioneuvostolle

Annan perustuslain 108 §:n 3 momentin mukaisesti eduskunnalle ja valtioneuvostolle kertomuksen oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuonna 2025.

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa kohdennettiin toimintaa edelleen rakenteelliseen laillisuusvalvontaan. Omia aloitteita oli vireillä ja ratkaistiin selvästi enemmän kuin aikaisempina vuosina. Keskeisenä rakenteellisessa valvonnassa on myös lainvalmistelun laillisuusvalvonta, joka kohdistuu erityisesti perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamiseen, osallistumisoikeuksien toteutumiseen, lainsäädännön johdonmukaisuuteen ja EU-oikeuden asianmukaiseen huomioon ottamiseen. Lainvalmistelun valvonnassa asiamäärät kasvoivat, kun lausuntoasioita ratkaistiin ja hallituksen esitysluonnosten ennakkotarkastuksia tehtiin edellistä vuotta enemmän. Myös tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otettujen kantelujen määrä nousi aikaisemmasta vuodesta.

Oikeuskanslerinviraston työtilanne on vuoden 2025 lopussa jonkin verran huonompi kuin edellisenä vuonna johtuen asiamäärien kasvusta. Kanteluasioita ratkaistiin vähemmän kuin

niitä tuli vireille. Kantelujen käsittelyajat ovat myös hieman venyneet. Vuoden lopussa oli vireillä selvästi enemmän laillisuusvalvonta-asioita kuin muutamana edellisellä vuonna.

Oikeuskanslerin vaihtuminen oli toimintavuoden keskeisiä tapahtumia. Oikeustieteen tohtori Tuomas Pöysti toimi oikeuskanslerina 1.1.–30.4.2025. Oikeustieteen tohtori, professori Janne Salminen aloitti valtioneuvoston oikeuskanslerin tehtävässä 1.9.2025. Apulaisoikeuskanslerina on toiminut oikeustieteen tohtori, varatuomari Mikko Puumalainen. Apulaisoikeuskanslerin sijaiseksi määrätty esittelijäneuvos, osastopäällikkönä, oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari Petri Martikainen on hoitanut vuoden 2025 aikana apulaisoikeuskanslerin tehtäviä 236 päivää.

Helsingissä 13. päivänä maaliskuuta 2026

Oikeuskansleri **Janne Salminen**

Kansliapäällikkö **Tuula Majuri**

Sisällys

Eduskunnalle ja valtioneuvostolle	3
1 Puheenvuorot	9
Oikeuskansleri Janne Salminen	
Huomiota lainsäädännön laatuun ja lainvalmistelun oikeudellisiin puitteisiin	10
Laadukkaan lainvalmistelun puitteet	10
Lainvalmistelu Venetsian komission uudessa Rule of Law -tarkistuslistassa.....	12
Perustuslakivaliokunnan tuore lainvalmistelun laatua koskeva kannanotto.....	13
Oikeuskanslerin kannanottoja lainvalmistelusta	15
Näkymiä eteenpäin	17
Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen	
Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta: miksi muutos parempaan on niin hidasta?	19
Useilla viranomaisilla tärkeä merkitys – usein poliisin toiminta keskeistä	20
Perusasioiden osaamisessa puutteita.....	21
Riskinarviointi ja uhrien suojelu.....	23
Lähestymiskielloista	25
Muutos on mahdollinen.....	26
Eikä periksi anneta.....	28

2	Yleiskatsaus toimintavuoteen	31
	Keskeistä oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa	32
	Työtilanne	34
	Kansainvälinen yhteistyö	35
3	Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatointen lainmukaisuuden valvonta	37
	LYHYESTI Päätöksenteon valvonta	38
	Ratkaisuja	40
	LYHYESTI Lainvalmistelun laillisuusvalvonta	53
	Lausuntoja säädösehdotuksista	55
	LYHYESTI Oikeuskanslerin toiminta istuntoasioissa	57
4	Oikeudenkäytön valvonta	61
	LYHYESTI Tuomioistuinten ja syyttäjien valvonta	62
	Ratkaisuja	66
	Käräjäoikeuksien rangaistustuomioiden tarkastamisessa todetut virheet	75
	ARTIKKELI Tuomioistuinten laillisuusvalvonta	78
	LYHYESTI Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta	82
5	Viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonta	87
	LYHYESTI Viranomaistoiminnan valvonta	88
	Ratkaisuja	92
6	Ilmoittajansuojelu	107
	LYHYESTI Ilmoittajansuojelu	108
	Oikeuskanslerinviraston keskitetyn ilmoituskanavan toiminta	110

7 Liitteet	113
Liite 1. Julkaistut laillisuusvalvontaratkaisut hallinnonaloittain	114
Liite 2. Lausunnot	124
Liite 3. Laillisuusvalvontakäynnit	130
Liite 4. Tilastot	131
Liite 5. Oikeuskanslerinviraston organisaatio	146

Lainvalmistelun
osalta oikeuskanslerin
laillisuusvalvonta on
sekä ennakollista että
jälkikäteistä.

1 Puheenvuorot

■ Oikeuskansleri Janne Salminen

Huomiota lainsäädännön laatuun ja lainvalmistelun oikeudellisiin puitteisiin

Laadukkaan lainvalmistelun puitteet

Oikeusvaltiossa lainsäädäntö määrittelee julkisen vallan käytön perusteet sekä tavoitteet ja rajat, toki myös yksityisten välisiä suhteita. Julkisen vallankäytön ja viranomaistoiminnan lainalaisuus kiinnittyy oikeusvaltiollisuuteen. Suomen perustuslain 2 §:n 3 momentissa määritelty oikeusvaltioperiaate ilmaisee tämän kahtalaisuuden siten, että julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Säännös sisältää laillisuus- ja lainalaisuusperiaatteet. Toimivallan julkisen vallan käyttämiselle pitää siis perustua eduskuntalakiin. Säännös sisältää siten vaateen vallankäytön kansanvaltaisesta perustasta.

Lainsäädäntötyön johtaminen on parlamentarismin kannalta valtioneuvoston tärkeimpiä tehtäväkokonaisuuksia.

Lainsäädännöllä on yhteiskunnassamme muutenkin huomattava merkitys. Tämä korostaa vielä edelleen lainsäädännön valmistelun roolia. Eduskuntalain säätäminen on Suomessa eduskunnan päätöksentekoa. Laajassa mielessä se alkaa aina lainvalmistelulla, joka tapahtuu pääosin valtioneuvoston piirissä. Lainsäädäntötyön johtaminen on parlamentarismin kannalta valtioneuvoston tärkeimpiä tehtäväkokonaisuuksia.

Asianomaisilla ministeriöillä on lainvalmisteluprosessissa keskeinen asema (PeVL 19/2016 vp ja esim. tuoreeltaan PeVM 6/2025 vp). Sen alkuvaiheista alkaen syntyvät puutteet ja suoranaiset virheet on vaikea korjata prosessin myöhemmissä vaiheissa. Muutenkin yhtenä kantavana ajatuksena on, että laadukas prosessi tuottaa laadukkaita lopputuloksia lakeina.

Itse lainvalmisteluprosessista on vain vähän lainsäädäntöä. Lainvalmistelun oikeudellistamiseen on ylipäättään suhtauduttu pidättyväisesti. Tämä ei ole vain suomalainen piirre. Valmistelun sääntelyn on haluttu olevan joustaviin normeihin perustuvaa, mikä seuraa muun muassa lainsäädännön valmisteluun kuuluvasta poliittisesta ulottuvuudesta ja lakiehdotusten monimuotoisuudesta.

On kiistatonta ja demokratiaan kuuluvaa, että lainsäätäminen itsessään näyttäytyy ensisijaisesti poliittisena toimintana. Tämän ei kuitenkaan saa antaa hämärtää sitä, että siihen kuuluu oikeudellisia elementtejä, jotka paikoin ovat myös hallitsevia. Näin on myös lainvalmistelun osalta. Lisäksi tietysti lait, mutta myös lainvalmisteluaineisto niiden yksinä tulkintalähteinä, ovat lakien tultua voimaan sitä oikeudellista ainesta, johon ratkaisut perustetaan tuomioistuimissa ja viranomaistoiminnassa.

Olen eräissä tuoreissa akateemisissa tutkimuksissa pyrkinyt nostamaan esiin näitä lainvalmistelun ja samalla lainsäätämisen tuloksena syntyvän lainsäädännön laadukkuutta turvaavia oikeudellisia puitteita (ks. mm. Hanna Hämäläinen ja Janne Salminen, Lainvalmistelun oikeudelliset puitteet, *Lakimies* 2/2024, s. 194–222, ja Hanna Hämäläinen ja Janne Salminen, Inclusive participation in law-making: good governance or a constitutional obligation? *The Theory and Practice of Legislation*, Vol. 13, 2025, s. 213–235). Tarkoituksena on ollut nimenomaisesti painottaa valmistelun oikeudellista raamia ja myös niitä valtiosääntöisiä velvoitteita, joita lainvalmisteluunkin liittyy. Tutkimuksissa kysymys on ollut siitä, että on ollut tarvetta etsiä selvästi velvoittavia perustoja erilaisissa ohjaavissa instrumenteissa oleville sisällöille.

Vaikka lainvalmistelun ohjaus perustuu pääosin erilaisiin periaatepäätöksiin, ohjeisiin, suosituksiin ja oppaisiin, kysymys ei ole vain joustavista ja ohjaavista sääntelyistä. Mainitut erilaiset sääntelyt pyrkivät näet keskeisesti ilmaisemaan

merkittäviä valtiosääntöisiä, viime kädessä itse asiassa perustuslakiin palautuvia lähtökohtia. Samoin meillä on suhteellisen paljon eduskunnan perustuslakivaliokunnan ja myös ylimpien laillisuusvalvojen käytäntöä lainvalmistelusta ja sen laadusta.

Lainvalmistelu Venetsian komission uudessa Rule of Law -tarkistuslistassa

Euroopan neuvoston Venetsian komissio, siis Demokratiaa oikeusteitse -toimikunta, on vastikään uudistetussa Rule of Law -tarkistuslistassa (16.12.2025, CDL-AD(2025)002) mielestäni kiinnittänyt aiempaa enemmän huomiota myös niihin prosesseihin, joissa lainsäädäntöä syntyy. Tarkistuslistassa on useita lainvalmisteluun liittyviä kohtia.

Myös Venetsian komissio esittää tämän ulottuvuuden oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian välisenä yhteytenä. Prosessit edistävät vastuullisuutta ja turvaavat yleistä etua suojellen samalla kaikkien henkilöiden oikeuksia. Ne väistämättä myös rajoittavat enemmistön valtaa. Kerrottuun liittyvä ”winner takes it all” -asenteeseen kytkeytyvä huoli nousee aikaisempaa voimakkaammin komission tarkistuslistassa esiin. Komissio korostaa esimerkiksi vallan tasapainon elementtejä ja riippumattoman ylimmän laillisuusvalvonnan merkitystä yleisesti. Niitä voidaan käyttää myös lainvalmistelun yhteydessä.

Myös komissio toteaa, että lainsäädännön laadukkuus riippuu suurelta osin lainsäädäntöprosessin laadusta. Prosessivaatimuksina ovat tehokkuus, avoimuus, osallistavuus ja tietysti demokraattisuus. Lainsäädännön esitöiden pitää komission mukaan olla helposti saatavilla, ja tarvittaessa niitä tulee täydentää perusteellisilla perustelumateriaaleilla ja vaikutusarvioinneilla. Lähtökohtana on tavanomaisten lainsäädäntömenettelyjen noudattaminen. Komissio toteaa, että lainsäädäntömenettelyjen tulisi tunnistaa opposition rooli ja mahdollistaa kohdennetut ja läpinäkyvät kuulemiset niille sidosryhmille, joita lakiluonnos koskee, sekä kansalaisyhteiskunnalle, ajatushautomoille ja yleisölle silloin, kun se on tarkoituksenmukaista.

Komissio painottaa, että julkinen keskustelu, joka tarjoaa mahdollisuuden osallistua julkisten asioiden hoitoon ja vaikuttaa niiden lopputulokseen, on demokraattisen yhteiskunnan olennainen osa. Lakiehdotusten tulisi olla julkisesti saatavilla hyvissä ajoin ennen niiden esittämistä lainsäätäjälle tai vähintään esittelyn yhteydessä, jotta julkinen keskustelu ja palaute ovat mahdollisia.

Perustuslakivaliokunnan tuore lainvalmistelun laatua koskeva kannanotto

Perustuslakivaliokunnan kannanottoihin, jotka koskevat lakien perustuslainmukaisuutta, sisältyy varsin runsaasti huomioita lainvalmistelun laadusta.

Tässä yhteydessä on syytä nostaa esiin tärkeänä perustuslakivaliokunnan tuore kannanotto, joka on annettu mietintöasiassa PeVM 6/2025 vp hallituksen esitykseen laiksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (HE 137/2025 vp). Kannanotto liittyy siihen, että hallituksen esityksessä esitettiin lainsäädännön arviointineuvoston aseman sääntelyä valtioneuvostoa koskevassa lainsäädännössä.

Mietinnössään valiokunta nostaa esiin, että se on käytännössään useita kertoja kiinnittänyt huomiota tarpeeseen arvioida lakiehdotusten vaikutuksia. Kuten valiokuntakin toteaa, tämä on tullut esiin useilla vaalikausilla (ks. esim. PeVL 16/2023 vp, PeVL 44/2014 vp). Kysymys ei siten ole uusi. Valiokunta viittaa lisäksi siihen, että sen käytännössä on noussut esiin, että puutteellisesti valmisteltujen lakiehdotusten joukossa on ollut myös yhteiskunnallisesti merkittäviä, laajoja lakihankkeita. Merkittävätkin hankkeet ovat voineet tulla eduskuntaan ilman kunnollisia vaikutusarvioita tai sääätämisyjärjestysperusteluja (PeVM 3/2016 vp ja PeVL 16/2016 vp). Valiokunta toteaa, että lainsäädännön valmistelussa vaikutusten arviointi tuottaa tietoa erilaisten toteuttamisvaihtoehtojen vaikutuksista. Tavoitteena on, että päätöksentekijöille annetaan luotettavaa tietoa erilaisista ratkaisuvaihtoehtoista ja niiden seurauksista. Valiokunta toteaa aiempaan mietintöönsä (PeVM 3/2016 vp) viitaten, että laadukas vaikutusten arviointi parantaa lainsäädännön laatua.

Valiokunta kytkee siten kysymyksen vaikutusten arvioinnista yleisemmällä tasolla lainsäädännön laatuun. Samalla se kuitenkin suhtautuu torjuvasti lainvalmistelun oikeudellisen sääntelyn lisäämiseen. Se toteaa nimenomaisesti pitävänsä riskinä kehityskulkuja, jotka merkitsisivät lainvalmistelun liiallista oikeudellistamista, ja jatkaa, että demokraattisessa järjestelmässä on ”olennaisen tärkeää, että lainvalmistelussa keskeisenä elementtinä säilyy lakiehdotusten rooli eduskunnan luottamuksen varassa toimivan hallituksen poliittisten tavoitteiden toteuttamisen välineenä”. Taustana ovat pohdinnat, joissa jokseenkin arveluttavasti tähän nähden esitettiin mahdollisuuksia rajoittaa hallituksen toimia antaa lakiehdotuksia eduskunnalle.

Liittyen keskusteluun siitä, mihin kaikkeen lainsäädäntötyössä ylipäätään olisi tarpeen keskittyä, perustuslakivaliokunta alleviivaa sitä, että lainvalmistelun laatua kehitettäessä huomiota pitäisi ensisijaisesti kiinnittää itse säädökseen ja sitten säädösehdotusten perusteluihin. Sen näkökulmasta on selvää, että ehdotuksen valtiosääntöoikeudellinen arviointi tulee asettaa keskeiseen rooliin sikäli, että lainsäädäntö tulee valmistella perustuslainmukaiseksi ja muuhun oikeusjärjestykseen sopivaksi sekä selkeäksi ja ymmärrettäväksi. Kuten valiokunta tuo esiin, jatkuvasti on esillä myös tapauksia, joissa myös se joutuu kiinnittämään huomiota muun muassa lakiehdotusten epäselvyyteen ja säätämisyjärjestysperustelujen puutteisiin.

Kuten todettua, perustuslakivaliokunnan tuoreeltaan ilmaiset käsitykset ovat suoraa jatkumoa aikaisempaan. Viime aikoina keskusteluun on jälleen noussut esimerkiksi perusoikeuksien tasoon ehdotettujen muutosten ja tulevien muiden uudistusten yhteisvaikutus. Valiokunta on todennut, että samaan asiakokonaisuuteen liittyvien uudistusten toteuttaminen erillisillä hallituksen esityksillä voi merkitä sitä, että valiokunta joutuu arvioimaan tiettyä esitystä puutteellisten tietojen perusteella eikä voi ottaa arvioinnissaan huomioon eri esitysten kumulatiivisia vaikutuksia. Valiokunta on myös huomauttanut, että samaan lainsäädäntökokonaisuuteen liittyvät samanaikaiset uudistukset tulisi pyrkiä kokoamaan yhteen hallituksen esitykseen tai arvioimaan tällaisten samoihin perusoikeuksiin liittyvien uudistusten vaikutuksia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Havaintojeni mukaan perustuslakivaliokunta kytkee valtiosääntöisesti esimerkiksi yhteisvaikutusten arvioinnin mutta laajemminkin hallituksen esityksen laadukkuuden paitsi eduskunnan asemaan lainsäätäjänä myös Suomen perustuslain 47 §:ssä tarkoitettuun eduskunnan tietojensaantioikeuteen. Perustuslakivaliokunta on lähiaikana myös oikeuskanslerin kertomuksesta 2024 antamassaan mietinnössä (PeVM 2/2026 vp) nostanut esiin nimenomaan tarpeen lainvalmistelussa keskittyä itse säädösehdotukseen ja sen perusteluihin sekä säätämistäjärjestysperusteluihin.

Oikeuskanslerin kannanottoja lainvalmistelusta

Osana oikeuskanslerin tehtävää valvoa valtioneuvoston virkatoimien laillisuutta oikeuskansleri valvoo lainsäädännön laatua esimerkiksi perusoikeuksien näkökulmasta ja voi puuttua myös lainvalmistelun erilaisien ohjeiden noudattamiseen. Lainvalmistelun osalta oikeuskanslerin laillisuusvalvonta on sekä ennakkollista että jälkikäteistä.

Lainvalmistelun osalta oikeuskanslerin laillisuusvalvonta on sekä ennakkollista että jälkikäteistä.

Valvontaa kohdistetaan valtioneuvoston päätöksentekoon ennen kuin lait on säädetty. Lisäksi laillisuusvalvonta ulottuu valtioneuvoston ja tasavallan presidentin päätöksentekoon lakia vahvistettaessa. Hallituksen esityksiin kohdistuvassa oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa arvioidaan, onko esitys oikeudellisesti muotonsa ja sisältönsä puolesta asianmukaisesti valmisteltu eduskunnalle antamista varten ja onko valmistelussa riittävästi otettu huomioon etenkin perus- ja ihmisoikeudet. Tämä toteutuu ennakkollisen säädösvalvonnan – hallituksen esitysten luonnoksista annettavien lausuntojen, lakiesitysten ennakkotarkastuksen sekä valtioneuvoston istunnoissa ja sitä ennen tehtävän valvonnan – keinoin.

Lainvalmistelu kuuluu toki myös jälkikäteisen laillisuusvalvonnan piiriin menettelyjen osalta. Laillisuutta valvotaan siten myös kanteluiden ja omien aloitteiden sekä laillisuusvalvontakäyntien avulla. Tämä lisää laillisuusvalvojan mahdollisuuksia

tarkastella lainvalmistelun laatua vielä lakien säätämisen jälkeen. Oikeuskanslerin jälkikäteisessä lainvalmistelun laillisuusvalvonnassa voidaan käsitellä lainvalmistelun ja vaikutusarvioinnin rakenteellisia ongelmia sekä ministeriön tehtävien asianmukaista hoitamista ja vastuuta niistä. Periaatteessa muukin laillisuusvalvonta sisältää hyvin samantyyppistä vaihteistusta ja samanlaisia menetelmiä.

Ylimmässä laillisuusvalvonnassa onkin esitetty varsin paljon kannanottoja, jotka liittyvät lainvalmisteluun. Kannanotot ovat varsin hyvin linjassa esimerkiksi Venetsian komission esittämien näkökohtien kanssa.

Yhtäältä kannanotot koskevat itse lainvalmistelun organisointia ja erityisesti suhdetta eduskuntaan ja toisaalta suoranaisia lainvalmistelun laadun kysymyksiä. Organisointiin liittyvissä kannanotoissa on kysymys paljolti lainvalmistelun ulkoistamiseen liittyvistä ongelmakohdista sekä valtioneuvoston ja eduskunnan toimivaltojen välisestä suhteesta. Kireät aikataulut liittyvät myös organisointiin sikäli, että kannanotoissa on muun ohella käsitelty tilanteita, joissa valtioneuvosto kiirehtii toimeenpanoon, vaikka eduskunnan asiaan liittyvä työ on kesken.

Kannanotot lainvalmistelun laatuun koskevat erityisesti kuulemismenettelyn eri ulottuvuuksia. Kysymys on esimerkiksi kuulemiselle varatusta ajasta, lausunnonantajien käytössä olevasta tiedosta sekä eri kieliversioista, mutta myös suoranaisien lakisääteisten kuulemisvelvoitteiden noudattamisesta. Oma lukunsa ovat asiat, joissa valmistelu on sisällöllisesti heikkolaatuista tai viimeistelemätöntä. Samoin valtioneuvoston sisällä näkyy aika ajoin useiden lainsäädäntöhankkeiden kesken koordinaation ongelmia, joihin on jouduttu puuttumaan.

Tyypillisesti erilaisiin lausuntoihin ja ratkaisuihin liittyviä kannanottoja perustellaan valmisteluohjeilla mutta mikä tärkeintä säännönmukaisesti esimerkiksi valtiollisten tehtävien työnjakoa, demokraattista päätöksentekoa ja hyvän hallinnon periaatteita koskevilla perustuslain säännöksillä.

Näkymiä eteenpäin

Olen tässä lähestynyt teemaa aiempiin tutkimuksiini tukeutuen ja oikeuskanslerin tehtävä huomioon ottaen korostetun oikeudellisista näkökohdista käsin ja aikaisempaan ylimmässä laillisuusvalvonnassa syntyneeseen käytäntöön tukeutuen.

Lainvalmistelun laadun parantamisessa yksi kysymys liittyy laadun mittaamisen ongelmallisuuteen. Mittaamisen avulla voidaan arvioida niin lainvalmistelun laadun nykytilaa kuin laadun kehitystä tietyllä aikavälillä. Samalla on todettava, että laadun mittaaminen ei ole yksiselitteistä, mutta ei mahdotonta. Laatua voidaan lähestyä eri näkökulmista. Lainvalmistelun laadulle on jo aiemmin kehitetty hyödynnettäviä indikaattoreita, joihin kuuluvat esimerkiksi tietoperusta, osallisuus, prosessin sujuvuus ja vaikutusten arviointi.

Oikeuskansleri ei toiminnassaan osallistu ministeriöiden varsinaiseen lainvalmisteluun. Varsinainen valmistelutyö tehdään ministeriöissä. Valtioneuvostossa ministeriöiden onkin huolehdittava esimerkiksi siitä, että niissä on riittävästi ammattitaitoista, myös perustuslakikysymyksiä tunnistavaa ja tuntevaa henkilökuntaa. Perustuslakikysymyksiä ei voi työntää myöhemmin eduskunnassa selvitettäväksi, mutta toisaalta aiheettomia perustuslakipohdintoja olisi kyettävä välttämään.

Edellä kuvatussa tuoreessa mietinnössään eduskunnan perustuslakivaliokunta peräänkuuluttaa huomiota lainvalmistelun perusasioille. Sen mukaan huomiota lainvalmistelussa kaipaavat ennen kaikkea itse säädösehdotus ja sen perustelut sekä se, että uusi lainsäädäntö valmistellaan perustuslainmukaiseksi ja muuhun oikeusjärjestykseen sopivaksi sekä selkeäksi ja ymmärrettäväksi – perusasioita kaikki. Oma asiantuntijakokemukseni eduskunnan valiokuntakuulemisista tukee perustuslakivaliokunnan esittämää kantaa.

Vaikka on hyvinkin onnistuneita lainsäädäntöhankkeita, ennakkolliseen laillisuusvalvontaan tulee valitettavasti välillä kuitenkin niin puutteellisesti valmisteluja lainsäädäntöhankkeita, että näissä kaikissa perusasioissa on ongelmia. Niiden osalta oikeuskanslerin toiminnassa ajaudutaan hankaliin rajanvetoihin laillisuusvalvonnan ja lainvalmistelun välillä.

Olisi hyvä, jos ministeriöissä kehitettäisiin omaa sisäistäkin laadunvarmistustoimintoa.

Olisi hyvä, jos ministeriöissä kehitettäisiin omaa sisäistäkin laadunvarmistustoimintoa. Oikeuskanslerin niin sanotussa listatarkastusvaiheessa tekemien huomioiden määrät – ja määrien hienoinen kasvu – kertovat siitä, että tällaiselle toiminnolle olisi tarvetta. Samoin jatkossakin on panostettava valtioneuvoston lainvalmistelun kehittämiseen ja esimerkiksi laintarkastukseen.

Lainvalmistelu on jo erilaisilla ohjeilla kyllästetty. Lisäksi lisääntyvään oikeudellistamiseen suhtaudutaan aiheellisen kriittisesti. Ohjeiden runsauden keskellä voisi olla tarpeen jokin tiivistys käytäntesäännöistä, jota voisi lähteä rakentamaan olemassa olevien ohjeiden liittämistä kiinteämmin esimerkiksi eduskunnan perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön ja vaikkapa ylimmästä laillisuusvalvonnasta tiivistettyjä kantoja hyödyntävien kysymysten avulla. Lainvalmisteluun ja sen kehittämiseen tarvitaan ohjeistukseen sitoutunutta otetta.

■ Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen

Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta: miksi muutos parempaan on niin hidasta?

Viranomaisten toimet naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjunnassa ovat olleet keskeisesti laillisuusvalvontani kohteena jo vuodesta 2018. Ilmiö aiheuttaa Suomessa ja kansainvälisesti pysäyttävän määrän inhimillistä kärsimystä ja tuskaa.

Istanbulin sopimuksessa¹ määrätään useista toimenpiteistä, joilla ongelmaan pyritään puuttumaan. Sopimuksen toimeenpanoa valvoo riippumaton asiantuntijaelin Grevio eli Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä.² Tapasin ryhmän sen ensimmäisellä käynnillään Suomeen vuonna 2018. Tapaaminen oli tärkeä heräte. Ymmärsin tuolloin, että sopimus vaatii myös Suomelta uusia asioita ja niiden tehokas toimeenpano voi osaltaan todella myös muuttaa tilannetta paremmaksi.

Marraskuussa 2018 tein laillisuusvalvontakäynnin Poliisihallituksen laillisuusvalvontaan. Oikeuskanslerin kertomus samalta vuodelta kertoo³, että ”... Erityiskysymyksinä apulaisoikeuskanslerille esiteltiin ... poliisin toimia liittyen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehtyyn ns. Istanbulin sopimukseen ja sen täytäntöönpanoon.” Olin ennen käyntiä pyytänyt tätä koskevaa esitystä ja muistan käynnillä esittäneeni kysymyksen siitä,

1 Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (SopS 53/2015).

2 The Group of experts on action against violence against women and domestic violence.

3 Ks. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2018, K 2/2019 vp, s. 162.

miten sopimuksen toimeenpano muuttaa erityisesti poliisin kenttätöimintää. En tainnut olla silloin tyytyväinen saamaani vastaukseen ja olen saanutkin tutkia tätä kysymystä vielä useissa ratkaisuisani.

Useilla viranomaisilla tärkeä merkitys – usein poliisin toiminta keskeistä

Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvä laillisuusvalvontani on kohdistunut erityisesti poliisin toimintaan. On tärkeää kuitenkin huomata, että myös muilla viranomaisilla, kuten sosiaali- ja terveydenhuollolla, varhaiskasvatuksella ja opetustoimella, on keinoja ja vastuuta sen tunnistamisessa ja torjunnassa.

Väkivaltaan puuttuminen osoittaa väkivaltaa käyttävälle, ettei hänen toimintansa ole hyväksyttävää.

Lähi-suhteessa tapahtuvan pahoinpitelyn rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta koskeva ratkaisuni vuodelta 2019⁴ osoitti kuitenkin, kuinka keskeinen poliisi on lähisuhdeväkivallan torjunnassa – oli väkivalta sitten kertaluontoista, toistuvaa tai muuttumassa vakavammaksi. Väkivaltaan puuttuminen osoittaa väkivaltaa käyttävälle, ettei hänen toimintansa ole hyväksyttävää. Uhrin motivoiminen hakeutumaan tukipalveluihin, poliisin tekemä uhrin kokonaistilanteen ja suojelutarpeen arviointi sekä tehokkaat toimet

rikosvastuun toteuttamiseksi voivat purkaa väkivaltaisen asetelman ja myös estää sen kärjistymisen. Tämä on sitä vaikuttavampaa, mitä ripeämmin väkivaltaan pystytään puuttumaan sen tapahduttua.

Kertomusvuonna antamassani väkivallan riskinarviointia ja uhrin suojelua koskevassa ratkaisussani tuli taas ilmeiseksi, miten korvaamaton rooli poliisilla on – tai pitäisi olla – uhrin suojelussa.⁵ Usein poliisilla on parhaat tiedot ja mahdollisuus tehdä riskinarviointia. Lisäksi useat uhrin suojelemisen kannalta keskeiset

4 Pahoinpitelystä lähisuhteessa tulee kirjata rikosilmoitus OKV/1325/1/2018.

5 Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojelu OKV/1905/10/2022.

toimenpiteet, kuten pakkokeinojen käyttö tai lähestymiskiellot edellyttävät pääsääntöisesti poliisin toimintaa.

Kunkin yksittäisen viranomaisen vastuu ei ole myöskään pistemäistä, vaan osa kokonaisuudesta, jossa toimitaan yhteistyössä ja eri toimia yhteen sovittaen. Se on toki muutoinkin osa tavanomaista ja laadukasta viranomaistoimintaa ja hyvää hallintoa, mutta lähisuhdeväkivallan torjunnassa erityisen tarpeen. Toisinaan väkivallan uhreja pitää tukea pitkäjänteisesti ja kärsivällisesti sekä saattaa palveluketjussa eteenpäin.

Kolmas sektori ja muut toimijat, kuten Rikosuhripäivystys, sekä laajemmat yhteistyörakenteet, kuten parisuhdeväkivallan riskinarvioinnin ns. MARAK-yhteistyö, tukevat ja täydentävät olennaisesti viranomaistoimintaa. Olen kahdessa ratkaisussani myös arvioinut MARAK-toimintamallia ja suositellut sitä koskevan ohjeistuksen ja sääntelyn tarkentamista.⁶

Näiden yhteistyörakenteiden toiminnan riskinä on kuitenkin se, ettei niitä pidetä viranomaisen ydintoimintana ja ne voivat joutua resurssipriorisointien jalkoihin. Tämä uhkaa vielä vakavammin ns. kolmatta sektoria. Järjestöt tuottavat merkittävästi sekä väkivaltaa ehkäiseviä että erityistason palveluita. Ne vastaavat joistakin, kuten tekijöihin kohdistuvasta työstä ja turvakotivaiheen jälkeisistä palveluista, lähes kokonaan eikä osaamista ole kattavasti julkisissa palveluissa. Viranomaiset eivät pärjää yksin lähisuhdeväkivallan torjunnassa.⁷

Perusasioiden osaamisessa puutteita

Useiden ratkaisujeni valossa lähisuhdeväkivalta näyttäytyy monitahoisena ja toisinaan viranomaistoiminnassa myös yllätyksellisenä ongelmana. Siihen voi liittyä tekijöitä, jotka osaltaan selittävät vaikeuksia saavuttaa pysyviä tuloksia. Jotkut näistä ovat tavanomaisia muissakin laillisuusvalvontateemoissa esiintuvia viranomaistoimintaan liittyviä pulmia. Tällaisia ovat yksittäiset virheet sekä

6 Poliisilaitoksen menettely lähisuhdeväkivallan riskinarvioinnissa OKV/488/70/2025; MARAK-menetelmän sääntelyn tarvetta ja ohjauksen riittävyttä olisi tarpeellista arvioida OKV/175/1/2017.

7 Apulaisoikeuskanslerin laillisuusvalvontakäynti Terveys- ja hyvinvoinnin laitokselle OKV/162/71/2025.

laajemmat rakenteelliset ongelmat, kuten resurssien ja osaamisen puutteet. Erityisesti poliisin osaamisen puutteet ovat kuitenkin olleet odottamattomia, koska ne ovat saattaneet koskea aivan poliisitoiminnan perusasioita. Selkeimmät esimerkit koskevat laiminlyöntejä lähisuuhdeväkivaltaa koskevan tutkintapyyntöön kirjaamisessa sekä siihen liittyvän syyteoikeuden järjestelyssä.⁸ Jo vuonna 2011 lähisuhteessa tapahtuneet lievät pahoinpitelyt siirrettiin asianomistajarikoksesta virallisen syytteen alaisuuteen.

Tämä tuli laajemminkin esille, kun kertomusvuonna omasta aloitteestani tutkin esitutkintoja, jotka olivat poliisiasian tietojärjestelmässä luokiteltu lähisuuhdeväkivallaksi ja tietojärjestelmän kirjausten perusteella päätetty asianomistajan rangaistusvaatimuksen puuttumisen vuoksi.⁹ Asian selvittäminen käynnistyi kertomusvuonna tammikuussa, jolloin osallistuin ja käytin puheenvuoron yhdenvertaisuusvaltuutetun webinaarissa.¹⁰ Samassa seminaarissa esiteltiin tilastoja¹¹, jotka koskivat lähisuuhdeväkivaltaa koskevia esitutkintoja. Niiden mukaan poliisi oli vuoden 2011 lainmuutoksen jälkeenkin päättänyt toistuvasti lähisuuhdeväkivaltatapauksia asianomistajan puuttuvan rangaistusvaatimuksen takia. Koska tämän ei pitänyt olla mahdollista, ryhdyin tutkimaan asiaa omasta aloitteestani.¹²

Päätökseni käsitti otoksen lähisuuhdeväkivallaksi luokitelluista ja asianomistajan rangaistusvaatimuksen puuttumisen vuoksi päätetyistä esitutkinnoista puolen vuoden ajalta (1.10.2024 – 31.3.2025). Suurin osa esitutkintapäätöksistä oli lainvastaisia ja niitä oli lähes kaikissa poliisilaitoksissa. Pidin ongelmaa laajana ja pitkäkestoisena. Selvityspyyntöni jälkeen poliisilaitokset avasivat 40 esitutkintaa uudelleen tutkittavaksi.

Myös esitutkintalakiin sisältyvät velvollisuudet arvioida asianomistajan erityisen suojelun tarvetta sekä ilmoittaa asianomistajalle hänen oikeuksistaan ovat

---

8 Tämä on tullut esiin esimerkiksi ratkaisuisa: Pahoinpitelystä lähisuhteessa tulee kirjata rikosilmoitus OKV/1325/1/2018 ja Rikosilmoituksen kirjaaminen pahoinpitelystä lähisuhteessa OKV/2205/10/2024.

9 Poliisin menettely lähisuhteessa tapahtuneiden pahoinpitelyjen esitutkinnoissa OKV/934/70/2025.

10 Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen puheenvuoro Yhdenvertaisuusvaltuutetun webinaarissa 14.1.2025 Naisiin kohdistuva väkivalta rikosprosessissa: ”Väkivallan riskinarviointivelvoitetta ja uhrien suojelua on vahvistettava naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuuhdeväkivallan torjunnassa”. Puheenvuoro on julkaistu oikeuskansleri.fi -verkkosivuilla.

11 Naisiin kohdistuvien väkivaltarikosten eteneminen rikosprosessissa. Oikeusministeriön julkaisuja, Selvityksiä ja ohjeita 2025:1.

12 Poliisin menettely lähisuhteessa tapahtuneiden pahoinpitelyjen esitutkinnoissa OKV/934/70/2025.

osoittautuneet puutteellisesti toimeenpannuiksi.¹³ Kun merkintöjä toimenpiteistä ei ole tehty, jälkikäteen on vaikea arvioida, mistä on ollut kyse. Onko toimenpiteitä edes tehty, vai ovatko ainoastaan merkinnät unohtuneet? Suorastaan ironista on se, että kertomusvuonna merkinnät jäivät tekemättä myös erikoissyyttäjän johtamassa esitutkinnassa, jossa virkarikoksena oli nimenomaan tutkittu poliisin laiminlyöntiä näiden toimenpiteiden ja merkintöjen tekemisessä.¹⁴

Kertomusvuonna maaliskuussa antamassani päätöksessäni pyysin Poliisihallitusta selvittämään, miten poliisilaitokset ovat Poliisihallituksen vuoden 2023 laillisuusvalvontaa koskevassa vuosikertomuksessa todettua asianomistajan oikeuksia koskevien esitutkintatoimenpiteiden merkintöjen valvontaa toteuttaneet. Poliisihallitus kertoi tämän jälkeen aloittaneensa oma-aloitteisen laillisuusvalvontaselvityksen¹⁵.

Riskinarviointi ja uhrin suojeleminen

Yhtä lailla vakava ongelma on tietämättömyys ja ymmärtämättömyys erityisesti naisiin kohdistuvan, mutta muunkin lähisuhdeväkivallan erityispiirteistä.¹⁶ Tämä tuli kertomusvuonna traagisesti esille väkivallan riskinarviointia ja uhrin suojeleminen (OKV/1905/10/2022) koskevassa ratkaisussa. Tapauksessa entinen miesystävä murhasi naisen vuoden kestäneen vainoamisen jälkeen. Nainen teki poliisille useita rikosilmoituksia.

Poliisilaitos katsoi kanteluun antamassaan lausunnossa, että

”... poliisilaitos toteaa, että nyt puheena olevan kaltaisen asian jälkikäteisarviointi johtaa usein toisenlaisiin painotuksiin, kun asian tietopohja on myöhemmin täydentynyt. Tällaisen asian jälkikäteistarkastelussa on myös usein mahdollista havaita viitteitä seikoista, jotka eivät sinänsä ole ristiriidassa myöhempien tapahtumien kanssa, mutta joista nämä myöhemmät tapahtumat eivät kuitenkaan ole olleet etukäteen ennakoitavissa.

13 Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojeleminen OKV/1905/10/2022.

14 Esitutkinnan kesto, pöytäkirjamerkinnät ja loppulausunto, OKV/490/70/2025.

15 Poliisihallituksen selvitys on tätä kirjoitettaessa (28.10.2025) vielä vireillä.

16 Tätä on laajasti käsitelty ratkaisussa Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojeleminen OKV/1905/10/2022.

... poliisilaitoksen näkemyksen mukaan kummankaan ... poliisilaitoksella esitutkitun rikosasian esitutkinta-aineistosta ei ole havaittavissa seikkoja, jotka senhetkisen tiedon valossa olisivat antaneet perustellun syyn epäillä, että epäilty tulisi kohdistamaan asianomistajan henkeen ja terveyteen kohdistuvan vakavan rikoksen.

Epäillyn asianomistajaan kohdistama toiminta on esitutkinta-aineiston perusteella kokonaisuudessaan näyttäytynyt poliisille pikemminkin laajamittaisena ja kestoaltaan jatkuneena häirintänä.”¹⁷

En voinut yhtyä tähän näkemykseen. Totesin lueteltuani vielä niitä lukuisia tapahtumia, jotka edelsivät henkirikosta¹⁸ seuraavaa:

”Poliisilla oli (siten) tiedossa lukuisia taustatekijöitä, jotka tutkimustiedon pohjalta voivat ennakoida väkivallan eskaloitumista. Näitä tietoja, tapahtumia ja riskitekijöitä ei kuitenkaan arvioitu kokonaisuutena. Poliisi perusti vaikutelmansa yksittäisiin tutkittavana olleisiin tapahtumiin ja käsitteli naisen tilannetta lähinnä vainoamisena tai häirintänä.

Missään vaiheessa naiseen kohdistuvan väkivallan riskiä ei kuitenkaan arvioitu järjestelmällisesti, otettu huomioon sen vakavuutta tai turvallisuusriskien hallitsemiseksi laadittu suunnitelmaa. Vainoaminenkin on prosessi, jossa yksittäiset teot muodostavat jatkumon. Pelkästään miehen naiselle lähettämiä viestejä oli yli 2000.”

Jotkut lähisuhdeväkivaltaan ja uhrien suojeluun liittyvistä rakenteellisista tekijöistä ovat hieman enemmän piilossa, mutta kuitenkin laillisuusvalvonnan keinoin identifioitavissa. Tällaisia ovat esimerkiksi lainsäädännön tai viranomaisohjeistuksen puutteet. Näillä voi olla todella syvälle käyvä merkitys.

Henkirikosasiassa tuli nimittäin ilmeiseksi se, että nykyisellään esitutkintalakisimme on uhrin näkökulmasta varsin tyyli. Se turvaa pikemmin rikosprosessin sujuvuutta kuin uhria, koska laissa säädetyt suojelutoimet koskevat rikosprosessia eivätkä

¹⁷ Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojelu OKV/1905/10/2022 s. 35.

¹⁸ Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojelu OKV/1905/10/2022 s. 36.

uhrin kokonaisvaltaista suojaamista. Asianomistajan henkilökohtaista arviointia koskeva esitutkintalain 11 luvun 9 a § velvoittaa esitutkintaviranomaisen ”ilman aiheetonta viivytystä arvioimaan, onko asianomistaja asiaa esitutkinnassa tai oikeudenkäynnissä käsiteltäessä erityisen suojelun tarpeessa.”

Istanbulin sopimuksen 51 artikla riskinarvioinnista ja riskienhallinnasta lausuu samasta asiasta kuitenkin seuraavasti:

”1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaa, että kaikki asianomaiset viranomaiset arvioivat väkivaltatilanteiden vakavuuden sekä niihin liittyvän kuolemanvaaran ja väkivallan toistumisen vaaran hallitakseen riskejä ja tarjotakseen tarvittaessa turvallisuutta ja tukea yhteensovitetuin toimin.”

Ristiriita esitutkintalain ja sopimuksen velvoitteiden välillä on siis ilmeinen. Poliisilla on velvollisuus ryhtyä uhria suojaaviin toimenpiteisiin myös esitutkinnan ja oikeudenkäynnin ulkopuolella.

Lähestymiskielloista

Yksi poliisin välittömään puuttumiseen ohjaava järjestelmä on lähestymiskielto ja poliisin kohdalla nimenomaan velvollisuus määrätä sellainen väliaikaisesti ja omasta aloitteesta. Lähestymiskiellotakia on muutettu 1.10.2023 voimaan tulleilla lakimuutoksilla (202/2023). Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen pidättämiseen oikeutetun virkamiehen omasta aloitteesta ei lainmuutoksen jälkeen enää edellytä, että kiellolla suojattava henkilö ei kykene itse kieltoa hakemaan.

Lähestymiskiellon muutoksen myötä tuomioistuimien voi määrätä nykyisin myös teknisesti valvotun lähestymiskiellon. Myös sen määräämisessä poliisi on keskeisessä asemassa. Teknisesti valvottua lähestymiskielloa ei voi nimittäin hakea suojattava henkilö itse, vaan tuomioistuimien voi määrätä sen ainoastaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen vaatimuksesta.

Päätöksessäni (OKV/1905/10/2022) pyysin Poliisihallitukselta selvityksen siitä, miten muuttanutta lähestymiskieltoalaa on poliisissa sovellettu sekä miten poliisin henkilöstöä on muutoksista ohjeistettu ja koulutettu. Toistaiseksi toimenpiteet olivat painottuneet koulutukseen.

Totesin ratkaisussani (OKV/965/70/2023), että poliisin toiminnan ja kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta keskeistä olisi seurata, onko esimerkiksi poliisilaitosten käytäntöjen välillä merkittäviä eroja ja muun muassa kuinka paljon poliisi on lainmuutoksen jälkeen määrännyt omasta aloitteestaan väliaikaisia lähestymiskieltoja tai tehnyt teknisesti valvotun lähestymiskiellon hakemuksia. Lähisuhteiden väkivallan ja seksuaalirikosten laillisuusvalvonnassa on olennaista myös selvittää, mitä viranomaisena on tehnyt, mutta myös se, mitä se on jättänyt tekemättä. Esimerkiksi lähestymiskieltojen määräämisessä laillisuusvalvonnan ja poliisin toiminnan kehittämisen kannalta hyödyllisimmät tapaukset voivat löytyä niistä tilanteista, joissa näitä toimenpiteitä ei ole tehty, vaikka edellytykset niille olisivat olleet.

Muutos on mahdollinen

Totesin ratkaisussani (OKV/1905/10/2022), että

”riskinarviointia ja -hallintaa koskevien lakimuutosten tarpeellisuutta on ryhdyttävä valmistelemaan ripeästi, jotta säädökset, osaaminen ja viranomaisten käytännöt kehittyisivät vihdoinkin vastaamaan niitä kansainvälisiä velvoitteita, joihin Suomi on sitoutunut ja rikosten uhreja voitaisiin tehokkaammin suojella väkivallalta.”

Euroopan unioni on antanut direktiivin naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta, jossa säädetään yhä tarkemmin muun ohella henkilökohtaisesta arvioinnista uhrien suojelutarpeiden määrittämiseksi. Jäsenvaltioiden on täytäntöön pantava direktiivi viimeistään kesäkuussa 2027.¹⁹

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1385, annettu 14.5.2024, naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta (NKV-direktiivi).

Direktiivin toimeenpano antaa mahdollisuuden toteuttaa lähisuhdeväkivallan uhreja vahvemmin suojaavia toimenpiteitä.

Lähisuhdeväkivallan torjumisessa kyse ei ole vain lainsäädännöstä. Osa ongelmista on viranomaisten toimintakulttuurin ja asenteiden vinoutumia. Laillisuusvalvonnassa ne tulevat toisinaan satunnaisesti virkamiesten antamissa selvityksissä esiin. Laillisuusvalvontaratkaisuni osoittavat, että turhautuminen ja kynnistyminen ei saa peittää sitä näkyvistä, että poliisilla on kuitenkin myös keinoja uhrien suojelemiseen ja niiden käyttö tulisi olla osa poliisin perusosaamista.

Lähisuhdeväkivallan torjumisessa kyse ei ole vain lainsäädännöstä. Osa ongelmista on viranomaisten toimintakulttuurin ja asenteiden vinoutumia.

Lähisuhdeväkivallan torjuntaa vaikeuttaa uhrien vaikea asema. Uhrin eivät kantele: he ovat joko kuolleet, peloissaan, yrittävät pitää elämänsä muuten koossa taikka eivät vain koe olevansa uhreja. Kantelumenettelyn voima on kuitenkin siinä, että mahdollisuus tehdä kantelu ei ole sidottu uhriasemaan, vaan myös lähipiiri tai muut turvaverkot voivat turvautua siihen ja saattaa viranomaisen menettelyn laillisuusvalvonnan arvioitavaksi.

Esimerkiksi lähisuhdeväkivallan seurauksena kuolleen omainen (OKV/1905/10/2022) kanteli poliisin toiminnasta. Siihen perustuva ratkaisu toi muun muassa esiin edellä käsiteltyjä olennaisia puutteita lähisuhdeväkivaltaan liittyvässä lainsäädännössä. Vuonna 2018 paikallisen turvakodin tekemän kantelun seurauksena laillisuusvalvonnassa tuli tutkittavaksi konkreettinen tapaus, joka paljasti useita poliisin menettelyn puutteita lähisuhdeväkivallassa. Myös toinen Ensi- ja turvakodin tekemä kantelu vuonna 2024²⁰ oli tärkeä, mutta omalla tavallaan lannistava. Siinä nimittäin toistuivat samanlaiset virheet kuin vuonna 2018, vaikka muun muassa poliisin ohjeistusta on uudistettu ja koulutusta lisätty vuonna 2019 tehdyn ratkaisuni perusteella.²¹

²⁰ Rikosilmoituksen kirjaaminen pahoinpitelystä lähisuhteessa OKV/2205/10/2024.

²¹ Pahoinpitelystä lähisuhteessa tulee kirjata rikosilmoitus OKV/1325/1/2018.

Eikä periksi anneta

Lähisuhdeväkivaltaa koskeva ratkaisutoiminta nivoutuu monilta osin esitutinnan laatuun ja sen viivytyksettömyyteen. Nämähän ovat yleisiä laillisuusvalvonnan kohteita. Käsittelemissäni tapauksessa on toki tullut esiin tavanomaisia poliisitoiminnan kysymyksiä, kuten suurten juttumäärien hallintaa ja niiden priorisointia sekä tutkinnanjohtajien vaihtuvuutta ja uupumistakin. Lähisuhdeväkivaltaa ei voi kuitenkaan käsitellä kuin mitä tahansa esitutkintaa eikä sitä voi lähestyä kuin tavanomaista henkeen ja terveyteen kohdistuvaa rikollisuutta. Sen erityispiirteitä ei aina tunnisteta.

Tässä mielessä lähisuhdeväkivaltaan liittyvien rikosten yhteys myös tutkimani ihmiskaupan ja seksuaalirikosten tutkinnan – joka sisälsi myös lapsiin ja nuoriin kohdistuvia seksuaalirikosten tutkinnan laiminlyöntejä – laatuun ja viivytyksettömyyteen on olemassa.²² Erytisesti ihmiskaupassa sen tunnistaminen on vaatinut poliisissa kehitystyötä.

Näitä rikostyyppejä yhdistää vielä se, että uhrit kuuluvat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin. Vuoden 2024 poliisin sisäisen laillisuusvalvonnan painopistealueina ei ollut enää ihmiskauppa, lähisuhdeväkivalta tai seksuaalirikokset. Kuitenkin esimerkiksi vielä vuoden 2023 poliisin omassakin tarkastuskertomuksessa seksuaalirikosten esitutkinnan laadussa nähtiin paljon ongelmia. Kertomusvuonna myös omassa laillisuusvalvonnassani useat toimenpiteisiin johtaneet ratkaisuni ovat koskeneet naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Ratkaisuni ovat osoittaneet, että kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin ihmisryhmiin kohdistuvien rikosten torjunnan ja tutkinnan laillisuusvalvonnalle sekä poliisissa että sen ulkopuolella on kuitenkin vielä paljon tarvetta.

Kirjoitin naisiin kohdistuvan ja lähisuhdeväkivallan torjunnasta vuoden 2020 oikeuskanslerin kertomuksen puheenvuorossa.²³ Aihe ei ole valitettavasti menettänyt ajankohtaisuuttaan. Siitä on puhuttu paljon ja siihen liittyvistä traagisista

22 Poliisin ja syyttäjien menettely sekä ihmiskaupan tutkinta OKV/1233/70/2021 ja OKV/1956/90/2021; Poliisin menettely lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten esitutkinnoissa OKV/325/70/2022.

23 Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2020, K 17/2021 vp, s. 24–26, ”Oikeuskansleri oikeusvaltion ylläpito- ja kehittämistehtävissä”.

tapahtumista voi lukea mediasta lähes viikoittain. Näiden uutisten perusteella tuntuu, että olennaista kohentumista ei vain tapahdu. Kyse voi olla kuitenkin myös näkökulmasta: luemme epäonnistumisista suojata uhria, mutta emme niistä tapauksista, jotka on onnistuttu estämään.

Poliisi ja monet muutkin viranomaiset, kansalaisjärjestöt ja yksittäiset ihmiset myös työskentelevät jatkuvasti väkivallan torjumiseksi. Myös laillisuusvalvoja kuuluu tähän joukkoon. Kuten ratkaisuihini ilmenee, mahdollisuuksia on tehostaa lainsäädäntöä, tarkistaa poliisin ohjeistusta sekä lisätä poliisin koulutusta entisestään – ja saada siten aikaan muutosta parempaan. Poliisin uusi ohje poliisin toiminnasta lähisuhdeväkivalta-asioissa²⁴ on tästä kehityksestä lupaava esimerkki. Hyvät ohjeet pitäisi kuitenkin nyt saada viimeinkin juurrutettua itse poliisityöhön.

---

24 Poliisihallitus 24.10.2025 on antanut uuden ohjeen poliisin toiminnasta lähisuhdeväkivalta-asioissa (POL-2025-39511), jonka kohderyhmänä on kaikki poliisissa työskentelevät henkilöt. Ohjeessa on konkreettiset toimintaohjeet lähisuhdeväkivallan tunnistamiseen ja kirjaamiseen, alustavassa ja varsinaisessa tutkinnassa edellytetyistä tuki-, suojele-, riskinarvio- ja tutkintatoimenpiteistä, niiden kirjaamisesta ja esitutinnan päättämisestä. Ohjeen liitteenä on palveluohjauskirje ja tarkistuslistat kenttäpartioille sekä rikostutkinnalle.

2 Yleiskatsaus toimintavuoteen

2 Yleiskatsaus toimintavuoteen

Keskeistä oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa jatkettiin vuonna 2025 edelleen valvonnan ja sen vaikuttavuuden tehostamista sekä toiminnan kohdentamista aikaisempaa vahvemmin rakenteelliseen laillisuusvalvontaan.

Valtioneuvostovalvonnassa asiamäärät kasvoivat erityisesti säädösvalvonnassa, kun säädösehdotuksia koskevien lausuntopyyntöjen ja ennakkotarkastusten määrä lisääntyi hallituksen lainsäädäntötyön edetessä. Myös oikeuskanslerin kannanottoja annettiin edellisvuotta enemmän. Ns. listatarkastuksessa esitettyjen korjauspyyntöjen määrä pysyi edelleen korkealla tasolla (22 % käsitellyistä asioista). Oikeuskanslerin korjauspyynnöistä merkittävä osa (80 %) koski oikeudellisia korjauksia esittelyasiakirjoihin. Nato-jäsenyys, Venäjän hyökkäyssodan jatkuminen Ukrainassa sekä ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilanne heijastuivat keskeisesti oikeuskanslerin tehtävissä valtioneuvostovalvonnan asiaryhmässä.

Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen esitti 18.6.2025 lain vahvistamista koskevan päätösehdotuksen esittelyssä valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaisen kannan. Päätösehdotus koski väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain 7 §:n muuttamista²⁵.

---

25 Valtioneuvoston pöytäkirjaan merkitty apulaisoikeuskanslerin kanta oli seuraava: ”Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain 7 §:n muuttamisesta (HE 18/2025 vp; EV 59/2025 vp) perustuslain 73 §:n mukaisena rajattuna poikkeuksena perustuslaista. Laki on voimassa sisältöltään muuttamattomana vuoden 2026 loppuun.

Perustuslakivaliokunta totesi antaessaan lausunnon nyt vahvistettavaa lakia koskevasta ehdotuksesta, että sitä koskeva sääntely ei ole yhteensopivaa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa sekä viittasi myös EU:n perusoikeuskirjan ja perussopimusten tältä kannalta merkityksellisiin artikloihin ja EU:n lainsäädäntöön.

Vahvistettavan lain nojalla voidaan päättää kansainvälisen suojelun antamisen rajoittamisesta rajatulla osalla Suomen valtakunnanraja ja sen välittömässä läheisyydessä. Ehdottomiin perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluu palautuskielto, johon sisältyy myös oikeus hakea kansainvälistä suojelua ja epäinhimillisen kohtelun kielto. Ne velvoittavat valtioneuvoston yleisistuntoa sen tehdessä mahdollista rajoittamista koskevaa päätöstä ja ovat osa sitä harkintaa, jolla riski ehdottomien perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamisesta vältetään.”

Kanteluasiat työllistivät toimintavuonna laillisuusvalvontaa edellisiä vuosia enemmän, sillä tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otettujen kantelujen määrä nousi edelleen (vuonna 2025 1 658, vuonna 2024 1 411, vuonna 2023 1 268). Seuraamusratkaisujen osuus kaikista selvittämistoimia edellyttäneistä kanteluasioista oli 14 % (vuonna 2024 13 %). Seuraamukseen päätyneissä ratkaisuissa ei määrätty syytteitä nostettavaksi, mutta annettiin 13 huomautusta ja 103 käsitystä. Suurimmat kantelumäärät kohdistuivat poliisiin, yleisiin tuomioistuimiin, valtioneuvostoon ja kunnallishallintoon. Toimintavuonna siirrettiin oikeusasiamiehelle ylimpien laillisuusvalvojien tehtävienjakolain (330/2022) 3 §:ssä tarkoitettuja kanteluasioita 335 (vuonna 2024 419).

Omia aloitteita ratkaistiin vuonna 2025 tavanomaista enemmän (55) johtuen ratkaisijoiden vaihtumisesta. Omia aloitteita tuli vireille 30 (vuonna 2024 43). Ratkaisut johtivat seitsemään huomautukseen, 33 käsitykseen, kahteen ehdotukseen oikeussääntöjen kehittämiseksi ja yhteen hyvitysesitykseen. Laillisuusvalvontakäyntejä tehtiin yhdeksän.

Tuomarien virkarikosasioiden määrä kasvoi edelleen jonkin verran aikaisemmasta. Hovioikeudet, syyttäjät ja poliisi ilmoittavat oikeuskanslerille tuomarien virkarikosepäilyistä. Toimintavuonna annetuista tuomarien virkarikoksia koskevista ratkaisuista 18 johti toimenpiteeseen, joista yksi oli syyte, 15 huomautusta ja kaksi käsitystä.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain mukaan oikeuskansleri tarkastaa käräjäoikeuksien antamat rangaistustuomiot. Rangaistustuomioiden tarkastaminen on erityistehtävä, joka on osoitettu ainoastaan oikeuskanslerille. Vuonna 2025 tarkastettiin runsaat 3 000 käräjäoikeuksien rangaistustuomiota, joiden perusteella otettiin tarkemmin selvitettäväksi 93 asiaa. Toimintavuonna päätettiin 28 toimenpiteestä, joista yksi oli syyte, 12 huomautusta ja 15 käsitystä.

Oikeuskanslerin erityistehtävänä on valvoa asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien toimintaa. Oikeuskansleri valvoo, että Suomen Asianajajat -liiton oma valvontajärjestelmä, liiton yhteydessä toimiva valvontalautakunta ja oikeudenkäyntiavustajalautakunta toimivat asianmukaisesti. Asianajovalvonnan vireille tulleet asiamäärät pysyivät edelleen korkealla tasolla (vuonna 2025 734, vuonna 2024 847). Ratkaistuja asioita oli 662 (vuonna 2024 884).

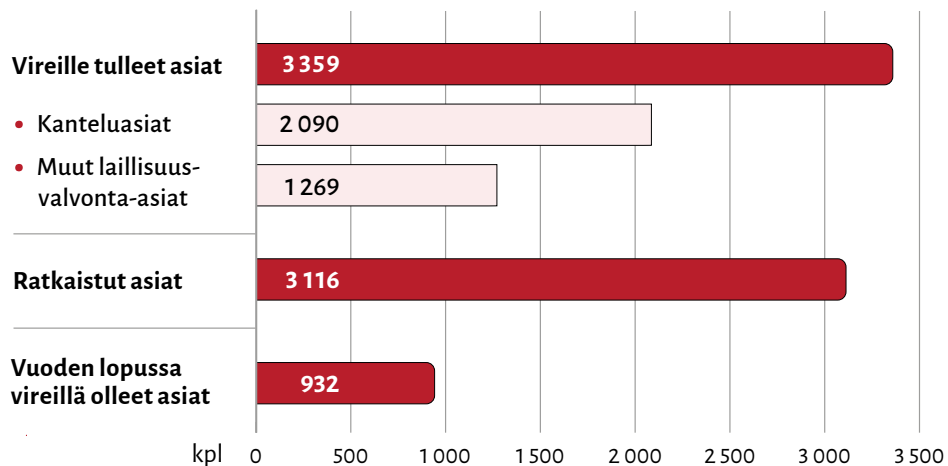
Ns. ilmoittajansuojelulaissa (1171/2022) oikeuskanslerinvirastolle osoitettu tehtävä ylläpitää keskitettyä ulkoista ilmoituskanavaa työllisti virastoa ennakoitua vähemmän ilmoitusten määrän pysyessä edelleen matalana. Oikeuskanslerinvirasto antaa toukokuussa 2026 Euroopan komissiolle ilmoittajansuojelulain 38 §:ssä säädetyn vuosiraportin toimintavuodesta 2025, johon kootaan toimivaltaisilta viranomaisilta saadut tiedot ilmoitusten määrästä, kohdentumisesta, käsittelystä ja toimenpiteistä.

Työtilanne

Oikeuskanslerinviraston työtilanne oli vuoden 2025 lopussa hieman haastavampi kuin edellisenä vuonna, sillä laillisuusvalvonta-asioita tuli vuonna 2025 vireille enemmän kuin niitä ratkaistiin. Vuoden 2025 lopussa oli vireillä 932 asiaa (vuoden 2024 lopussa 590 asiaa).

Kertomuksen liitteeseen 5 on koottu tiedot oikeuskanslerinviraston organisatiosta, henkilöstöstä ja taloudesta.

Työtilanne

Vuoden 2025 lopussa oli vireillä 932 asiaa, joista 31 kanteluasiaa oli ollut vireillä yli yhden vuoden.

Kansainvälinen yhteistyö

Oikeuskansleri Janne Salminen osallistui 23.10.2025 Vilnassa Liettuassa järjestettyyn Baltian ja Pohjoismaiden oikeusasiamiesten ja oikeuskanslerien kokoukseen, jossa pääteemana oli laillisuusvalvojen toiminta monialaisten mandaattien kehyksessä.

Oikeuskansleri Salminen osallistui EU:n perusoikeusviraston (FRA) järjestämään asiantuntijakokoukseen Wienissä 25.–26.11.2025, jossa keskusteltiin oikeusvaltiokehityksestä oikeusalan toimijoiden näkökulmasta (FRA expert consultation on the rule of law and fundamental rights).

Oikeuskansleri Salminen tapasi Keski-Aasian tasavaltojen oikeusasiamiehet Helsingin yliopiston ja oikeusministeriön järjestämässä tilaisuudessa 28.11.2025 (alustus Pariisin periaatteista).

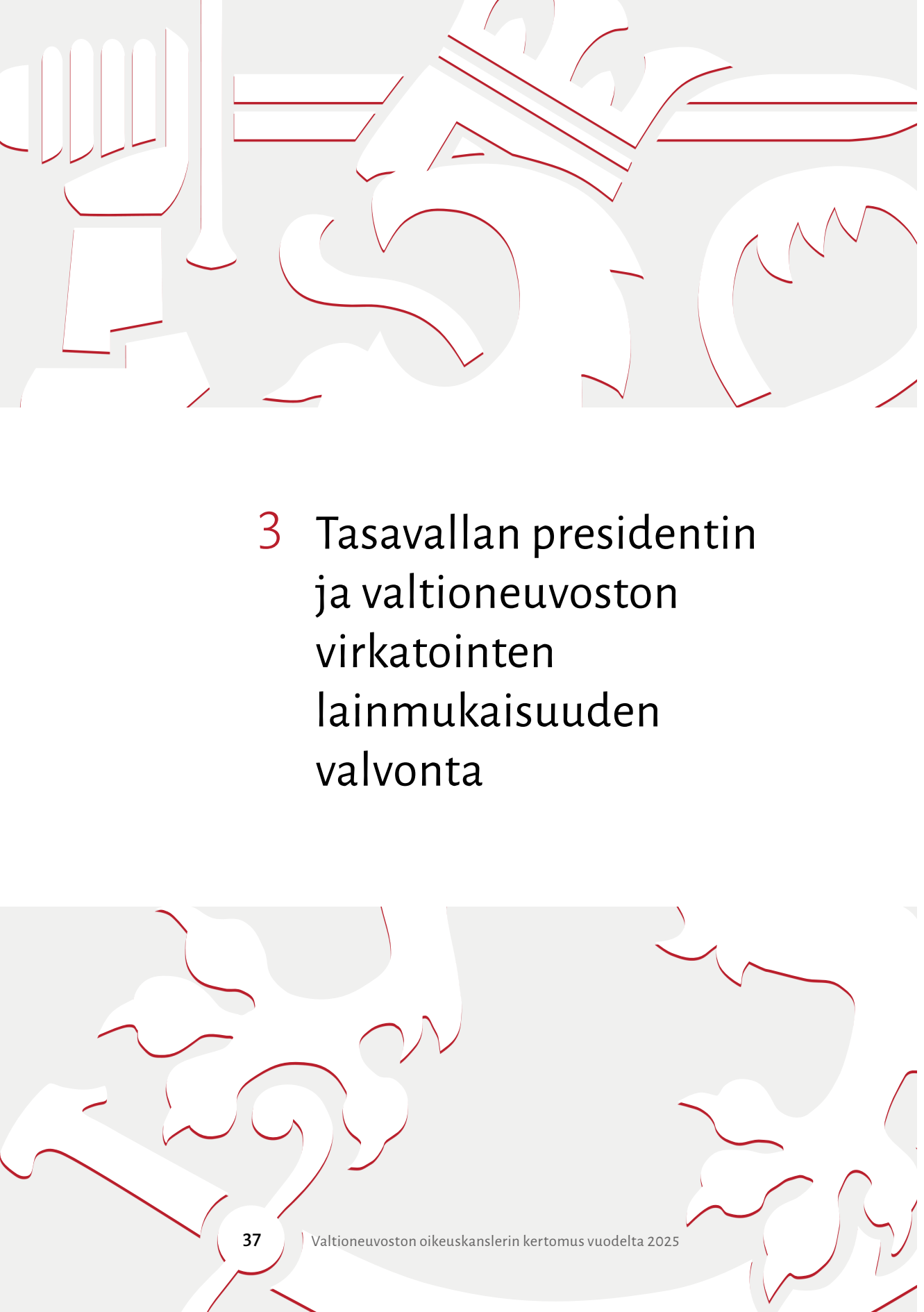
Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen osallistui Tashkentissa Uzbekistanin oikeusasiamiesinstituution 30-vuotisjuhliin 27.–28.5.2025 pitämällä puheenvuoron juhlaseminaarissa 27.2.2025 sekä osallistumalla oikeusasiamiehen kanslian koulutukseen 3.3.2025 ja keskustelutilaisuuteen Tashkent State Law Universityssä 4.3.2025.

Apulaisoikeuskansleri Puumalainen osallistui myös Vilnassa Liettuassa pyöreän pöydän keskustelutilaisuuteen Itämeren alueen etnisistä vähemmistöistä 24.–25.9.2025.

Aikaisempien vuosien tapaan oikeuskanslerinvirasto osallistui Euroopan komission vuoden 2025 oikeusvaltioarportin laatimiseen. Oikeusvaltioarviointi on osa Euroopan unionin oikeusvaltiomekanismia.

Päätöksenteon valvonta on pääasiassa ennakkollista. Valvonnassa pyritään varmistamaan, että päätöksentekomenettelyyn liittyvät oikeudelliset kysymykset on selvitetty jo ennen päätösten esittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa ja presidentin esittelyssä.

3 Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatointen lainmukaisuuden valvonta

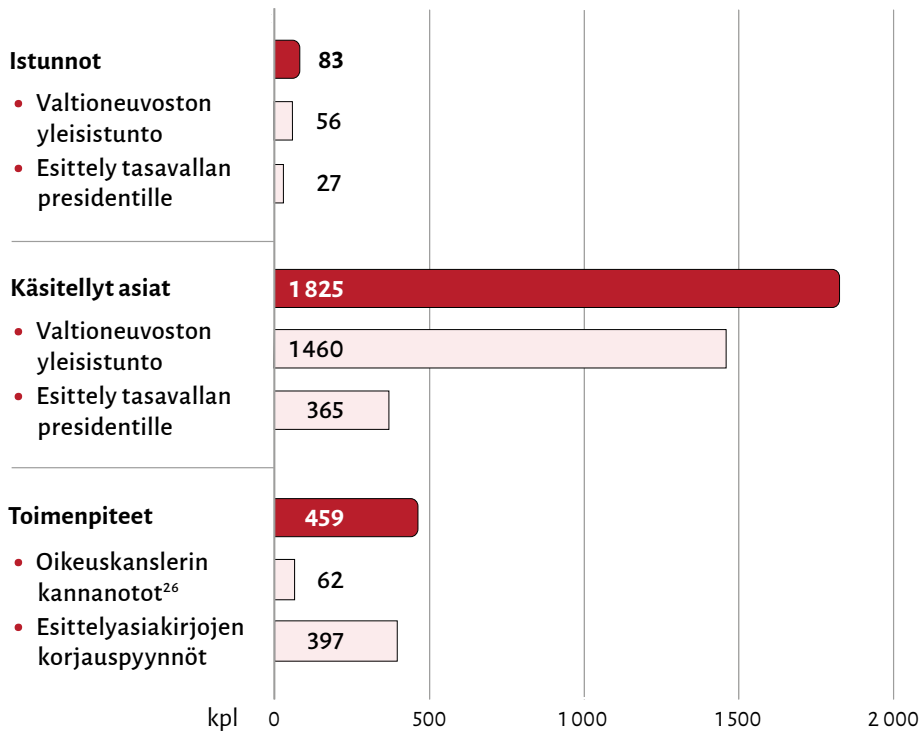

Päätöksenteon valvonta

- Oikeuskansleri valvoo valtioneuvoston ja tasavallan presidentin päätösten lainmukaisuutta. Hän ei voi kuitenkaan estää päätöksentekoa.
- Jos oikeuskansleri havaitsee päätöksenteon laillisuudessa huomautettavaa, hänen tulee esittää perusteltu kannanotto asiaan. Jos kannanottoa ei oteta huomioon, hänen tulee merkityttää se valtioneuvoston pöytäkirjaan ja ryhtyä tarvittaessa muihin toimenpiteisiin.
- Päätöksenteon valvonta on pääasiassa ennakollista. Valvonnassa pyritään varmistamaan, että päätöksentekomenettelyyn liittyvät oikeudelliset kysymykset on selvitetty jo ennen päätösten esittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa ja presidentin esittelyssä.
- Päätösten valmisteluvaiheessa oikeuskansleri antaa ministeriöiden pyynnöstä laillisuusvalvonnallisia lausuntoja ja kannanottoja päätösluonnoksista ja päätöksentekomenettelystä.
- Kaikki valtioneuvoston yleisistunnossa ja tasavallan presidentin esittelyssä käsiteltävät asiakirjat tarkastetaan etukäteen oikeuskanslerinvirastossa.
- Oikeuskansleri on läsnä valtioneuvoston yleisistunnoissa ja tasavallan presidentin esittelyissä sekä laillisuusvalvonnan sitä edellyttäessä hallituksen neuvotteluissa, ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ministerivaliokunnassa (UTVA) ja ministerivaliokunnan ja tasavallan presidentin yhteisessä kokouksessa (TP-UTVA).
- Oikeuskansleri käsittelee päätöksentekoa koskevia kanteluita.
- Jos päätöksen jälkeen ilmenee aihetta epäillä virheellistä menettelyä, oikeuskansleri voi ryhtyä tutkimaan asiaa myös jälkikäteen.
- Oikeuskansleri tarkastaa valtioneuvoston yleisistunnon ja tasavallan presidentin esittelyn pöytäkirjat.

Valtioneuvoston yleisistunnot ja esittely tasavallan presidentille

Kantelut

Valtioneuvostoa ja ministeriöitä koskevat ratkaisut

213
ratkaisua

26 Oikeuskansleri antaa istunnoissa käsiteltävistä asioista perustuslain 108 §:n mukaisesti kannanottoja ministeriöiden pyynnöstä valmistelun aikana ja omasta aloitteestaan tarkastaessaan esittelyasiakirjoja. Julkisen vallan käytön kannalta merkittävät kannanotot kirjataan.

Ratkaisuja

Oikeuskansleri tarkasti ulkoministeriön henkilöstöhallintoa

Oikeuskansleri tarkasti ulkoministeriön henkilöstöhallinnon ja sitä koskevan tietohallinnon järjestämistä ja teki ministeriöön kaksi laillisuusvalvontakäyntiä. Ensimmäisen laillisuusvalvontakäynnin aiheena olivat muun muassa eräissä virkanimitysasioissa toistuneet virheet, joihin oikeuskansleri oli joutunut puuttumaan poikkeuksellisen usein. Nimitysasioita esitelleet virkamiehet eivät myöskään usein olleet tunteneet esittelemäänsä asiaa. Oikeuskansleri korosti, että asian esittelijä vastaa nimitysesityksen valmistelusta ja että ulkoministeriön on ryhdyttävä toimiin nimitysprosessien ja esittelyasiakirjojen saattamiseksi lainsäädännön ja ohjeistusten mukaisiksi.

Oikeuskansleri totesi lisäksi, että ministeriön on syytä kriittisesti tarkastella henkilöstöhallintonsa organisaatiota, sillä ulkoministeriön henkilöstöhallinnon erityispiirteet nostavat riskiä erityyppisille intressiristiriidoille ja epätasapuoliselle menettelylle. Ministeriön on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että virkamiehet tulevat henkilökiertoon perustuvassa järjestelmässä yhdenvertaisesti kohdelluiksi esimerkiksi epäasiallista kohtelua koskevien ilmoitusten käsittelyssä ja ulkomaanedustuksen korvausten takaisinperinnästä päätettäessä. Hallinnon läpinäkyvyyden lisäämiseksi ministeriön tulisi lisätä henkilöstöhallinnossa noudatettavien prosessien ja ratkaisujen dokumentointia.

Tarkastuskäynnillä keskusteltiin myös ulkoministeriön menettelystä siirtää virantäyttöön liittyviä tehtäviä ostopalvelusopimuksilla yksityisille palveluntuottajille. Jos kyse on julkisesta hallintotehtävästä, tällaisen siirron tulee perustuslain mukaan perustua lakiin tai laissa säädettyyn valtuuteen. Oikeuskansleri kehotti ministeriötä käymään läpi yksityisille palveluntuottajille siirtämänsä henkilöstöhallinnon tehtävät varmistuakseen siitä, että siirrot ovat olleet perustuslain mukaisia.

Toisen laillisuusvalvontakäynnin teemana oli ministeriön tietohallinto henkilöstöasioissa. Ministeriöllä oli ollut vaikeuksia toimittaa pyydettyjä henkilöstöasioihin liittyviä asiakirjoja julkisuuslaissa säädetyissä määräaajoissa. Asiakirjapyyntöjen käsittelyssä oli kuitenkin tapahtunut positiivista kehitystä ja asiakirjapyyntöihin oli pystytty vuonna 2024 asianmukaisesti vastaamaan (OKV/704/71/2024 ja OKV/2967/71/2024; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Taru Kuosmanen).

Aseiden ja kaksikäyttötuotteiden vienti Israeliin

Oikeuskansleri ratkaisi kuusi kantelua, jotka koskivat aseiden ja kaksikäyttötuotteiden vientilupia Israeliin. Kanteluiden ratkaisemiseksi oikeuskansleri pyysi selvitystä puolustusministeriöltä ja ulkoministeriöltä.

Oikeuskanslerin mukaan ministeriöiden velvollisuuksiin kuuluu noudattaa lupaharkinnassa varovaisuutta. Lupaharkinnassa on arvioitava myös, onko ostajamaa täyttänyt kansainväliset sitoumukset ja noudattanut kansainvälistä humanitaarista oikeutta.

Oikeuskansleri katsoi ministeriöiden selvitysten perusteella, ettei ollut perusteltua aihetta epäillä, että Suomesta olisi viety aseita tai kaksikäyttötuotteita Israeliin kansainvälisen oikeuden tai EU-oikeuden vastaisesti. Oikeuskansleri kiinnitti kuitenkin ministeriöiden huomiota tarpeeseen jatkossa ottaa erityisesti huomioon kansainvälisestä oikeudesta (erityisesti kansainvälinen asekauppasopimus) ja EU-oikeudesta (erityisesti Euroopan unionin neuvoston yhteinen kanta 2008/944/YUTP) johtuvat rajoitteet tuotteiden viennille sellaisissa tapauksissa, joissa on perusteltua aihetta epäillä, että kohdema on rikkonut tai rikkoo kansainvälisestä oikeudesta taikka kansainvälisestä humanitaarisesta oikeudesta johtuvia velvollisuuksia (OKV/1198/10/2025 ym.; ratkaisijana oikeuskansleri Janne Salminen ja esittelijänä Susanna Lindroos-Hovinheimo).

Lausuntopalveluun liittyi useita ongelmia

Apulaisoikeuskansleri antoi ulkoministeriölle huomautuksen lausuntopalveluun liittyneistä puutteista. Apulaisoikeuskansleri oli jo 2024 kiinnittänyt ulkoministeriön huomiota siihen, että sen ohjeet lausuntopalvelussa olivat epäselviä ja harhaanjohtavia. Ohjeet olivat heikentäneet kantelijan perustuslaissa turvattua osallistumisoikeutta, eivätkä ne olleet hallintolain mukaisia. Ohjeet olivat kuitenkin edelleen epäselvät, mikä tuli ilmi myös kanteluissa. Lisäksi yhden kantelijan tiedusteluun vastaaminen oli viivästynyt siten, että lausuntojen antamisen määräaika oli jo päättynyt ulkoministeriön vastatessa tiedusteluun.

Apulaisoikeuskansleri otti asian uudelleen käsiteltäväkseen omasta aloitteestaan. Hän totesi, että ulkoministeriö oli lyönyt laimin velvollisuutensa saattaa ohjeet lainmukaisiksi, mikä osoitti joko huolimattomuutta tai välinpitämättömyyttä tai molempia. Ulkoministeriö ei näin ollen myöskään ollut edistänyt yksilöiden mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Apulaisoikeuskansleri kiinnitti myös ympäristöministeriön huomiota sen velvollisuuden huolehtia siitä, että lausuntopalvelussa annetut ohjeet ja lausuntojen käsittely edistävät ihmisten osallistumisoikeuksien toteutumista. Ympäristöministeriö ei vastoin ohjeitaan ja kantelijan pyyntöä ollut julkaissut kantelijan lausuntoa lausuntopalvelussa. Myöhemmin myös apulaisoikeuskanslerin sijainen kiinnitti ympäristöministeriön huomiota velvollisuuden huolehtia siitä, että lausuntopalvelussa lausunnon antamisesta annetut ohjeet edistävät ihmisten osallistumisoikeuksien toteutumista. Kantelussa oli viitattu useaan ympäristöministeriön julkaisemaan lausuntopyyntöön, joissa ei ollut noudatettu apulaisoikeuskanslerin aiemmin esittämiä käsityksiä.

Myös oikeuskansleri kiinnitti sittemmin myös oikeusministeriön huomiota velvollisuuden huolehtia siitä, että lausuntopalvelussa lausunnon antamisesta annetut ohjeet edistävät ihmisten osallistumisoikeuksia. Kantelussa viitattiin kahteen oikeusministeriön julkaisemaan lausuntopyyntöön, joissa ei ollut otettu huomioon apulaisoikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin sijaisen ratkaisuja

(apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalaisen ratkaisut OKV/2250/70/2024 ym. ja OKV/2973/10/2024, apulaisoikeuskanslerin sijaisen Petri Martikaisen ratkaisu OKV/1001/10/2025 ja oikeuskansleri Janne Salmisen ratkaisu OKV/1864/10/2025, esittelijänä kaikissa asioissa Susanna Lindroos-Hovinheimo).

Oikeusministeri ei menetellyt lainvastaisesti

Oikeuskansleri katsoi, että oikeusministeri Meri ei menetellyt virkatoimessaan lainvastaisesti antaessaan tiedotusvälineille lausuntoja sen jälkeen, kun eduskunta oli hyväksynyt niin sanottuja eheytyshoitoja koskevan kansalaisaloitteen. Asiasta oli tullut oikeuskanslerille useita kanteluja. Oikeuskansleri katsoi, että vaikka kyse oli myös ministerin sananvapauden piiriin kuuluvasta asiasta, kyse oli siinä määrin kiinteästi ministerin tehtäviin liittyvästä asiasta, että kantelut oli perusteltua tutkia.

Meri oli eduskunnan hyväksyttyä kansalaisaloitteen todennut tiedotusvälineille, että asiaa ei voida oikeusministeriössä edistää lähinnä resurssien puuttumisen vuoksi. Meri oli tuonut esille lausunnoissaan myös sen, että asiasta ei ole olemassa konsensusta hallituspuolueiden kesken. Oikeuskanslerille antamassaan selvityksessä Meri kuitenkin tarkensi, että haastattelulausunnot eivät tarkoita, etteikö kansalaisaloitetta arvioitaisi oikeusministeriössä eduskunnan tahdon mukaisesti ja että resurssien vapautuessa vaadittaviin lainvalmistelutoimiin ryhdytään. Tätä tarkennusta oikeuskansleri piti valtiosäännön kannalta tarpeellisena.

Oikeuskansleri kuitenkin katsoi, että oikeusministerin aikaisemmat lausunnot olivat olleet jossain määrin ongelmallisia, sillä niistä saattoi saada sen käsityksen, että asia ei välttämättä tule oikeusministeriössä lainkaan etenemään. Lausunnot olivat sikäli harkitsemattomia, että ne olivat voineet antaa virheellisen kuvan kansalaisaloitteen tarkoituksesta ja eduskunnan asemasta ylimpänä valtioelimenä. Ne saattoivat antaa kuvan myös siitä, että oikeusministeri ei kunnioittaisi eduskunnan asemaa ylimpänä valtioelimenä tai ohjaisi lainvalmistelua sen mukaisesti. Oikeuskansleri saattoi näkemyksensä oikeusministerin tietoon (OKV/723/10/2025 ym.; ratkaisijana oikeuskansleri Janne Salminen ja esittelijänä Minna Ruuskanen).

Sisäministeriön ja sen poliittisen johdon menettely vuoden 2025 pakolaiskiintiön valmistelussa

Oikeuskansleri otti omana aloitteenaan tutkittavakseen vuoden 2025 pakolaiskiintiön valmistelun, sillä hän piti vakavina vuoden 2025 pakolaiskiintiön valmistelua kohtaan esitettyjä epäilyjä siitä, että sisäministeriön poliittinen johto olisi syyllistynyt syrjivän ohjeistuksen antamiseen ja pyrkinyt priorisoimaan kristittyjä pakolaisia muslimimaista tulevien pakolaisten kustannuksella. Asiaan liittyi yhdenvertaisuusvaltuutetun 5.3.2025 antama kannanotto, joka koski epäiltyä yhdenvertaisuuslain vastaista syrjintää uskonnon perusteella vuoden 2025 pakolaiskiintiön kohdentamisen valmistelussa. Asiasta oli vireillä myös kantelu.

Selvitysten perusteella ilmeni, että sisäministerin erityisavustaja oli valmistelun aikana itsenäisesti muuttanut pakolaiskiintiön kohdentamisen määriä eri pakolaisryhmien välillä. Asiassa ei kuitenkaan ollut näyttöä siitä, että hän olisi antanut kielletyllä tavalla merkitystä pakolaisryhmiin kuuluvien henkilöiden uskonnolle. Menettelyn perustelut olivat kuitenkin puutteelliset ja synnyttivät epäilyn syrjinnästä. Oikeuskansleri totesi, että asian valmistelu on siten ollut epäonnistunutta. Hän kiinnitti erityisavustajan huomiota viranomaisen velvollisuuteen edistää yhdenvertaisuutta, hyvän hallinnon vaatimuksiin sekä siihen, että viranomaisten tulee voida perustella toimintansa objektiivisesti hyväksyttävillä perusteluilla.

Lisäksi oikeuskansleri kiinnitti ministeri Rantasen huomiota siihen, että ministerin on riittävästi ohjattava ja valvottava erityisavustajiensa toimintaa sen varmistamiseksi, että poliittiset linjaukset tehdään myös ministerivastuulla. Oikeuskansleri kiinnitti ministerin huomiota siihen, että ministerin on linjattava merkittävät asiat, annettava ohjaus virkamiehille sekä hyväksyttävä avustajiensa tekemät ratkaisut. Sekä ministereiden että heidän poliittisten ja virkamiesavustajiensa tulee varmistaa, ettei heidän antamansa poliittinen ohjaus sisällä syrjiviä elementtejä sekä varmistua siitä, ettei se myöskään synnytä epäilyä syrjinnästä.

Oikeuskanslerilla ei kuitenkaan ollut aihetta epäillä ministeri Rantasta lainvastaisesta menettelystä ministerin virkatoimessa tai virkavelvollisuuden laiminlyömisestä. Hänellä ei myöskään ollut oikeudellisia perusteita katsoa, että sisäministeriön pakolaiskiintiöasiaa valmistellut virkamies olisi menetellyt virkatoimissaan lainvastaisesti.

Oikeuskansleri korosti, että tulevien pakolaiskiintiöiden valmistelussa ja ulkomaalaislain uudistamistyössä tulee ottaa huomioon edellä esiintuodut sekä yhdenvertaisuuslainsäädännön soveltamiseen liittyvät näkökohdat. Olisi perusteltua, että valtioneuvoston yleisistunto tekisi linjauksen pakolaiskiintiön kohdentamisesta, jolloin linjaus dokumentoitaisiin ja tehtäisiin vakiintunein muodoin. Vaihtoehtoisesti ulkomaalaislaissa tulisi säätää, että sisäministeriö vahvistaa linjauksen pakolaiskiintiön kohdentamisesta (OKV/549/70/2025 ja OKV/2706/10/2024; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Paula Laine-Nordström).

Valtioneuvoston nykyisen rajapäätöksen voimassaolon arviointi

Oikeuskansleri antoi ratkaisunsa kanteluihin, jotka koskivat itärajan rajanylityspaikkojen sulkemista ja kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämistä koskevia valtioneuvoston päätöksiä. Oikeuskansleri toimitti sisäministeriölle käsityksensä kansallisen turvallisuuden suojaamisen oikeudellisista perusteista ja rajoista sekä rajapäätöksen ajoittaisesta uudelleen käsittelystä valtioneuvoston yleisistunnossa ja julkisuusperiaatteen toteuttamisesta.

Kanteluissa todettiin, että rajanylityspaikkojen yhä jatkuva kiinnipitäminen ei täytä perustuslakivaliokunnan edellyttämää vaatimusta rajatusta ja lyhytaikaisesta toimenpiteestä eikä ole lievin tehokas vaihtoehto rajaturvallisuuslain tultua voimaan. Kanteluissa kiinnitettiin huomiota venäläistaustaisten henkilöiden asemaan liikkumisvapauden ja perhe-elämän suojan näkökulmasta. Lisäksi kanteluissa katsottiin, että salainen tiedustelutieto estää kansalaisten tosiasiallisen mahdollisuuden arvioida rajapäätöksen laillisuutta ja perusteita nykyhetkessä.

Oikeuskanslerin mukaan valtioneuvostolla on harkintavaltaa rajapäätöksen edellytysten täyttymisen arvioinnissa. Oikeuskansleri totesi saamiensa tietojen ja tilannearvion perusteella, että voimassa olevalle, rajavartiolain nojalla tehdyille rajapäätökselle on edelleen esitetty hyväksyttävä tavoite ja painava peruste, ja rajoitus täyttää myös välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset. Asiassa ei ole tapahtunut lainvastaisuutta eikä harkintavaltaa myöskään ole ylitetty tai käytetty väärin hallinnon oikeusperiaatteita rikkovalla tavalla.

Vaikka oikeudellista estettä nykyisen rajapäätöksen voimassaololle ei oikeuskanslerin mukaan tällä hetkellä ole, hän piti tärkeänä, että rajapäätöstä arvioidaan jatkossakin säännöllisesti niin ajankohtaisen tilannekuvan kuin EU-oikeuden ja kansainvälisten sopimusten tulkintakäytännön kehittymisen perusteella.

Oikeuskansleri kiinnitti lisäksi huomiota siihen, että perustuslakivaliokunnan lausunnon ja komission tiedonannon perusteella rajapäätöksestä ei saisi muodostua pysyvää. Tämän perusteella samoin kuin siitä syystä, että valtioneuvoston yleisistunnolle perustuslaissa säädetty toimivalta ratkaista laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat toteutuisivat niin sisällöllisesti kuin muodollisesti, sisäministeriön tulisi harkita rajapäätöksen tuomista ajoittain uudelleen valtioneuvoston yleisistunnon käsiteltäväksi. Rajapäätökselle kulloinkin esitetyt oikeudelliset ja muut perustelut tulisivat näin myös julkisesti arvioitaviksi julkisuusperiaatteen mukaisesti.

Oikeuskansleri piti joka tapauksessa viranomaistoiminnan ja perusoikeuksia rajoittavien toimien perusteluiden avoimuuden varmistamisen kannalta tarpeellisenä, että sisäministeriö antaa säännöllisesti päivitettyinä yleisön käyttöön tiedot, jotka vastaavat tarkkuudeltaan nykyisen rajapäätöksen perustelumistiota (OKV/3100/10/2024 ym.; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Heli Honkapää).

Valtiovarainministeriön menettely verotuslaskelmien vaikutusten arvioimisessa

Apulaisoikeuskansleri saattoi valtiovarainministeriön tietoon käsityksensä hallintolain oikeusperiaatteiden ja perustuslaissa säädetyn osallistumisoikeuden merkityksestä vaikutusarviointien yhteydessä.

Kantelut kohdistuivat yhteisöverotuksen kevennystä koskevan hallituksen linjauksen perusteluihin ja erityisesti linjauksen yhteydessä esitettyyn vaikutusten arvioinnin laatuun ja luotettavuuteen. Kanteluissa tuotiin muun muassa esille

näkemys siitä, että esitetty oletus yhteisöverotuksen itserahoitusasteesta on tutkimustiedon valossa epärealistisen korkea ja, että empiiriseen näyttöön perustumaton vaikutusarvio on hyvän hallintotavan vastainen. Ministeriö toi selvityksessään esille, että vaikutusarvioiteja koskevissa muistioissa oli todettu, että oletuksiin liittyvä epävarmuus on suuri ja toimenpiteiden todelliset vaikutukset voivat olla oletusta huomattavasti pienempiä tai suurempia.

Apulaisoikeuskanslerin mukaan avoin vaikutusarviointiprosessi sekä valitun toteuttamisvaihtoehdon perusteleminen vakuuttavalla tietopohjalla vahvistavat luottamusta päätöksentekoon. Verojen vaikutusarvioiden oikeellisuus on tärkeää niin julkisen talouden kuin hyvän hallinnonkin toteutumisen kannalta. Vaikutusten yksityiskohtainen arviointi tapahtuu eduskunnalle annettavan hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä, mutta tiedottaminen mahdollisten politiikka-toimien vaikutuksista jo ennen hallituksen esityksen antamista edesauttaa asiantuntija- ja kansalaiskeskustelua ja edistää myös yksilöiden osallistumisoikeuksien toteutumista.

Apulaisoikeuskansleri katsoi, ettei valtiovarainministeriö ole menetellyt lainvastaisesti. Hänen saamansa selvityksen perusteella valtiovarainministeriö on käynnistämässä selvitystyön, jossa muun ohella kartoitetaan tarvetta lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta täydentävälle ministeriön ohjeistukselle. Apulaisoikeuskansleri saattoi ministeriön tietoon käsityksensä hallintolain oikeusperiaatteiden ja perustuslaissa säädetyn osallistumisoikeuden merkityksestä otettavaksi huomioon soveltuvien osin tässä selvitystyössä ja pyysi ministeriötä toimittamaan mahdollisen ohjeistuksensa sen valmistuttua (OKV/1089/10/2025 ja OKV/1123/10/2025; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Heli Honkapää).

Ministeri vaaransi tupakkalain lainvalmistelun asianmukaisuuden

Oikeuskansleri kiinnitti entisen opetusministeri Henrikssonin huomiota lainvalmistelun asianmukaisuuteen. Oikeuskansleri katsoi entisen ministerin vaarantaneen menettelyllään tupakkalain lainvalmistelun asianmukaisuuden.

Kanteluissa arvosteltiin opetusministerinä toimineen Henrikssonin menettelyä pyrkiä edistämään yhtä nikotiinipusseja valmistavaa yritystä sisällyttämällä lakiehdotukseen tämän yrityksen valmistamia tuotteita sallituiksi mauksi. Henriksson ja hänen erityisavustajansa eivät kertoneet tupakkalain valmistelusta vastaavalle virkamiehelle, lain esittelevälle sosiaaliturvaministerille tai eduskunnalle, mikä oli lakiehdotukseen päätyneen sallittujen makujen listan tausta. Oikeuskanslerin mukaan tilanteessa syntyi perustellusti epäily lainvalmistelun asianmukaisuudesta. Henrikssonin menettely ei ollut sopusoinnussa perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa. Oikeuskansleri korosti, että hallituksen esityksessä on tuotava esiin kaikki asiaan liittyvät mahdolliset merkitykselliset säännökset ja seikat, jotta eduskunta voi ottaa niihin kantaa. Lainvalmistelun poliittisen ohjauksen ei myöskään tule vaarantaa kullekin ministeriölle kuuluvaa vastuuta asioiden valmistelusta.

Oikeuskanslerin mukaan entisen ministeri Henrikssonin erityisavustaja oli toiminut ministerin ohjauksessa, joten hänen toimintansa ei antanut aihetta laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin. Myöskään ministeri Grahn-Laasosen tai tupakkalain muutoksen esitelleen virkamiehen menettely ei antanut aihetta toimenpiteisiin. Oikeuskansleri lähetti päätöksensä myös pääministerille tiedoksi ja lainvalmistelun ohjauksessa huomioon otettavaksi (OKV/2525/10/2024 ym.; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Laura Luikku).

Asetusten valmistelu maa- ja metsätalousministeriössä

Oikeuskansleri velvoitti maa- ja metsätalousministeriön varmistamaan, että lainsäätäjän tahto toteutuu eläinten hyvinvointilakia täsmentäviä asetuksia sekä niihin sisältyviä siirtymäsäännöksiä valmistellessa. Kanteluissa arvosteltiin maa- ja metsätalousministeriön menettelyä asetusten valmistelussa. Kanteluissa arvosteltiin yhtäältä sitä, että ministeriön valmistelemiin eläinten hyvinvointilain nojalla annettaviin asetuksiin sisältyisi poikkeuksellisen pitkiä siirtymäaikoja. Oikeuskansleri katsoi, että ministeriöllä on harkintavaltaa siinä, miten se asetuksella toteuttaa lainsäätäjän tahtoa. Harkinnassa voidaan ottaa huomioon yhtäältä eläimille aiheutetun kärsimyksen minimointi ja toisaalta eläinten pitäjille aiheutuvien velvollisuuksien kohtuullisuus. Sen sijaan ministeriön esittämät muut perustelut eivät olleet hyväksyttäviä poikkeuksellisen pitkille siirtymäajoille.

Oikeuskansleri pyysi maa- ja metsätalousministeriötä ilmoittamaan viimeistään 1.10.2025, mihin toimenpiteisiin se on asiassa ryhtynyt. Ministeriö ilmoitti, että eläinten hyvinvointiin liittyvien asetusten jatkovalmistelussa huomioidaan oikeuskanslerin ratkaisu siten, että määräajoissa otetaan huomioon niin eläimille aiheutetun kärsimyksen minimointi kuin eläinten pitäjille aiheutuvien kustannusten ja muiden velvollisuuksien kohtuullisuus (OKV/444/10/2025; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Susanna Lindroos-Hovinheimio).

Toisaalta kanteluissa arvosteltiin ministeriön menettelyä paitsi eläinten hyvinvointilain nojalla annettavien asetusten valmistelussa myös siihen liittyen turkisasetuksen valmistelua. Kantelijan arvion mukaan valmisteilla olevalla turkisasetuksella säädettäisiin elinkeinovapauden rajoituksesta, josta tulisi säätää lain tasolla. Kantelijan mukaan ministeriö oli myös laiminlyönyt eduskunnan tiedonsaantioikeuden turkisasetusta koskevaan kirjalliseen kysymykseen vastatessaan.

Oikeuskansleri totesi, että eläinten hyvinvointilakia on käsitelty perustuslakivaliokunnassa eikä se pitänyt lain asetuksenantovaltuuksia ongelmallisina. Toimivaltaisella ministeriöllä on harkintavaltaa asetuksen valmistelussa lain sallimissa rajoissa. Kirjallisen kysymyksen osalta eduskunnan työjärjestys asettaa raamit kansanedustajien kysymysten tekemiselle ja niihin vastaamiselle. Se ei kuitenkaan

sisällä säännöksiä siitä, miten tai millä tarkkuudella kirjalliseen kysymykseen tulee vastata. Vastaukset kirjallisiin kysymyksiin ovat useimmiten lyhyehköjä, ja niihin voi sisältyä myös poliittisia painotuksia. Oikeuskansleri ei havainnut maa- ja metsätalousministeriön menetelleen lain vastaisesti. Hän piti kuitenkin tärkeänä, että oikeuskanslerin aikaisemmassa ratkaisussa esitetty käsitys asetukseen sisällytettävien siirtymäaikojen pituudesta samoin kuin apulaisoikeuskanslerin turkisasietusluonnosta koskevassa lausunnossa esitetyt näkemykset huomioidaan asetuksen virkavastuulla tehtävässä jatkovalmistelussa. Oikeuskansleri pyysi maa- ja metsätalousministeriötä toimittamaan turkisasietuksen ja sitä koskevan esittelymuistion ennakkotarkastettavakseen ennen sen esittelyä valtioneuvoston yleisistunnolle (OKV/1327/10/2025 ja OKV/1329/10/2025; ratkaisijana oikeuskansleri Janne Salminen ja esittelijänä Heli Honkapää).

Ministeriön menettely muutoksenhakulautakuntien jäsennimityksissä

Apulaisoikeuskanslerin mukaan toimeentuloturva-asioiden muutoksenhakulautakuntien jäsenten nykyinen valintakäytäntö on omiaan vaarantamaan hyvän hallinnon ja riippumattoman lainkäytön. Apulaisoikeuskansleri tutki omana aloitteenaan sosiaali- ja terveysministeriön menettelyä sosiaaliturva-asioiden, työeläkeasioiden ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntien sivutoimisten jäsenten nimittämisessä. Monilla sivutoimisista puheenjohtajista ja lakimiesjäsenistä on päätoimensa kautta sidonnaisuus ministeriöön. Ministeriön virkamiehillä voi näin ollen olla samanaikaisesti tehtäviä lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa. Lisäksi työeläkeasioiden ja tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan varapuheenjohtajiksi nimetyt ministeriön virkamiehet käyttävät virkatyönsä ohella ohjausvaltaa lautakuntien talouteen ja voivat vaikuttaa lautakuntien toimintatapoihin.

Apulaisoikeuskansleri arvioi, ettei muutoksenhakulautakuntien jäsenten valintamenettely turvaa lautakuntien riippumattomuutta. Hän piti ongelmallisena, ettei jäsenten sivutoimia arvioidessa kiinnitetä riittävästi huomiota siihen, heikentääkö

samanaikainen työskentely ministeriössä ja muutoksenhakulautakunnassa luotamusta muutoksenhakulautakuntaan ja yleisesti hallintoon. Lisäksi lautakuntien jäsenten suljettu nimittämismenettely yhdessä tehtävästä maksettavien palkkioiden kanssa antaa vaikutelman toistensa eduista huolehtivien virkamiesten verkostosta. Tämä on ongelmallista hallinnon avoimuuden kannalta ja herättää jopa kysymyksen rakenteellisesta korruptiosta. Myös lääkärijäsenten saatavuuteen liittyvät haasteet viestivät liian suljetusta hakumenettelystä ja mahdollisista legitimitettiongelmista. Sosiaali- ja terveysministeriö ei ollut myöskään esittäessään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajien varajäseneksi ministeriön johtavaa virkamiestä arvioinut tämän esteellisyyttä oikeudenkäymiskaaren tuomarin esteellisyysperusteiden mukaisesti, mikä sekin on heikentänyt lautakunnan riippumattomuutta ja legitimitettiä.

Apulaisoikeuskansleri totesi, että lautakuntien nimittämistä tulisi kehittää turvaamaan takeet siitä, että jäsenten valitseminen tapahtuu avoimesti ja riippumattomasti. Hän pyysi sosiaali- ja terveysministeriötä ilmoittamaan viimeistään 30.9.2025 toimenpiteistään valintakäytäntöjen avoimuuden ja lautakuntien riippumattomamman aseman turvaamiseksi.

Ministeriö ilmoitti, että päätöksen myötä on ryhdytty toimenpiteisiin ja erilaisia kehittämisvaihtoehtoja selvitetään ja arvioidaan. Jatkossa nimitykset toteutetaan avoimina ilmoittautumismenettelyinä, ja varmistetaan, ettei ketään määrätä tehtävään, jossa hän soveltaisi itse valmistelemansa etuuslakkia ja otetaan huomioon riski ongelmallisista kolmoisrooleista, jossa sama henkilö toimisi etuusasioihin liittyvässä virkatyössä ministeriössä sekä muutoksenhakulautakunnan varapuheenjohtajana ja hallintojaostossa (OKV/2739/70/2024; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Maija-Liisa Goebel).

Ympäristöministeriön erityisasiantuntijan menettely esittelijänä lain vahvistamisen yhteydessä

Oikeuskansleri kiinnitti ympäristöministeriön esittelijän vakavaa huomiota perustuslain mukaiseen vaatimukseen esitellä eduskunnan hyväksymä laki vahvistettavaksi sitä muuttamatta. Esittelijä oli poistanut eduskunnan hyväksymästä laista voimaantulosäännöksen. Valtioneuvoston yleisistunnossa ja tasavallan presidentin esittelyssä laki poikkesi eduskunnan vastaukseen sisältyvästä eduskunnan hyväksymästä laista. Asia tuli ilmi oikeuskanslerinvirastossa tehdyssä esittelylistojen ennakkolisessä tarkastuksessa. Esittelylista poistettiin valtioneuvoston yleisistunnosta ja tasavallan presidentin esittelystä. Apulaisoikeuskansleri otti asian tutkitavakseen omasta aloitteestaan.

Perustuslain mukaan lainsäädäntövaltaa käyttää Suomessa eduskunta. Esittelijä ei voi muuttaa eduskunnan vastauksiin sisältyvää lakia ennen sen vahvistamista perustavanlaatuisista valtiosääntöön liittyvistä syistä, joiden on oltava jokaisen valtioneuvoston esittelijän tiedossa. Lainvalmistelu on keskeinen osa valtioneuvoston toimintaa, ja siinä vaaditaan huolellisuutta ja tarkkuutta. Oikeuskansleri piti esittelijän menettelyä perustuslain vastaisena. Kysymyksessä on ollut varsin perustavanlaatuinen ja luonteeltaan vakava virhe. Oikeuskansleri otti kuitenkin huomioon asian poikkeuksellisen monimutkaisuuden sekä sen, että virheestä ei seurannut vahinkoa (OKV/1212/70/2025; ratkaisijana oikeuskansleri Janne Salminen ja esittelijänä Laura Luikku).

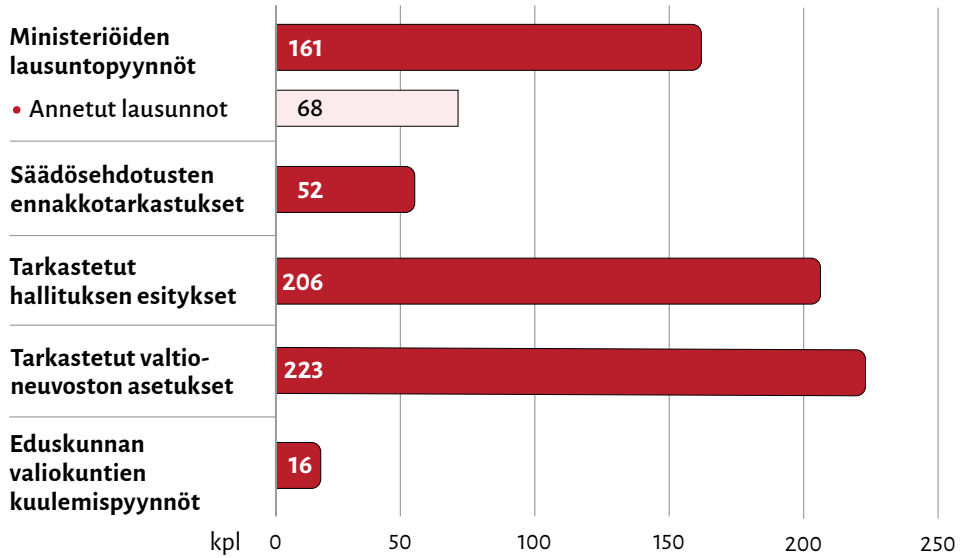
Lainvalmistelun laillisuusvalvonta

Oikeuskansleri

- valvoo laillisuutta ja hyvän lainvalmistelutavan noudattamista lainvalmistelussa, mutta ei osallistu valmisteluun.
- valvoo erityisesti perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamista, osallistumisoikeuksien toteutumista, lainsäädännön johdonmukaisuutta ja EU:n oikeuden asianmukaista huomioon ottamista.
- seuraa järjestelmällisesti hallituksen lainvalmistelua koskevia suunnitelmia ja ministeriöiden lausuntopyyntöjä.
- antaa säädösluonnoksista laillisuusvalvonnallisia lausuntoja sekä pyydettyä että omasta aloitteestaan.
- tarkastaa valmistelun loppuvaiheessa hallituksen esityksiä omasta aloitteestaan ja ministeriöiden pyynnöstä.
- tarkastaa kaikki hallituksen esitykset ja valtioneuvoston asetukset ennen niiden esittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa.
- valvoo lausunnoissa ja ennakollisissa tarkastuksissa antamansa palautteen noudattamista valtioneuvoston yleisistunnon päätöksenteossa.
- antaa asiantuntijalausuntoja eduskunnan valiokuntien pyynnöstä.

Säädösehdotusten laillisuusvalvonta

Lausuntoja säädösehdotuksista

Ahvenanmaa-työryhmän 2023 mietintö: Selvitys eräistä Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämiseen liittyvistä kysymyksenasetteluista

Oikeuskansleri antoi lausunnon oikeusministeriölle Ahvenanmaa-työryhmän 2023 mietinnöstä, joka koski selvitystä Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämiseen liittyvistä kysymyksenasetteluista. Oikeuskansleri suhtautui kriittisesti selvityksessä esitettyihin sääntelyvaihtoehtoihin, jotka rajoittaisivat perustuslain soveltamista maakunnassa erityisesti perusoikeuksia koskevin osin sekä esitti eräitä kannanottoja Ahvenanmaan maaherraa sekä poikkeusoloja koskevista säännöksistä (OKV/3009/21/2024; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Laura Luikku).

Väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain voimassaolon jatkaminen edellyttää perustelujen tarkentamista ja täydentämistä

Sisäministeriö esitti lain väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain voimassaolon jatkamista vuoden 2026 loppuun saakka. Turvallisuustilanne Suomen lähiympäristössä on lain säätämisen jälkeen oikeuskanslerin käsityksen mukaan yleisesti ottaen pikemminkin vaikeutunut kuin helpottunut. Oikeuskansleri katsoi, että esitysluonnoksen oikeudellisen arvioinnin lähtökohdaksi on otettava, että kyseessä on äärimmäisen poikkeuksellinen laki. Siten välttämättömyysedellytys ja viimesijaisuusedellytys koskee myös lain voimassaoloaikaa ja näitä seikkoja on nyt arvioitava samoista lähtökohdista kuin lakia säädettäessä. Tämänkaltaisten toimien tulee olla väliaikaisia. Hallituksen esityksen luonnoksen perustelut siitä, miksi lain voimassaoloa olisi ylipäättään jatkettava ja miksi lain voimassaolo jatkuisi vuoden 2026 loppuun, olivat vielä riittämättömät. Tämä koskee myös välineellistettyä maahantuloa koskevaa tilannekuvaa ja uhka-arviota.

Myös vaihtoehtoisia toteuttamistapoja olisi tullut tarkastella nyt esitettyä laajemmin ja perusteellisemmin. Tämä koskee erityisesti esityksen suhdetta EU-oikeuteen. Välttämättömyysvaatimus edellyttää, että hallituksen esityksessä on arvioitava, miksi unionin lainsäädännössä jo olevat ja uudet menettelyt eivät ole riittäviä.

Oikeuskansleri korosti, että kansainvälisten ihmisoikeusveloitteiden noudattaminen on turvattava mahdollisimman laajasti ja pyrittävä siihen, ettei laki tarkoita yksilön perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamista konkreettisessa tilanteessa. Hallituksen esityksessä tulisi tästä syystä tarkastella myös sitä, missä määrin laki väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi on käytännössä vaikuttanut mahdollisuuteen hakea turvapaikkaa tai toissijaista kansainvälistä suojelua. Hän piti myös perusteltuna, että arvioitaessa lain voimassaolon jatkamisen edellytyksiä, arvioitaisiin uudelleen myös lakiin sisältyvää oikeusturvamenettelyä ja sitä, turvaako se säädetyssä muodossa konkreettisessa tilanteessa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen.

Pelkkä lain voimassaolon jatkaminen on merkittävä poikkeus perustuslaista. Oikeuskansleri yhtyi näin ollen esityksen arvioon käsittelyjärjestyksestä sekä arvioon perustuslakivaliokunnan kannanoton välttämättömyydestä. Oikeuskansleri korostaa, että tämän lain ja hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä esitettyjä oikeudellisia kannanottoja ei voida yleistää kannanotoiksi koskemaan ylipäätään poikkeuslakimenettelyn käyttöönottoa tai perustella niiden avulla jollain tavalla perus- ja ihmisoikeuksien keskinäistä painoarvoa. Tämä koskee muun ohella perustuslakivaliokunnan kannanottoja, joita ei tule irrottaa alkuperäisestä asiayhteydestään tai tulkita laajentavasti (OKV/346/21/2025; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Minna Ruuskanen).

Oikeuskanslerin toiminta istuntoasioissa

- perustuslain mukaan oikeuskanslerin tulee olla läsnä valtioneuvoston istunnoissa ja esiteltäessä asioita tasavallan presidentille laillisuusvalvontaa varten
- oikeuskanslerin on pyydettäessä annettava presidentille, valtioneuvostolle ja ministeriöille tietoja ja lausuntoja oikeudellisista kysymyksistä
- oikeuskanslerin perustuslaissa säädetty velvollisuus koskee myös valtioneuvoston istuntoja ja tasavallan presidentin esittelyjä
- pääministeri tai tasavallan presidentti ovatkin ajoittain istunnon yhteydessä pyytäneet oikeuskanslerin lausuntoa laillisuus-kysymyksestä
- oikeuskanslerin perustuslaissa säädettyssä velvollisuudessa antaa oikeudellisia tietoja ja lausuntoja kysymys on ennakkollisen laillisuusvalvonnan kannanoton antamisesta, ei hallituksen neuvonnasta

- jos valtioneuvoston yleisistunnon tai tasavallan presidentin esittelyn esittelylistojen tarkastuksessa oikeuskansleri havaitsee oikeudellista huomauttamista, pyytää oikeuskansleri korjaamaan puutteet ja virheet
  - jos ministeriön valmistelemat korjaukset eivät tyydytä tai korjausten laajuuden vuoksi niitä ei enää ehditä tekemään ennen istuntoa, pyytää oikeuskansleri poistamaan asian esityslistalta ja tuomaan sen asianmukaisesti korjattuna myöhempään istuntoon
  - oikeuskanslerilla ei ole kuitenkaan toimivaltaa estää valtioneuvoston tai tasavallan presidentin päätöksentekoa
- jos oikeuskansleri havaitsee valtioneuvoston tai ministerin tai tasavallan presidentin päätöksen tai toimenpiteen laillisuuden antavan aiheita huomautukseen, hänen tulee perustuslain mukaan esittää huomautuksensa perusteluineen
- jos oikeuskanslerin huomautus jätetään ottamatta huomioon, oikeuskanslerin tulee merkittyä kannanottonsa valtioneuvoston pöytäkirjaan ja tarvittaessa ryhtyä muihin toimenpiteisiin
  - kynnys tälle menettelylle on korkea ja se tulee käytettäväksi lähinnä, jos päätösehdotuksessa on sellainen oikeudellinen ongelma, ettei hyväksyttävälle päätöksenteolle ole oikeudellisia edellytyksiä

- valtioneuvoston oikeuskanslerista annetussa laissa säädetään myös, että jos oikeuskansleri katsoo valtioneuvostossa käsiteltävässä asiassa jonkin oikeudellisen seikan antavan siihen aihetta, hän voi merkityttää kantansa valtioneuvoston pöytäkirjaan
  - jos oikeuskansleri huomautukseensa saamansa vastauksen perusteella arvioi, ettei päätöksenteolle ole oikeudellista estettä, mutta asiassa on merkittävää oikeudellista tulkinnanvaraisuutta tai jokin muu huomiota vaativa oikeudellinen seikka, hän voi käyttää valtioneuvoston istunnossa puheenvuoron ja merkityttää sen pöytäkirjaan. Tällöin oikeuskanslerin kanta ja puheenvuoron sisältö ilmenevät myös valtioneuvoston pöytäkirjasta
  - oikeuskanslerin istuntopuheenvuoro tallennetaan lisäksi oikeuskanslerinviraston asianhallintaan ja yleensä julkaistaan myös oikeuskanslerinviraston verkkopalveluissa

- oikeuskanslerin yhteiskunnallisesti ja oikeudellisesti merkittävät korjauspyynnöt ja istuntoasioita koskevat kannanotot tallennetaan oikeuskanslerinviraston asianhallintaan

Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa.

4 Oikeudenkäytön valvonta

Tuomioistuinten ja syyttäjien valvonta

Yleistä

- oikeuskanslerin valvonta turvaa osaltaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista ja vahvistaa luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen
- valvonnassa ei puututa riippumattomien tuomioistuinten niille kuuluvan harkintavallan rajoissa tapahtuvaan lainkäyttöön
- oikeuskanslerin toimivalta tuomioistuinten, syyttäjien ja muiden viranomaisten sekä asianosaisten avustajien valvontaan mahdollistaa oikeudenkäytön toimivuuden laaja-alaisen arvioinnin
- tuomarien ja syyttäjien tekemäksi epäiltyjen virkarikosten syyteharkintavallan osoittaminen ylimmille laillisuusvalvojen turvaa tuomarien ja syyttäjien riippumattomuutta

Tuomioistuinten valvonnan keinot

- kanteluiden käsittely
- hovioikeuden tekemien ilmoitusten käsittely
  - hovioikeudelle säädetty velvollisuus ilmoittaa oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa
- poliisin tekemien ilmoitusten käsittely
  - poliisia pyydetty ilmoittamaan tutkittavaksi tulleista tuomarin epäiltyä lainvastaista menettelyä virkatoimessa koskevista asioista
- rangaistustuomioiden tarkastaminen
  - otanta käräjäoikeuksien vankeusrangaistuksen sisältävistä rikostuomioista
- laillisuusvalvontakäynnit
- omat aloitteet

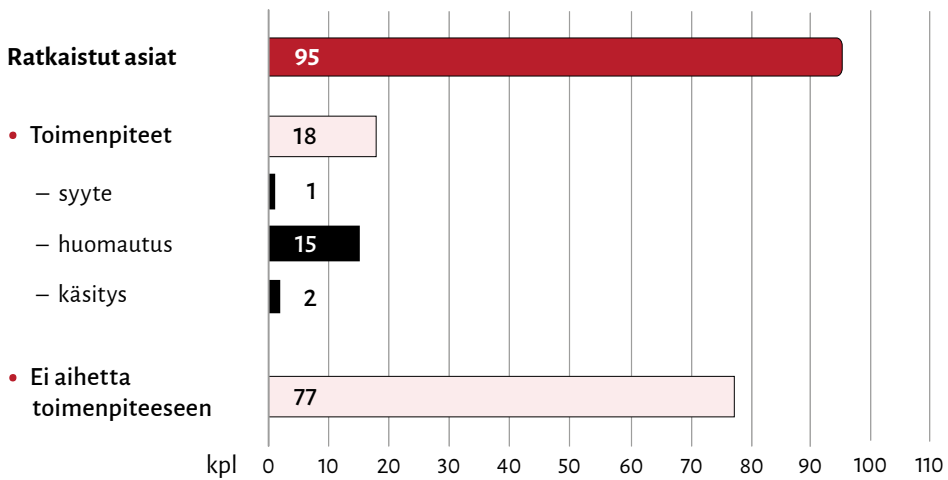
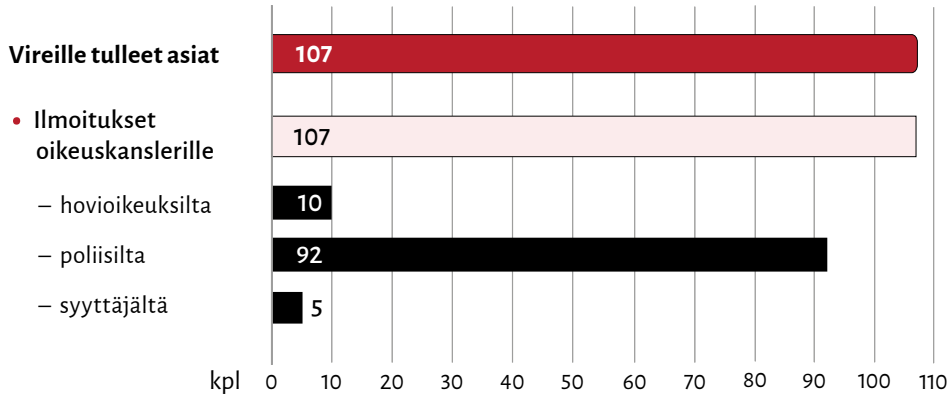
Syyttäjien valvonnan keinot

- kanteluiden käsittely
- poliisin tekemien ilmoitusten käsittely
  - poliisia pyydetty ilmoittamaan tutkittavaksi tulleista epäiltyä syyttäjän virkarikosta koskevista asioista
- laillisuusvalvontakäynnit
- omat aloitteet

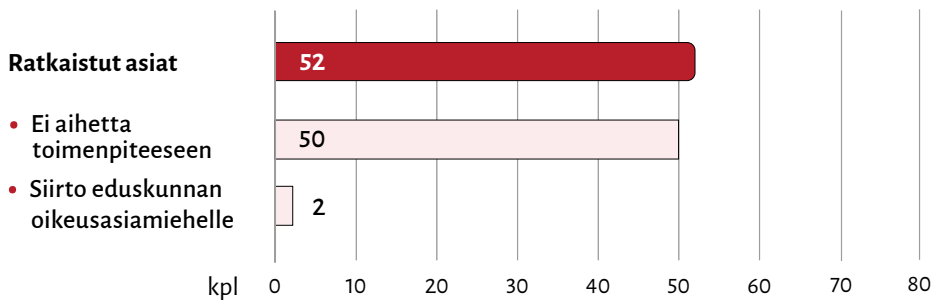
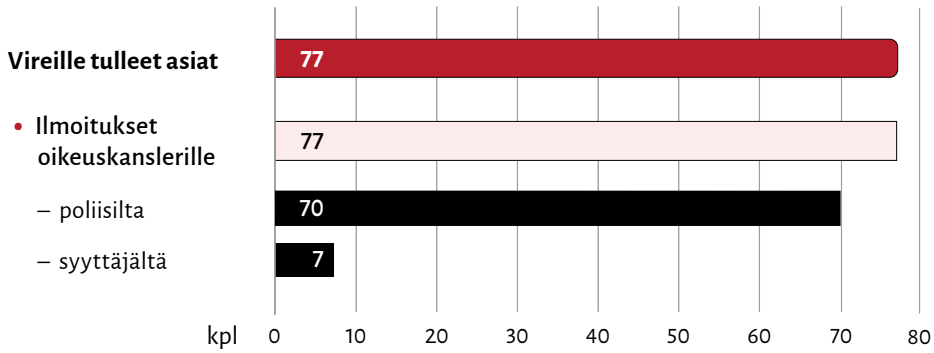

Tuomarien virkarikosasiat

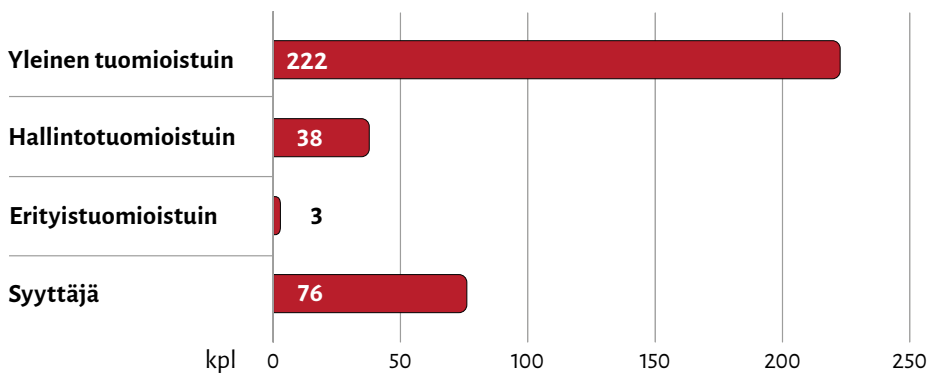

Syyttäjien virkarikosasiat

Tuomioistuimia ja syyttäjiä koskevat tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otetut kantelut

Ratkaisuja

Käräjätuomarille syyte kahdesta virkavelvollisuuden rikkomisesta

Apulaisoikeuskanslerin sijainen päätti syytteen nostamisesta Pohjanmaan käräjäoikeuden käräjätuomaria vastaan kahdesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Apulaisoikeuskanslerin sijaisen arvion mukaan käräjätuomari oli perustellut tuomionsa olennaisen puutteellisesti kahdessa rikosasiassa, joissa vastaajat oli tuomittu verraten pitkiin ehdottomiin vankeusrangaistuksiin. Käräjätuomari on esitutkinnassa kiistänyt laiminlyöneensä asioissa perustelemisselvollisuuttaan. Käräjätuomarin menettely tuli oikeuskanslerin arvioitavaksi hovioikeuden ilmoittamana (OKV/221/31/2023; ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Markus Löfman).

Huomautuksia vanhentuneiden rikosten syyksilukemisesta

Apulaisoikeuskansleri antoi yhdelle ja apulaisoikeuskanslerin sijainen neljälle käräjätuomarille huomautuksen syyteoikeudeltaan vanhentuneiden rikosten syyksilukemisesta. Kaikki tapaukset tulivat oikeuskanslerin tietoon hovioikeuden ilmoittamana.

Asioissa vastaajille ei ollut aiheutunut haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia, koska hovioikeus oli kaikissa tapauksissa myöhemmin hylännyt syyteoikeudeltaan vanhentuneet syytekohtat. Apulaisoikeuskansleri ja apulaisoikeuskanslerin sijainen totesivat, että rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraatkaisun tekemiseen.

Vähimmäisrangaistuksen alittaminen

Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomarille huomautuksen. Kärjätuomari oli tuominnut vastaajan vankeusrangaistukseen, joka oli rikoslaissa määräaikaiselle vankeusrangaistukselle säädettyä vähimmäisaikaa lyhyempi. Asia tuli oikeuskanslerin tietoon hovioikeuden ilmoittamana (OKV/1012/31/2024; ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Liisamari Herala).

Rikosasian ratkaiseminen ilman päätösvaltaa

Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi kahdessa tapauksessa kärjätuomarille huomautuksen, kun he olivat käsitelleet ja ratkaisseet rikosasian yksin puheenjohtajana kokoonpanossa, joka ei ollut päätösvaltainen. Molemmat tapaukset tulivat oikeuskanslerin tietoon hovioikeuden ilmoittamana (OKV/1748/31/2023 ja OKV/2903/31/2024; molemmissa ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Markus Löfman).

Ensimmäisessä tapauksessa yksi syytekohta oli koskenut epäiltyä törkeää maksuvälinepetosta, josta säädetty enimmäisrangaistus huomioon ottaen asiaa ei lain mukaan ollut mahdollista käsitellä yhden tuomarin kokoonpanossa. Toisessa tapauksessa yksi syytekohta oli koskenut epäiltyä ryöstöä, jota ei lain mukaan myöskään ollut mahdollista käsitellä yhden tuomarin kokoonpanossa.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi molemmissa tapauksissa, että tuomioistuimen kokoonpanon päätösvaltaisuus on ehdoton prosessinedellytys. Rikosasian käsitteleminen ja ratkaiseminen ilman toimivaltaa on menettelyvirhe, joka kohdistuu tuomiovallan käytön ydinalueelle. Tällainen virhe on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantamaan asianosaisten oikeusturvaa.

Hätävarjeluna tehdyn rikoksen syyksilukeminen ja syyttäjän velvollisuus muutoksenhakuun

Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi Etelä-Savon kärjäoikeuden kahdelle kärjätuomarille ja entiselle kärjänotaarille huomautuksen heidän virheellisestä menettelystään rikosasiassa. Kärjäoikeus oli lukenut vastaajan syyksi hätävarjeluna tehdyn pahoinpitelyn. Koska kärjäoikeus oli katsonut vastaajan toimineen hätävarjelutilanteessa, olisi kärjäoikeuden tullut hylätä syyte ja sitä koskeneet korvausvaatimukset. Asia tuli oikeuskanslerin tietoon hovioikeuden ilmoittamana.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi, että tuomarin tehtävän ydinalueella tapahtunut virhe oli lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava. Virhe oli vaarantanut vastaajan oikeusturvaa ja oli omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen. Virheestä ei kuitenkaan ilmennyt aiheutuneen vastaajalle haitallisia seuraamuksia. Kärjäoikeus ilmoitti, että korkeimmalle oikeudelle on tehty hakemus tuomion purkamiseksi.

Lisäksi apulaisoikeuskanslerin sijainen kiinnitti aluesyyttäjän huomiota syyttäjän vastuuseen yleisen edun toteutumisen valvojana rikosprosessissa. Syyttäjän olisi tullut havaita kärjäoikeuden tuomiossa ollut virhe ja tämän jälkeen kiinnittää avustajan huomiota siihen tai hakea itse tuomioon muutosta vastaajan hyväksi.

Vastaajan avustajana asiassa toimineen asianajajan menettely otettiin erikseen käsiteltäväksi oikeuskanslerin asianajajiin kohdistamassa valvonnassa (OKV/2904/31/2024; ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Juho Lehtimäki).

Täysi-ikäisen vastaajan tuomitseminen nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista

Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi huomautuksen käräjätuomarille, joka oli Itä-Uudenmaan kärjäoikeuden puheenjohtajana tuominnut rikosten teko-
hetkellä täysi-ikäisen vastaajan virheellisesti nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista säädettyä rangaistusasteikkoa lievempään rangaistukseen. Apulaisoikeuskanslerin sijainen kiinnitti lisäksi syyttäjänä asiassa toimineen valtiosyyttäjän huomiota syyttäjän velvollisuuteen huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi, että valtiosyyttäjä oli menetellyt asiassa virheellisesti syyttämällä epähuomiossa rikosten teko-
hetkellä täysi-ikäistä vastaajaa nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista ja noudattamalla kerrotun vuoksi seuraamus-
kannanotossaan lievennettyä rangaistusasteikkoa. Syyttäjän menettely oli ollut omiaan edesauttamaan kärjäoikeuden virheellisen ratkaisun syntymistä.

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari oli menetellyt huolimattomasti tuomitessaan mainitun vastaajan nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista ja soveltaessa lievennettyä rangaistusasteikkoa. Syyttäjän menettely ei poistanut puheenjohtajan vastuuta varmistua antamansa tuomion lainmukaisuudesta. Käräjätuomarin virheellinen menettely oli omiaan vähentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja tapahtunut tuomarin tehtävien ydinalueella eli lainkäyttöraatkaisun tekemisessä (OKV/1741/30/2023 ja OKV/99/31/2025; ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Markus Löfman).

Esitutinnan viipyminen, pöytäkirjamerkinnät ja loppulausunto

Apulaisoikeuskansleri antoi omana aloitteena tutkimassaan asiassa huomautuksen tutkinnanjohtajana toimineelle erikoissyyttäjälle. Esitutkintaa ei toimitettu ilman aiheetonta viivästystä, asianomistajalle ei suoritettu erityisen suojelutarpeen arviota eikä ilmoitettu käytettävissä olevista tukipalveluista. Lisäksi asianomistajalle ei varattu mahdollisuutta pyytämänsä loppulausunnon antamiseen.

Erikoissyyttäjän tutkinnanjohtajuudessa olleissa asioissa oli kyse epäillyistä poliisien virkarikoksista tapauksessa, jossa entinen miesystävä oli murhannut naisen vuoden jatkuneen vainoamisen jälkeen. Vaatimus esitutkinnan viivytyksettömästä toimittamisesta oli korostunut tällaisessa asiassa. Esiselvitykseen tarvittavien tietojen hankkiminen aloitettiin kuitenkin vasta 10 kuukautta tutkintapyynnön kirjaamisen jälkeen.

Esitutkinnan aikana asianomistaja oli esittänyt pyynnön kommentoida esitutkinta-aineistoa ja tutkinnanjohtaja oli ilmoittanut tämän olevan mahdollista. Myöhemmin tutkinnanjohtaja ei kuitenkaan varannut asianomistajalle mahdollisuutta loppulausunnon antamiseen. Apulaisoikeuskansleri totesi, että mahdollisuus loppulausunnon antamiseen olisi tullut antaa ottaen huomioon asian laatu ja asianomistajan esittämä pyyntö. Mikäli tutkinnanjohtajan mielestä loppulausunto oli ilmeisen tarpeeton, hänen olisi tullut tehdä siitä perusteltu esitutkintapäätös.

Esitutkinnassa kuultiin asianomistajana yhtä henkilöä. Kuulustelusta laaditussa pöytäkirjassa ei ollut merkintöjä suojelutoimien tarpeen arvioinnista tai rikoksen uhrin oikeuksista ja auttavista tahoista tiedottamisesta. Erikoissyyttäjän johtamassa esitutkinnassa oli virkarikoksena tutkittu juuri näiden laissa säädettyjen velvollisuuksien laiminlyöntiä ja merkintöjen puutteellisuuksia toisessa asiassa (OKV/490/70/2025; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Juho Lehtimäki).

Riita- ja rikosasioiden käsittelyn viivästyminen käräjäoikeudessa

Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi kahdessa tapauksessa Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden käräjätuomareille huomautuksen. Ensimmäinen tapaus tuli oikeuskanslerin tietoon hovioikeuden ilmoituksen perusteella ja toinen tapaus kantelun perusteella (OKV/1079/31/2025 ja OKV/175/10/2025; molemmissa ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Juhon Lehtimäki).

Ensimmäisessä tapauksessa käräjätuomari oli laiminlyönyt käsitellä ja ratkaista riita-asian ilman aiheetonta viivytystä. Asia oli käräjätuomarin käsiteltävänä seitsemän vuotta ja kahdeksan kuukautta ennen kuin se siirrettiin häneltä toisen käräjätuomarin käsiteltäväksi. Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi, että asian käsittelyaika oli sen laatuun ja laajuuteen nähden erittäin pitkä. Asianosaisten oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa ilman aiheetonta viivytystä ei ollut asiassa toteutunut ja menettely oli omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen.

Toisessa tapauksessa käräjätuomari oli laiminlyönyt ratkaista rikosasian joutuisasti ja antaa tuomion niin pian kuin mahdollista, kun sen antamiselle ollut este oli poistunut. Tuomio ei ollut annettavissa ennen kuin asianosaiset olivat antaneet lausumat pääkäsittelyn jälkeen hankituista seuraamusselvityksistä ja oikeudenkäyntikuluista. Käräjäoikeus oli antanut tuomionsa vasta lähes vuosi lausumien saapumisen jälkeen.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi toisessa tapauksessa, että tuomion antaminen oli viivästynyt merkittävästi. Asianosaiset eivät olleet sen seurauksena saaneet asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa ilman aiheetonta viivytystä. Asian ratkaisemisen viipyminen pääkäsittelyn jälkeen on ongelmallista myös siitä syystä, että se on omiaan vaarantamaan todistusharkinnan luotettavuutta. Kyse on lähtökohtaisesti vakavasta laiminlyönnistä.

Virkamiesoikeudellisten asioiden käsittelyn viipyminen hallinto-oikeudessa

Oikeuskansleri kiinnitti Helsingin hallinto-oikeuden huomiota velvollisuuteen käsitellä kiireelliseksi säädetyt asiat tämä lain vaatimus huomioon ottaen. Kantelijan vireillä olleiden asioiden käsittely oli pisimillään kestänyt yli 3 vuotta.

Hallinto-oikeus oli alun perin pyrkinyt käsittelemään asiat yhdessä, koska ne kuuluivat samaan asiakokonaisuuteen. Kantelijan oma menettely oli osin myös viivästyttänyt asioiden käsittelyä. Hän oli toimittanut hallinto-oikeudelle lukuisia täydennyksiä ja lisäselvityksiä, ja tämän vuoksi hallinto-oikeuden oli pitänyt suorittaa lisää kuulemisia. Asiakokonaisuus oli ollut myös vaikea ja edellyttänyt tavanomaista pidempää valmisteluaikaa.

Hallinto-oikeuden esittämät syyt eivät kuitenkaan riittäneet kokonaan selittämään pitkää käsittelyaikaa. Oikeuskanslerin arvion mukaan asian käsittely oli viipynyt osin aiheettomasti hallinto-oikeudessa, kun otetaan huomioon se, että varoitusta, irtisanomista ja virantoimituksesta pidättämistä koskevat virkamiesoikeudelliset asiat tulee lain mukaan käsitellä kiireellisenä (OKV/2588/10/2024 ym.; ratkaisijana oikeuskansleri Janne Salminen ja esittelijänä Elina Nyholm).

Tuomioistuinten käytössä olevien tietojärjestelmien kehittäminen

Apulaisoikeuskansleri oli omasta aloitteestaan seurannut yleisten tuomioistuinten käytössä olevien tietojärjestelmien kehittämistä sekä pyrkinyt selvittämään muun ohella mahdollisuuksia sisällyttää järjestelmiin tuomitsemistoimintaa tukevaa automaatiota. Tarkastelun kohteena oli AIPA-järjestelmä, joka sittemmin otettiin valtakunnallisesti käyttöön rikosasioissa toukokuussa 2024.

Apulaisoikeuskansleri toi päätöksessään esille tuomareiden ja Tuomioistuinviraston AIPA-järjestelmästä esittämiä näkemyksiä, joiden mukaan muun muassa käyttöönoton jälkeen kokemukset olivat olleet odotettua paremmat. Tuomarit

olivat kuitenkin erityisesti tyytymättömiä siihen, ettei AIPA-järjestelmään sisälly sellaisia toimintoja, jotka varoittaisivat asiaa käsittelevää tuomaria esimerkiksi tuomitsemasta vastaajaa syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta tai muista sen tyyppisistä tuomioissa olevista selvistä virheistä.

Tuomioistuinvirasto oli painottanut, että automaattitarkistusten luominen esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumiselle on teknisesti täysin mahdollista, mutta sen kehittämisen ja ylläpitämisen työmäärä olisi varsin suuri. Myös kustannukset vaikuttavat mahdollisuuksiin kehittää järjestelmää ja riittävän toimintavarmuuden ylläpito edellyttäisi jatkuvaa kattavaa testausta.

Apulaisoikeuskansleri korosti, että tuomitsemistoimintaa tukevan automaation mahdollinen kehittyminen ei sinällään poista tuomarin vastuuta lainkäytön lainmukaisuudesta, eikä tietojärjestelmien ratkaisutoimintaa tukevien toiminnallisuuksien puuttuminen selitä oikeudellisesti hyväksyttävästi lainkäytössä tapahtuvia virheitä. Laillisuusvalvontakäytännössä on kuitenkin apulaisoikeuskanslerin päätöksessä selostetuin tavoin pidetty tällaisen lainkäyttöä tukevan automaation kehittämistä tärkeänä.

Tuomioistuimet olivat myös muilta osin esittäneet varteenotettavia ehdotuksia AIPA-järjestelmän edelleen kehittämiseksi siten, että järjestelmä mahdollisimman hyvin palvelisi yksittäistä tuomaria ratkaisutoiminnassaan ja se muutoinkin edesauttaisi rikosasioiden sujuvaa käsittelyä. Ideaalitapauksessa tietojärjestelmä olisi rakennettu sellaiseksi, että tuomari esimerkiksi välttyisi tekemästä oikeus- turvaa vaarantavia teknisluonteisia virheitä, ja hän voisi kiinnittää enemmän huomiota muihin ratkaisutoiminnan kannalta tärkeisiin seikkoihin.

Asiassa ei ilmennyt sellaista, jonka vuoksi apulaisoikeuskanslerilla olisi ollut aihetta puuttua tuomioistuinten tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä vastaavan Tuomioistuinviraston tai minkään tietojärjestelmää käyttävän tuomioistuimen menettelyyn.

Tuomioistuinvirasto oli kertonut AIPA-hankkeen päätyttyä siirrytyn järjestelmän jatkuvan kehittämisen vaiheeseen. Apulaisoikeuskansleri lähetti päätöksensä siinä esitettyine näkemyksineen tiedoksi Tuomioistuinvirastolle hyödynnettäväksi

AIPA-järjestelmää edelleen kehitettäessä ja pyysi virastoa viimeistään 31.10.2025 ilmoittamaan järjestelmän kehittämistoimista (OKV/2521/70/2022; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Markus Löfman).

Asian jatko seurannassa apulaisoikeuskanslerin sijainen arvioi Tuomioistuinviraston sittemmin ilmoittamia AIPA-järjestelmän kehittämistoimia. Hän piti myönteisenä ja kannatettavana Tuomioistuinviraston ilmoittamaa, jonka mukaan automaation lisääminen virheistä varoittamiseksi ja niiden estämiseksi on otettu AIPA:n vuosien 2026–2029 kehittämissuunnitelmaan. Hän piti niin ikään myönteisenä muun muassa Tuomioistuinviraston ilmoittamaa syyteoikeuden vanhentumisen seurannan helpottamista, minkä seurauksena tietojärjestelmien lainkäyttötoimintaa tukevat toiminnallisuudet voisivat ehkäistä jo haastetta annettaessa ja sen viimeistä tiedoksiantopäivää asetettaessa tapahtuvia virheitä.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi lisäksi, että Tuomioistuinviraston vastauksessa selostetut AIPA-järjestelmän käytettävyyttä lisäävät useat toimet ovat olettavasti omiaan tukemaan tuomarien jaksamista ja työn tehokkuutta ja siten välillisesti turvaamaan asioiden joutuisaa ja muutoinkin asianmukaista käsittelyä.

Tuomioistuinviraston ilmoittamat tiedot AIPA-järjestelmän kehittämistoimista eivät apulaisoikeuskanslerin sijaisen arvion mukaan antaneet aihetta enempiin toimenpiteisiin. Hän lähetti kuitenkin päätöksensä tiedoksi oikeusministeriölle ja Tuomioistuinvirastolle (OKV/3016/70/2025; ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Markus Löfman).

Käräjäoikeuksien rangaistustuomioiden tarkastamisessa todetut virheet

Käräjätuomarille syyte tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta

Apulaisoikeuskansleri päätti syytteen nostamisesta käräjätuomaria vastaan tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Käräjätuomarin epäiltiin tuominneen vastaajan muiden rikosten ohella rikoksesta, jonka syyteoikeus oli ollut vanhentunut. Käräjätuomarin menettelyn vuoksi vastaaja suoritti ehdotonta vankeusrangaistusta neljän päivän ajan aiheettomasti (OKV/687/30/2023; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Juho Lehtimäki).

Itä-Suomen hovioikeus tuomitsi käräjätuomarin varoitukseen tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Hovioikeus totesi muun ohella, että käräjätuomarin virhe tuomita vastaaja syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta oli johtanut aiheettomaan vapaudenmenetykseen ja että vapaudenmenetykseen liittyvien virkatoimien hoitamisessa on noudatettava erityistä huolellisuutta. Hovioikeuden mukaan käräjätuomarin teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus sekä muut tekoon liittyneet seikat huomioon ottaen ollut kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Hovioikeuden tuomio ei ole lainvoimainen.

Huomautuksia vanhentuneiden rikosten syyksilukemisesta

Apulaisoikeuskansleri antoi kahdelle ja apulaisoikeuskanslerin sijainen viidelle käräjätuomarille huomautuksen syyteoikeudeltaan vanhentuneiden rikosten syyksilukemisesta. Yhdessä näistä tapauksista oli käräjätuomari lisäksi laiminlyönyt velvollisuutensa antaa asiassa haaste laissa säädetyllä tavalla viipymättä.

Asioissa vastaajille ei ollut aiheutunut haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia korkeimman oikeuden purettua käräjäoikeuksien tuomiot virheellisiltä osin apulaisoikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin sijaisen hakemuksista. Yhdessä tapauksessa virhe korjaantui asiaa muutoksenhakuasteena käsitelleen hovioikeuden hylättyä syytteen syyteoikeudeltaan vanhentuneen rikoksen osalta.

Apulaisoikeuskansleri kiinnitti yhdessä mainituista tapauksista lisäksi kärjää-oikeuden huomiota huolellisuuteen tietojen ja selvitysten toimittamisessa annetussa määräajassa ylimmälle laillisuusvalvojalle. Kärjääoikeus ei ollut toimittanut laillisuusvalvojan pyytämää selvitystä määräajassa. Kärjääoikeuden laamannin mukaan tämä johtui inhimillisestä virheestä ja toimintatapoja oli sittemmin muutettu.

Yhdessä mainituista tapauksista apulaisoikeuskanslerin sijainen saattoi lisäksi asiassa syytteen nostaneen aluesyyttäjän tietoon näkemyksensä, että syytettä nostettaessa olisi kärjääoikeuden huomiota ollut perusteltua kiinnittää syyte-oikeuden vanhentumisajan läheisyyteen.

Muita tarkastustoiminnassa havaittuja virheitä

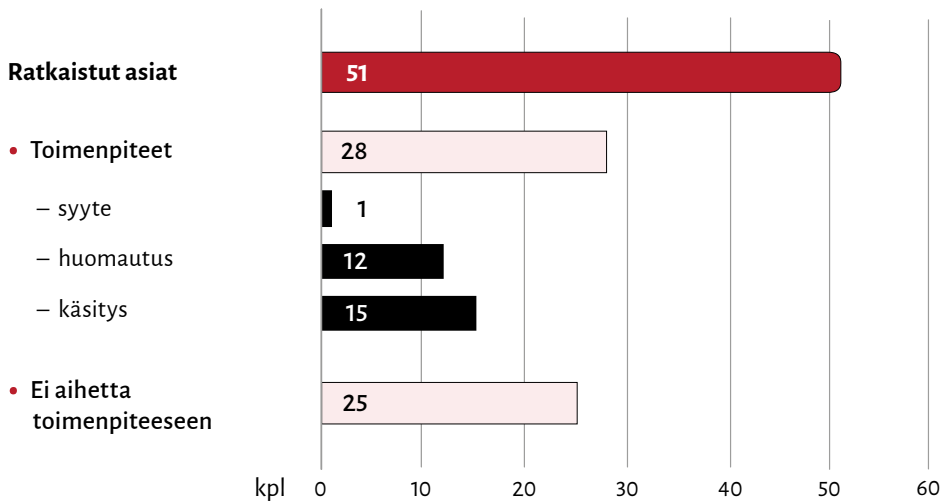
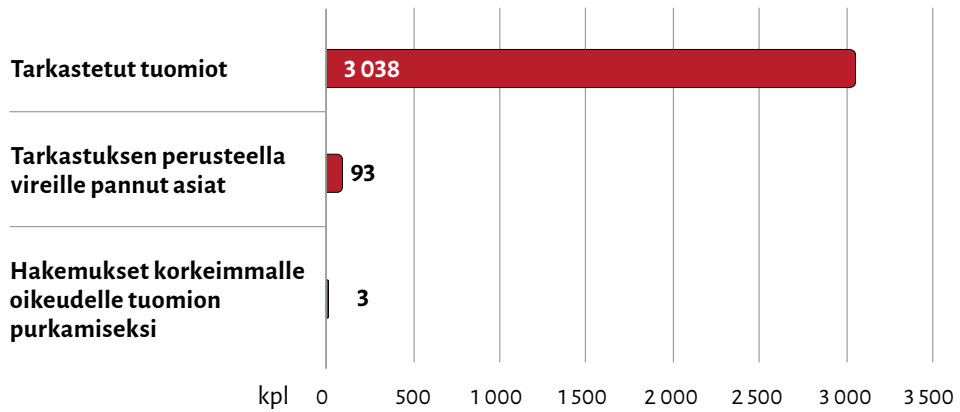
Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi kahdessa eri tapauksessa huomautuksen kärjätuomareille, jotka olivat ratkaisseet kirjallisessa menettelyssä virkamiehen väkivaltaista vastustamista koskevat syytteet. Lain mukaan asia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä, jos mistään syytteessä tarkoitettusta rikoksesta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin sakko tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomittava enimmäisrangaistus on säännöksessä tarkoitettua ankarampi.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi lisäksi huomautuksen kärjätuomarille, joka oli ratkaissut yksin puheenjohtajana rikosasian, jonka ratkaisemiseen kärjääoikeus ei kyseisessä kokoonpanossa ollut päätösvaltainen.

Useissa asioissa kiinnitettiin kärjätuomarin huomiota huolellisuuteen tuomion laatimisessa. Tavallisimmin kyse oli siitä, että tuomion ja tuomiolauselman havaittiin olevan keskenään ristiriitaiset tai että tuomiolauselmassa oli sisällöltään virheellisiä tietoja. Lisäksi virheitä todettiin muun ohella rikosuhrimaksun määräämisessä, tuomion korjausmerkintöjen tekemisessä ja kokoonpanotietojen merkitsemisessä tuomioon ja pöytäkirjaan.

Rangaistustuomioiden tarkastaminen

Tuomioistuinten laillisuusvalvonta

Tuomioistuinten riippumattomuus on yksi oikeusturvan välttämättömistä rakenteellisista edellytyksistä ja kansanvaltaisen oikeusvaltion valtiojärjestyksen kantavia periaatteita. Oikeuskanslerin tuomioistuimiin kohdistuva laillisuusvalvonta perustuu tuomioistuinten riippumattomuuden kunnioittamiseen ja osaltaan myös suojaa sitä.

Tuomioistuinten riippumattomuus

Perustuslain mukaan oikeuskanslerin tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Vaikka tuomioistuimet siten rinnastetaan valvonnallisesti muihin viranomaisiin ja julkista tehtävää hoitaviin, ovat ne perustuslain muista säännöksistä ilmenevin tavoin oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa erityisasemassa. Mainituista säännöksistä merkittävin on valtiollisten tehtävien jakoa koskeva perustuslain 3 §, jonka 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet.

Tuomiovallan käytön riippumattomuudesta seuraa, ettei oikeuskansleri puutu tuomioistuimen harkintavaltansa rajoissa tekemään laintulkintaan tai tuomioistuimen sen tueksi esittämien perustelujen sisältöön siinäkään tapauksessa, että toisenlainen tulkinta mahdollisesti saattaisi olla oikeudellisesti paremmin perusteltavissa. Tuomioistuinten ratkaisujen valvonta voi kohdistua ainoastaan selvästi puutteellisiin perusteluihin, ilmeiseen harkintavallan ylittämiseen tai muuhun ratkaisun selvään lainvastaisuuteen.

Lainkäytön riippumattomuutta turvaa myös se, että laillisuusvalvonnallisesti ei pääsääntöisesti ryhdytä tutkimaan asiaa, joka vielä on tuomioistuimessa vireillä tai jossa asianosaisella vielä on mahdollisuus hakea tuomioistuimen ratkaisuun muutosta muutoksenhakutuomioistuimelle tehtävällä valituksella.

Tuomarien virkarikosasiat

Tuomiovallan käytön riippumattomuuden ohella toisen erityispiirteen oikeuskanslerin tuomioistuihin kohdistamaan laillisuusvalvontaan aiheuttaa perustuslain ylimpien laillisuusvalvojien syyteoikeutta koskeva säännös. Sen mukaan päätösvalta syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa on rajattu yksinomaan ylimmille laillisuusvalvojille.

Tuomioistuinlain mukaan hovioikeuden on ilmoitettava oikeuskanslerille tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa. Hovioikeuksien ilmoitukset ovat johtaneet pääsääntöisesti joko virkasyytteen nostamiseen tai useimmissa tapauksissa laillisuusvalvonnallisen huomautuksen antamiseen alioikeustuomarille.

Vaikka toimivalta syytteen nostamisesta tuomarin tekemäksi epäilyllä lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa kuuluu ylimmille laillisuusvalvojille, kuuluu esitutkinta ja sen toimittamisedellytysten arviointi kyseisenlaisessa asiassa normaaliin tapaan poliisin tehtäviin ja toimivaltaan. Oikeuskansleri on tuomarien virkarikosasoiden erityissyyttäjänä pyytänyt poliisia ilmoittamaan oikeuskanslerinvirastoon kaikista poliisin tutkittaviksi tulleista rikoksista, joissa on kyse tuomarin epäilyllä lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa. Järjestely edesauttaa sitä, että esitutkintakynnyksen arviointi tuomareiden virkarikosasioissa olisi valtakunnallisesti mahdollisimman yhdenmukainen.

Käytännössä oikeuskansleri määrää syytteitä nostettavaksi tuomarin epäilyllä lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa varsin harvoin. Viimeisen kymmenen vuoden aikana tällaisia asioita on ollut 13, joten tapauksia on vuosittain keskimäärin hieman enemmän kuin yksi. Vuonna 2025 syyte määrättiin nostettavaksi kahdessa asiassa (OKV/687/30/2023), ks. s. 75 ja (OKV/221/31/2023), ks. s. 66.

Rangaistustuomioiden tarkastaminen

Rangaistustuomioiden tarkastaminen kuuluu laissa oikeuskanslerille säädettyihin tehtäviin. Tuomioita tarkastetaan apulaisoikeuskanslerin ennalta määrittämällä otannalla. Niistä tarkastetaan, että tietyt laissa säädetty ehdottomat vaatimukset toteutuvat.

Satunnaiseen otantaan perustuvassa järjestelmässä ei ole mahdollista havaita kaikkia tuomioistuimissa tehtyjä virheitä, eikä se ole sen tarkoituskaan. Toistuvat ja yleiset virheet, joihin puuttumista varten rangaistustuomioiden tarkastusta ensisijaisesti harjoitetaan, järjestelmä tuo kuitenkin tehokkaasti esiin.

Käytännössä yleisin seuraamus on virheen johdosta tuomarille lausuttu käsitys. Lisäksi virhe saattaa johtaa tuomion purkamista koskevan esityksen tekemiseen korkeimmalle oikeudelle. Purkuesitys tehdään yleensä silloin, kun virheestä katsotaan aiheutuneen vastaajalle haittaa tai vahinkoa. Purkuhakemuksella saatetaan esimerkiksi estää tuomitulle virheestä aiheutuva aiheeton vapaudenmenetyk.

Rangaistustuomioiden tarkastustoimintaa on päätetty kehittää siten, että selvitysten hankkimista kohdennetaan oikeusturvan kannalta merkittäviin asioihin ja muista tarkastustoiminnassa tehdyistä havainnoista kerätään tietoa, jota välitetään tuomioistuinlaitokselle tiedoksi.

Laillisuusvalvonnan vaikuttavuus ja kokonaisuus

Oikeuskanslerin nostamat syytteet tulevat tavanomaiseen tapaan riippumattomien tuomioistuinten ratkaistavaksi. Laillisuusvalvonta ei ole kurinpitomenettelyä eikä oikeuskansleri voi määrätä tuomarille kurinpitoseuraamuksia.

Tuomioistuihin kohdistuvassa laillisuusvalvonnassa on kysymys ennen muuta menettelyllisten oikeusturvatakeiden valvonnasta.

Tuomioistuihin kohdistuvassa laillisuusvalvonnassa on kysymys ennen muuta menettelyllisten oikeusturvatakeiden valvonnasta.

Perustuslaissa oikeuskanslerille säädetty laillisuusvalvontatehtävä turvaa tuomioistuinten ja muiden oikeusturvaelinten riippumattomuutta ja häiriötöntä toimintaa ja lisää osaltaan oikeusjärjestelmän toimintaan kohdistuvaa luottamusta.

Oikeuskanslerin asianosaisten avustajiin, syyttäjiin ja tuomioistuimiin sekä rikosprosessin osalta myös esitutkintaviranomaisiin kohdistama valvonta muodostaa toimivan kokonaisuuden, jossa vaikkapa tuomarin tekemäksi epäiltyä virkarikosta koskevan ilmoituksen perusteella tutkittavaksi tullessa tai rangaistustuomioiden tarkastamisessa selvitettäväksi otetussa asiassa voidaan samalla arvioida myös asiaan liittyvien mainittujen muiden toimijoiden menettely.

Käräjäoikeuksilta pyydetyissä selvityksissä on usein tuotu esiin, että kovassa työpaineessa tapahtuvia virheitä voitaisiin ehkäistä sillä, että käräjäoikeuksien käyttämä asiankäsittelyjärjestelmä varoittaisi tuomaria ratkaisun lainvastaisuudesta. Oikeuskanslerin laillisuusvalvontakäytännössä on jo pitkään pidetty lainkäyttöä tukevan automaation kehittämistä tärkeänä. Tietojärjestelmien kehittämistä on käsitelty Tuomioistuinvirastoon tehdyillä laillisuusvalvontakäynneillä, minkä lisäksi laillisuusvalvonnassa esiin tulleita havaintoja on saatettu sen tietoon.

Tietojärjestelmien kehittämisen seuranta jatkettiin myös kertomusvuonna. Apulaisoikeuskanslerin sijainen totesi pitävänsä myönteisenä Tuomioistuinviraston ilmoittamia kehittämistoimia, joiden seurauksena tietojärjestelmien lainkäyttötoimintaa tukevat toiminnallisuudet voisivat jatkossa ehkäistä esimerkiksi haastetta annettaessa ja sen viimeistä tiedoksiantopäivää asetettaessa tapahtuvia virheitä (OKV/2521/70/2022) ja (OKV/3016/70/2025), ks. s. 72–74.

Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta

- asianajajien, julkisten oikeusavustajien tai luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvonta kuuluu ensisijaisesti valvontalautakunnalle ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnalle
- oikeuskansleri ei voi määrätä yksittäiselle asianajajalle, julkiselle oikeusavustajalle tai luvan saaneelle oikeudenkäyntiavustajalle kurinpidollisia seuraamuksia
- oikeuskansleri valvoo, että valvontalautakunta ja oikeudenkäyntiavustajalautakunta toimivat hyvän hallinnon vaatimusten mukaisesti ja perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat niiden toiminnassa
- asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien toiminnasta voi kannella suoraan valvontalautakunnalle
- jos asianajajan, julkisen oikeusavustajan tai luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan työstä kannellaan oikeuskanslerille, tämä voi siirtää kantelun valvontalautakunnalle

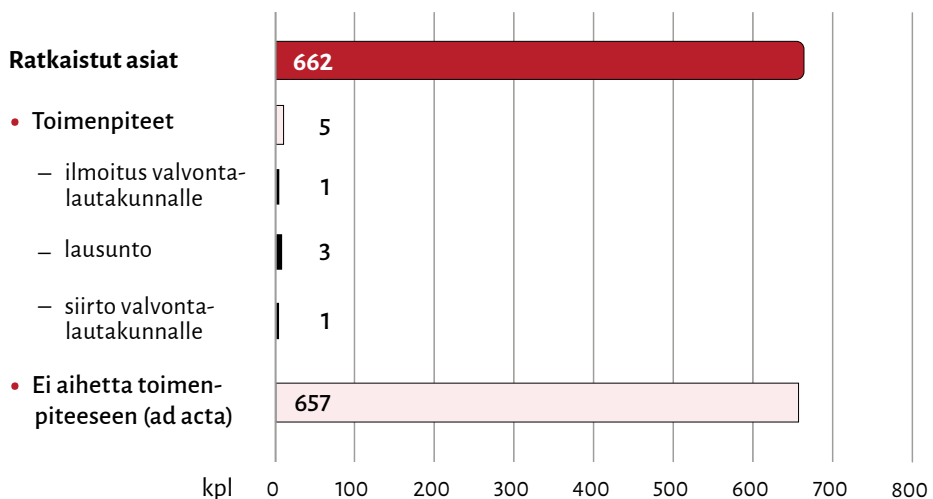
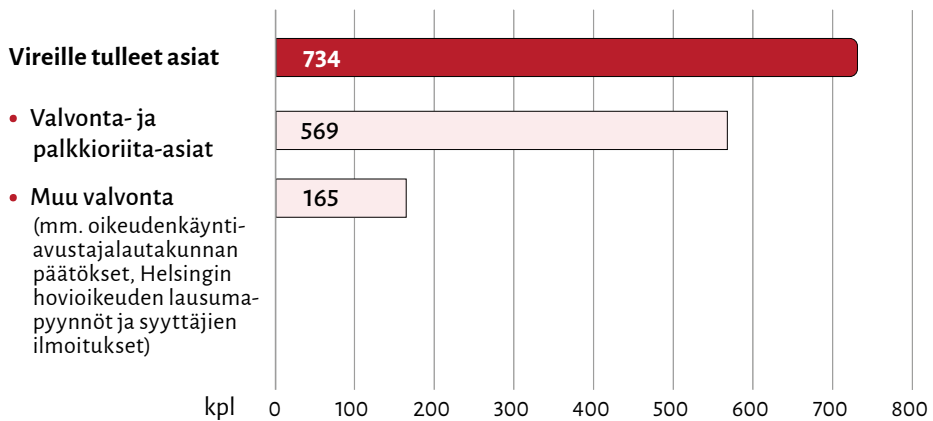

- oikeuskansleri ei siirrä valvontalautakunnalle yksilöimättömiä tai selvästi perusteettomia kanteluita
- oikeuskansleri voi laittaa vireille valvonta-asian valvontalautakunnassa, jos hän katsoo asianajajan, julkisen oikeusavustajan tai luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan laiminlyöneen velvollisuutensa
- valvontalautakunta ja oikeudenkäyntiavustajalautakunta lähettävät ratkaisunsa oikeuskanslerille
- oikeuskansleri tarkastaa ratkaisut ja voi valittaa niistä Helsingin hovioikeuteen. Valitusaika on 30 päivää ratkaisun saapumisesta oikeuskanslerinvirastoon
- Helsingin hovioikeus varaa oikeuskanslerille valitusasioissa mahdollisuuden lausuman antamiseen, jos asia on tullut vireille muuten kuin oikeuskanslerin valituksella
- oikeuskansleri varmistaa sekä oikeudellisten palvelujen asiakkaiden että yleisen edun näkökulmasta, että perus- ja ihmisoikeudet, oikeussuoja, hyvä hallinto ja oikeusvarmuus toteutuvat
- oikeuskansleri tutkii myös kantelut, jotka koskevat valvontalautakunnan tai oikeudenkäyntiavustajalautakunnan menettelyä

Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien sekä valvonta- ja oikeudenkäyntiavustajalautakuntien toiminnan valvonta

Kaikki valvontalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnan päätökset tarkastetaan oikeuskanslerinvirastossa.

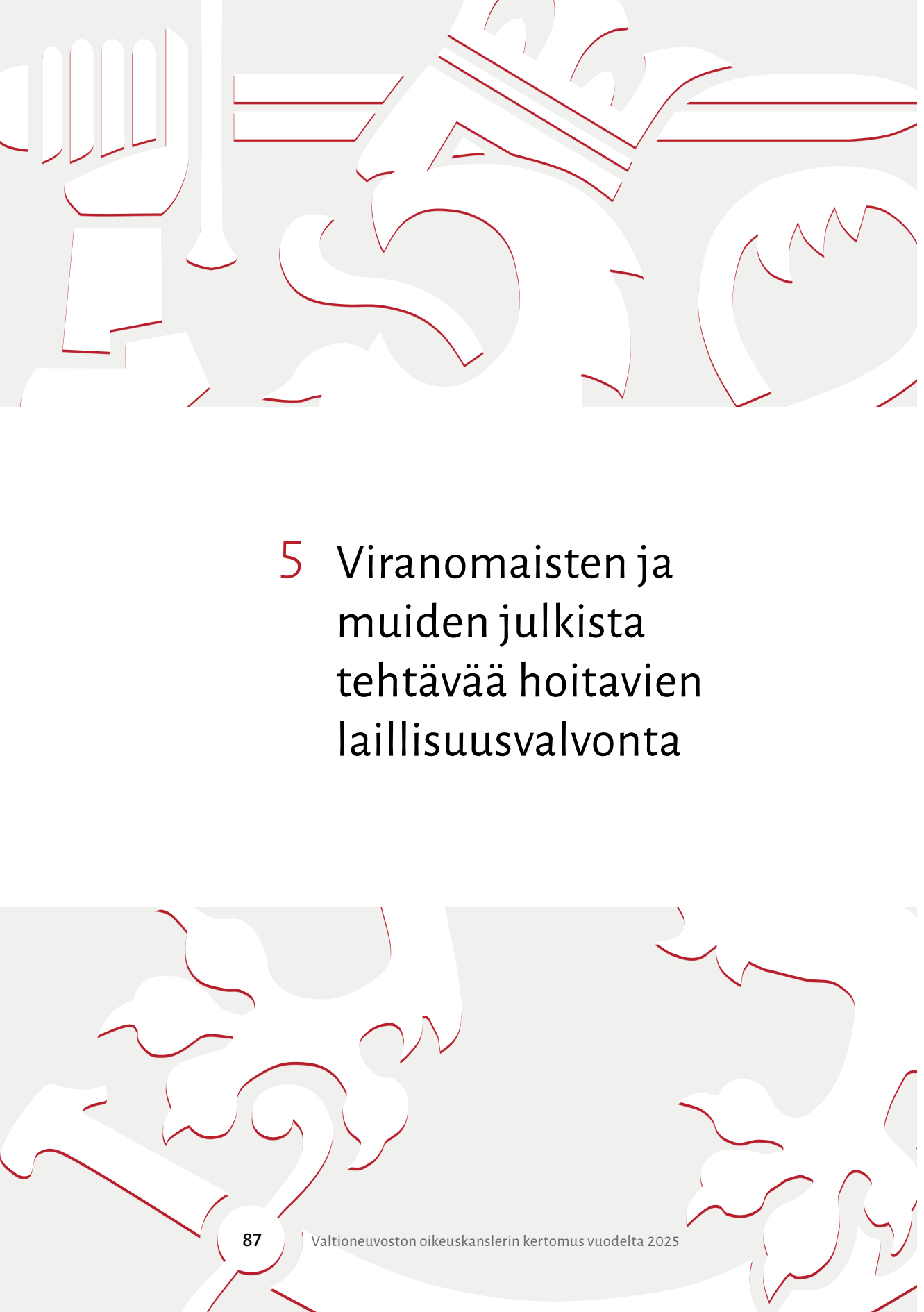

Kantelut

Oikeuskanslerin tulee valvoa, että viranomaiset, virkamiehet ja julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

5 Viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonta

Viranomaistoiminnan valvonta

Yleistä

- oikeuskanslerin tuomioistuimiin, viranomaisiin ja valtioneuvostoon kohdistuva laillisuusvalvonta muodostaa yhdessä kokonaisuuden ja ne ovat toistensa kanssa vuorovaikutuksessa
- viranomaistoiminnan lainmukaisuutta ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista arvioidaan oikeuskanslerin eri laillisuusvalvonnan keinoja käyttäen ja yhdistellen
- ylintä laillisuusvalvontaa suunnataan valvonnan valvontaan kiinnittämällä erityisesti huomiota viranomaisten tekemän laillisuusvalvonnan tehokkuuteen ja toimivuuteen

Valvonnan keinot

- kanteluiden käsittely
- laillisuusvalvontakäynnit
- omat aloitteet

Valvonnan tavoitteet

- valvonnan tavoitteena ovat muun muassa viranomaisten toiminnan laadukkuus ja joutuisuus

Kantelun käsittely

- oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menettelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta
- oikeuskansleri ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta
- asiassa hankitaan oikeuskanslerin tarpeelliseksi katsoma selvitys ▶

Laillisuusvalvontakäynnit

- mahdollistavat muun ohella viranomaistoiminnan yhtenäisyyden ja yleisten soveltamiskäytäntövirheiden selvittämistä
- toimivat ennaltaehkäisevästi ja voivat tuoda uusia valvontakysymyksiä esille
- edistävät vuorovaikutusta ja tiedonvaihtoa valvottavien kanssa
- voivat antaa tietoa lainsäädännön puutteista ja ongelmakohdista

Omat aloitteet

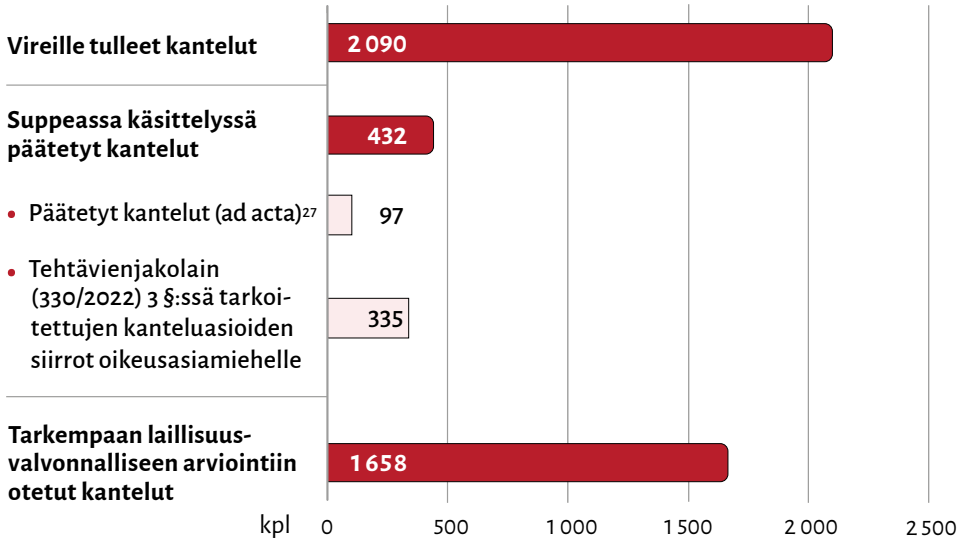
- kohteena erityisesti rakenteelliset ongelmat; esimerkiksi laajamittaiset, yksittäisiä kanteluasioita laajemmat laillisuusongelmat, puutteet sääntelyssä, ohjeistuksessa tai virkamiesten koulutuksessa
- keino kiinnittää huomiota piiloon jääviin ongelmiin ja haavoittuvien ihmisryhmien asemaan
- virikkeitä muun ohella muussa laillisuusvalvonnassa tehdyistä havainnoista ja mediaseurannasta

Seuraamukset

- huomautus
- huomion kiinnittäminen lain tai hyvän hallintotavan mukaiseen menettelyyn
- toimenpiteet oikaisun saamiseksi (etenkin ylimääräinen muutoksenhaku lainkäyttöasioissa)
- ylimmät laillisuusvalvojat voivat myös määrätä syytteen nostettavaksi ja ajaa syytettä laillisuusvalvontaansa kuuluvassa asiassa
- oikeuskanslerilla on lisäksi oikeus tehdä ehdotuksia säännösten ja määräysten kehittämiseksi tai muuttamiseksi, jos niissä on valvonnassa havaittu puutteita tai ristiriitaisuuksia tai jos ne ovat aiheuttaneet oikeudenkäytössä tai hallinnossa epätietoisuutta tai eriäviä tulkintoja

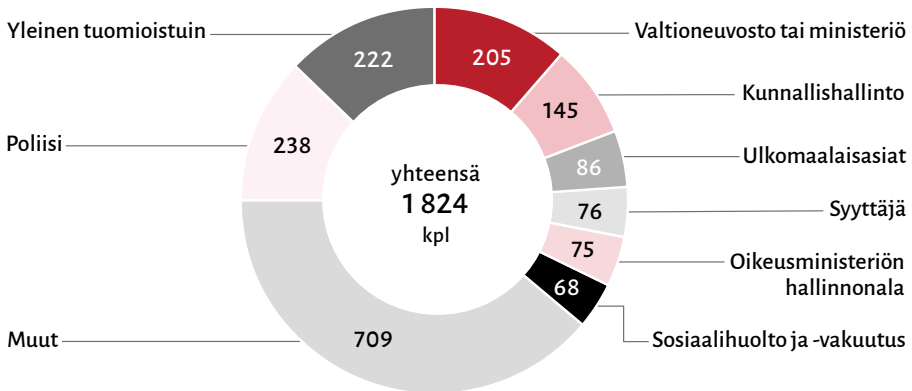

Viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonta

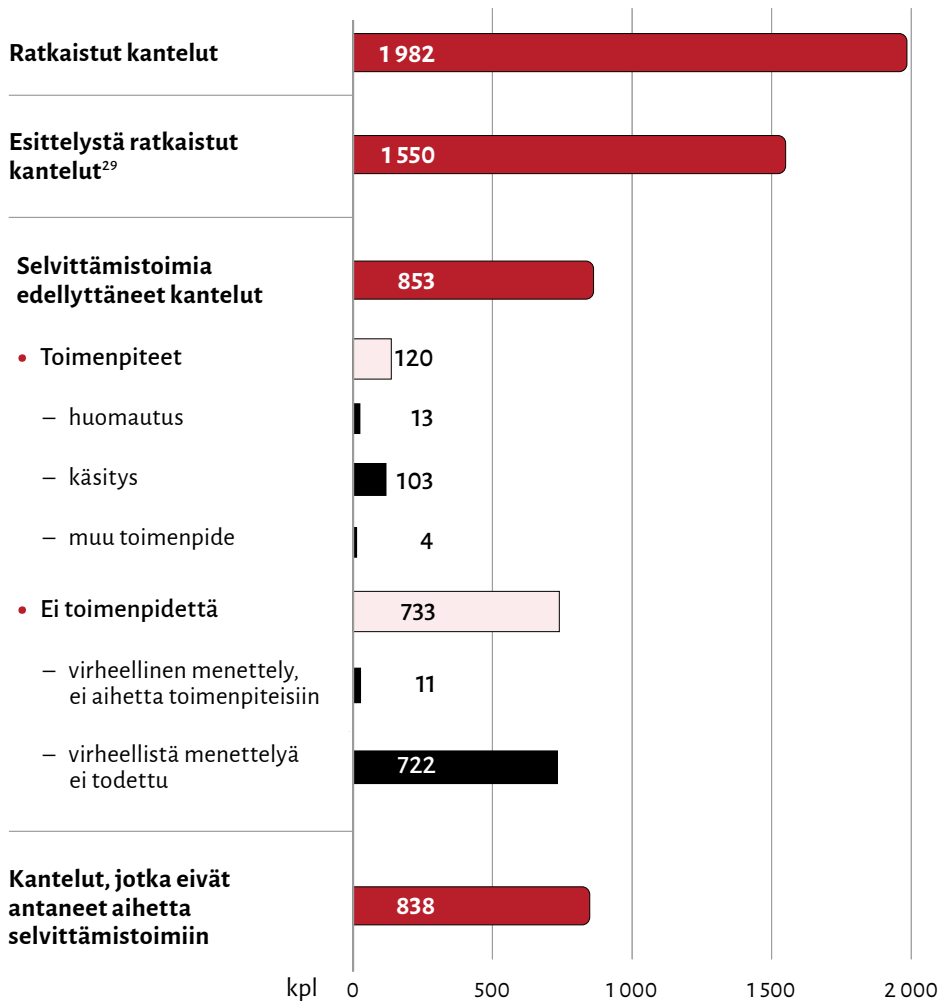
- Tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otetut kantelut²⁸, kpl

Kantelut koskivat seuraavia viranomaisia tai asiaryhmiä (yksi kantelu voi koskea useaa asiaryhmää)

²⁷ Nämä ovat mielipidekirjoituksia, tiedoksi tulleita kirjoituksia tai jo ratkaistua asiaa koskevia toistuvia jatkokirjoituksia. Näistä asioista tehdään kirjaamisen jälkeen heti arviointi käsittelytarpeesta, jonka jälkeen ne päätetään ilman jatkotoimenpiteitä.

²⁸ Asia jaetaan esittelijän valmisteltavaksi ja esiteltäväksi ratkaisijalle (oikeuskansleri, apulaisoikeuskansleri tai apulaisoikeuskanslerin sijainen).

Yksi kanteluratkaisu voi tilastoitua useaksi toimenpiteeksi tai asian käsittelyn päättämisperusteeksi ja toisaalta useampi tilastoitu toimenpide tai päättämisperuste aiheutua yhdestä ratkaisusta, jolla on ratkaistu samanaikaisesti useita kanteluita.

²⁹ Oikeuskanslerin, apulaisoikeuskanslerin tai apulaisoikeuskanslerin sijaisen ratkaisemat, esittelijän esittelemät kanteluasiat, jotka on otettu tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin.

Ratkaisuja

Oikaisuvaatimusten käsittelyn maksullisuus eri viranomaisissa

Apulaisoikeuskansleri saattoi oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön tietoon havaintonsa valtion viranomaisten oikaisuvaatimusten käsittelyn maksullisuuden ja maksuttomuuden sääntelyn ja käytännön epäyhtenäisyydestä. Havainnot koskivat muun muassa valtion viranomaisten oikaisuvaatimusten käsittelystä perittävien maksujen lähtökohtaista maksullisuutta tai maksuttomuutta ja siitä poikkeamista sekä sitä, tuleeko lähtökohtaisesti maksullisen oikaisuvaatimuksen käsittelystä periä maksua tilanteessa, jossa päätöstä muutetaan oikaisuvaatimuksen tekijän eduksi.

Apulaisoikeuskansleri otti omana aloitteenaan tutkittavakseen oikaisuvaatimusten sääntelyn ja käytännöt sekä niiden vaikutukset oikeusturvan saatavuuteen. Hän halusi selvittää tästä näkökulmasta, onko oikaisuvaatimusten maksullisuuden sääntelyssä tai käytännöissä mahdollisesti siihen vaikuttavia puutteita, ristiriitaisuuksia, epätietoisuutta tai eriäviä tulkintoja.

Valtaosa valtion viranomaisten tekemistä päätöksistä oikaisuvaatimukseen oli kuitenkin maksuttomia. Oikaisuvaatimuksen maksullisuudesta on joitakin säännöksiä eri hallinnonaloilla. Maksuja koskevat käytännöt vaihtelivat merkittävästi. Maksuperustelakia ei ollut siten tulkittu eri viranomaisten suoritteiden maksullisuuden sääntelyssä yhteneväisesti.

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu, että jäsenvaltiot voivat lähtökohtaisesti periä kohtuullisen maksun oikeussuojakeinin käytöstä hallinnollisessa viranomaisessa. Maksun kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon myös mahdollisen hallintovalituksen kustannukset. Vaikka oikaisuvaatimuksen käsittelymaksu ei olekaan tuomioistuinmaksu, on se luonteeltaan muutoksenhakua koskeva maksu. Oikaisuvaatimuksen tekeminen on edellytys sille, että asian voi

saada tuomioistuimen ratkaistavaksi. Suurimmassa osassa asioissa, joissa oikaisuvaatimusmenettely oli valtion viranomaisissa säädetty maksulliseksi, oli maksu kuitenkin varsin maltillinen, esimerkiksi tuomioistuimen perimiin oikeudenkäyntimaksuihin verrattuna.

Kaikissa asioissa, joissa oikaisuvaatimuksen käsittelyn maksullisuudesta oli säädetty, ei ollut kuitenkaan säädetty maksun palauttamisesta tilanteessa, jossa oikaisuvaatimus johtaa sen tekijälle myönteiseen lopputulokseen. Myöskään näiltä osin oikaisuvaatimusmenettelyn maksullisuuskäytäntö ei siten ollut täysin yhtenäinen valtion viranomaisissa (OKV/430/70/2024; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Elina Nyholm).

Asioiden käsittelyn viipyminen tietosuojavaltuutetun toimistossa

Oikeuskanslerinvirastoon saapui useita kanteluita, joissa arvosteltiin tietosuojavaltuutetun toimiston pitkiä käsittelyaikoja sekä toimiston menettelyä asioiden käsittelyssä.

Kolmessa päätöksessä tietosuojavaltuutetun toimistolle annettiin huomautus asian käsittelyn aiheettomasta viipymisestä. Näistä tapauksista kahdessa asiat olivat olleet toimistossa käsiteltävänä yli kolme vuotta, ja yhdessä rekisteröidyn omien tietojen tarkastusoikeutta koskeneen asian käsittely kesti lähes viisi vuotta.

Yhdessä ratkaisussa tietosuojavaltuutetun toimiston huomiota kiinnitettiin velvollisuuteen käsitellä asiat ilman aiheetonta viivytystä, kun kantelijan asian käsittely oli kestänyt runsaat vuoden ja kymmenen kuukautta. Selvityksen perusteella asiaan ei liittynyt sen pitkää käsittelyaikaa selittäviä erityisiä syitä.

Ratkaisuissa muistutettiin laillisuusvalvontakäytännössä vakiintuneesti todetun, että viranomaisen tulee huolehtia tehtävien asianmukaisesta hoitamisesta myös

niissä tilanteissa, kun asioiden käsittely on ruuhkaantunut. Vetoaminen yleisiin resurssien niukkuuteen liittyviin syihin ei oikeuta poikkeamaan laissa säädetystä viivytyksetöntä käsittelyä koskevasta vaatimuksesta (OKV/747/10/2024 ja OKV/2488/10/2024; ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Outi Kostama, OKV/2990/10/2024; ratkaisijana Martikainen ja esittelijänä Maija-Liisa Goebel, OKV/2302/10/2024; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Kostama).

Oleskelulupahakemusten ja kansalaisuushakemusten käsittelyn viipyminen

Apulaisoikeuskanslerin sijainen antoi Maahanmuuttovirastolle huomautuksen laiminlyönnistä käsitellä oleskelulupahakemukset laissa säädetyssä enimmäisajassa. Kantelijan perheenjäsenten oleskelulupahakemusten käsittely oli kestänyt lähes 23 kuukautta, vaikka laissa oli säädetty perhesiteen perusteella tehdyille oleskelulupahakemuksille yhdeksän kuukauden enimmäisaika (OKV/2003/10/2024; ratkaisijana apulaisoikeuskanslerin sijainen Petri Martikainen ja esittelijänä Elina Nyholm). Hän kiinnitti Maahanmuuttoviraston huomiota oleskelulupahakemusten viivytyksettömään käsittelyyn kolmessa muussa tapauksessa, joissa oleskelulupahakemusten käsittelyaika oli vaihdellut 16 kuukaudesta 18 kuukauteen (OKV/555/10/2025; ratkaisijana Martikainen ja esittelijänä Maija-Liisa Goebel, OKV/131/10/2025 ja OKV/2611/10/2024; ratkaisijana Martikainen ja esittelijänä Nyholm).

Myös kansalaisuushakemusten käsittelyajat olivat olleet kohtuuttoman pitkiä – vajaasta kahdesta vuodesta lähes kolmeen vuoteen. Apulaisoikeuskanslerin sijainen saattoi kuudessa ratkaisussaan käsityksensä kansalaisuushakemuksen käsittelyn aiheettomasta viipymisestä Maahanmuuttoviraston tietoon (OKV/2211/10/2024; ratkaisijana Martikainen ja esittelijänä Goebel, OKV/927/10/2024 ja OKV/596/10/2024; ratkaisijana Martikainen ja esittelijänä Minna Pulkkinen, OKV/38/10/2025, OKV/1030/10/2025 ja OKV/1204/10/2025; ratkaisijana Martikainen ja esittelijänä Nyholm).

Apulaisoikeuskansleri oli päätöksellään 14.11.2024 (OKV/1941/80/2024) jo kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota kansalaisuushakemusten käsittelyn viivytyksettömyyteen ja pyytänyt virastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2025, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet, sekä mahdollisista lisätoimenpiteistään kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Hän totesi Maahanmuuttoviraston ilmoituksen perusteella, että kansalaisuushakemusten käsittelyn tilanne oli kohentunut. Käsittelyssä oli kuitenkin edelleen merkittäviä viiveitä sekä laajemmin viranomaistoimintaa koskevia kehittämistarpeita. Asian laillisuusvalvonnalliseksi seuraamiseksi apulaisoikeuskansleri pyysi Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2026, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet sekä mahdollisista uusista lisätoimenpiteistään kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi (OKV/1500/80/2025; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Nyholm).

Apulaisoikeuskansleri kiinnitti lisäksi Maahanmuuttoviraston, suojelupoliisin ja keskusrikospoliisin huomiota hyvän hallinnon edellyttämän viranomaisten välisen yhteistyön edistämiselvelvoitteen noudattamiseen. Maahanmuuttovirasto ei olisi voinut ratkaista kantelijan kansalaisuushakemusta pyytämättä lausuntoja suojelupoliisilta ja keskusrikospoliisilta, joten viranomaisten yhteistyöllä oli siten ollut ratkaiseva vaikutus kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittelyyn. Apulaisoikeuskansleri pyysi mainittuja viranomaisia ilmoittamaan tiedot ratkaisunsa edellyttämistä toimistaan viimeistään 30.6.2026 (OKV/3121/10/2024; ratkaisijana Puumalainen ja esittelijänä Anna-Maarit Pimiä).

Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojele

Apulaisoikeuskansleri arvosteli poliisia osaamattomuudesta ja huolimattomuudesta lähisuhteiden väkivallan riskin arvioinnissa. Hänen mukaansa riskinarviointia ja riskinhallintaa koskevien lakimuutosten tarpeellisuutta on myös ryhdyttävä valmistelemaan ripeästi, jotta uhreja voitaisiin paremmin suojella väkivallalta.

Apulaisoikeuskansleri tutki viranomaisten menettelyä tapauksessa, jossa entinen miesystävä murhasi naisen. Murhaa edeltävän vuoden aikana mies oli kohdistanut naiseen uhkauksia, vainoamista ja rikkonut toistuvasti tuomioistuimen määräämää lähestymiskieltoa. Nainen oli tehnyt poliisille useita rikosilmoituksia.

Apulaisoikeuskansleri totesi, että poliisin tiedossa oli lukuisia taustatekijöitä, jotka tutkimustiedon pohjalta voivat ennakoida väkivaltaa. Poliisi ei arvioinut käytössä olleita tietoja ja riskitekijöitä kokonaisuutena. Väkivallan riskiä ei arvioitu järjestelmällisesti. Uhrin turvallisuusriskien hallitsemiseksi ei laadittu suunnitelmaa.

Istanbulin sopimuksen (Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus) toimeenpanoa valvova asiantuntijaryhmä GREVIO on jo aiemmin kehottanut Suomea ryhtymään lainsäädäntömuutoksiin riskinarviointimenettelyn kehittämiseksi. Myös apulaisoikeuskansleri on jo aiemmin kiinnittänyt huomiota Istanbulin sopimuksen vaatimusten toteuttamiseen.

Apulaisoikeuskansleri pyytää oikeusministeriötä, sisäministeriötä sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä ilmoittamaan viimeistään 31.12.2025 toimenpiteistään.

Lisäksi apulaisoikeuskansleri antoi huomautukset Helsingin poliisilaitoksen viidelle poliisille. Murhaa edeltäneen vuoden aikana naista oli kuultu asianomistajana esitutkinnoissa. Asianomistajan erityisen suojele tarpeen arviointia ei ollut tehty asianmukaisesti ja asianomistajan oikeuksia koskevat merkinnät olivat puutteelliset (OKV/1905/10/2022; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Juho Lehtimäki).

Poliisin menettely lähisuhteessa tapahtuneiden pahoinpitelyjen esitutkinnoissa

Apulaisoikeuskansleri antoi huomautuksen kahdelle tutkinnanjohtajalle ja kiinnitti 29 tutkinnanjohtajan huomiota lievän pahoinpitelyn syyteoikeutta koskevaan sääntelyyn ja huolellisuuteen esitutkinnan päättämisessä.

Apulaisoikeuskansleri tutki omana aloitteenaan esitutkintoja, jotka olivat poliisi-asian tietojärjestelmässä luokiteltu lähisuhdeväkivallaksi ja tietojärjestelmän kirjausten perusteella päätetty asianomistajan rangaistusvaatimuksen puuttumisen vuoksi. Lähisuhteessa tapahtuneet lievätkin pahoinpitelyt ovat lain mukaan virallisen syytteen alaisia. Esitutkintaa ei voi jättää toimittamatta sillä perusteella, että uhri ei vaadi tekijälle rangaistusta tai peruuttaa vaatimuksensa.

Tutkittavana oli 65 esitutkintaa. Yhteensä 43 tapauksessa tutkinnanjohtaja oli päättänyt lähisuhdevalta-asian esitutkinnan lainvastaisesti. Asianosaisten suhteen laatua ei ollut selvitetty kahdessa asiassa riittävästi, jotta syyteoikeutta olisi voitu arvioida. Rikosilmoitus oli luokiteltu kahdeksassa asiassa virheellisesti lähisuhdeväkivalta-asiaksi. Muut tapaukset selittyivät tietojärjestelmän kirjausteknisillä syillä.

Apulaisoikeuskansleri totesi pitävänsä virheiden määrää ja toistuvuutta huolestuttavana. Lainsäätäjä on määrittänyt, että lähisuhteessa tapahtunut lieväkään pahoinpitely ei ole asianomistajarikos. Erityisen vakavia olivat tapaukset, joissa tutkinnanjohtaja oli tehnyt useita lainvastaisia päätöksiä.

Ongelman voidaan hyvin perustein olettaa olevan laaja ja pitkäkestoinen. Tilastojen perusteella poliisi on vuonna 2011 voimaantulleen lainmuutoksen jälkeenkin päättänyt lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa esitutkintoja asianomistajan rangaistusvaatimuksen puuttumisen tai peruuttamisen vuoksi. Apulaisoikeuskansleri tutki päätöksessään näitä tapauksia puolen vuoden ajalta. Suurin osa päätöksistä oli lainvastaisia. Voidaan hyvin olettaa, että vastaavia päätöksiä on ollut paljon myös muina ajankohtina.

Apulaisoikeuskanslerin selvityspyynnön jälkeen poliisilaitokset avasivat 40 esitutkintaa uudelleen tutkittavaksi (OKV/934/70/2025; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Juho Lehtimäki).

Esitutkintojen viipyminen ja hyvitysesitys

Apulaisoikeuskansleri antoi huomautuksen Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen rikoskomisariolle. Rikoskomisario ei ollut toimittanut viidessä asiassa esitutkintoja ilman aiheetonta viivästystä. Lisäksi yhdessä asiassa rikoskomisario ei hakenut asianomistajana olleelle lapselle esitutkintaan edunvalvojan sijaista, vaikka huoltajat eivät voineet puolueettomasti valvoa lapsen etua.

Nyt annetun ratkaisun taustalla oli apulaisoikeuskanslerin marraskuussa 2022 antama päätös seksuaalirikosten ja lähisuhdeväkivaltarikosten esitutkintojen viipymisistä (OKV/325/70/2022). Apulaisoikeuskanslerin tutkintapyynnön perusteella tutkinnanjohtajana toiminutta rikoskomisariota kuultiin epäiltynä tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Esitutkinta valmistui kesällä 2025.

Tutkinnanjohtajan vastuulla olleet esitutkinnat olivat viivästyneet vakavasti. Muun ohella raiskauksia koskeneet tutkinnat olivat poliisissa kolme vuotta ilman toimenpiteitä. Esitutkintojen viipyminen haittaa näissä asioissa todistelua ja näytön arviointia erityisen merkittävästi.

Apulaisoikeuskansleri totesi, että tutkinnanjohtajan olisi tullut organisoida esitutkintojen seuranta ja valvonta huolellisemmin. Esitutkintojen johtaminen ja niiden joutuisuuden valvominen kuuluvat tutkinnanjohtajan tehtävien ydinalueeseen. Tutkinnanjohtajan huolimattomuuteen oli vaikuttanut ruuhkautunut työtilanne ja henkilökohtaiset olosuhteet.

Teon vähäisyyttä ja sitä vastaan puhuvia seikkoja punnitessaan apulaisoikeuskansleri päätyi siihen, että tutkinnanjohtajan menettely olisi virkarikosoikeudellisesti arvioituna vähäinen. Näin ollen hän jätti syytteen nostamatta ja antoi

tutkinnanjohtajalle laillisuusvalvonnallisen huomautuksen. Lisäksi apulaisoikeuskansleri teki esityksen, että valtio hyvittää asianomistajalle aiheutuneen vahingon tapauksessa, jossa lapsen kohdistuneen pahoinpitelyn syyteoikeus oli vanhentunut asian oltua poliisissa vireillä yli neljä vuotta (OKV/2770/70/2022; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Juho Lehtimäki).

Positiivisen luottotietorekisterin toiminta

Oikeuskansleri ratkaisi kantelun, jossa arvosteltiin Verohallinnon ylläpitämän positiivisen luottotietorekisterin toimintaa. Oikeuskansleri arvioi, että rekisterin käytännöt eivät täysin täytä niitä vaatimuksia, jotka ovat johdettavissa oikeudesta oikeusturvaan, hyvän hallinnon periaatteista ja tietosuojasääntelystä.

Oikeuskansleri painotti, että luottotiedoilla ja luottokelpoisuuden arvioinnilla on tosiasiallisesti huomattavia vaikutuksia yksilön sekä yritysten ja muiden yhteisöjen asemaan ja mahdollisuuksiin käyttää oikeuksiaan ja toimia yhteiskunnassa. Massaluonteisessa toiminnassa ei saada vaarantaa hyvän hallinnon vaatimuksia tai asianosaisen oikeusturvaa.

Oikeuskansleri katsoi, ettei rekisterinpitäjä Tulorekisteriyksiköllä ole sen antaman selvityksen perusteella tosiasiallista määräysvaltaa rekisterissä käsiteltäviin tietoihin. Rekisterinpitäjä ei pysty varmistumaan siitä, että rekisteriin sisältyvät tiedot, joita voidaan pitää arkaluonteisina, olisivat varmasti oikein. Näin ollen järjestelmä ja sen hallinto eivät täysin noudata tietosuoja-asetuksessa säädettyjä velvollisuuksia. Tietosuojasääntelyn ja rekisteröidyn oikeuksien näkökulmasta ei ole kohtuullista, että velallinen joutuu kääntymään mahdollisesti useidenkin yritysten puoleen saadakseen selvää velkojaan koskevista tiedoista sekä saadakseen virheelliset tiedot korjattua. Erityisen hankalaksi velallisen aseman tekee tilanteet, joissa luotonantajaa tai perintätoimistoa ei enää ole olemassa, tai yhteyden saaminen tähän on muusta syystä vaikeaa. Varsinkin näissä tilanteissa on kyseenalaista, täyttääkö positiivinen luottotietorekisteri hyvän hallinnon periaatteiden ja tietosuojasääntelyn asettamat vaatimukset (OKV/1913/10/2024; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Susanna Lindroos-Hovinheimo).

Apulaisoikeuskanslerin havainnot hyvinvointialueiden valvonnasta ja omavalvonnasta

Apulaisoikeuskansleri teki laillisuusvalvontakäyntejä hyvinvointialueille, aluehallintovirastoihin, Valviraan sekä sosiaali- ja terveysministeriöön. Käyntien tarkoituksena oli selvittää, miten hyvinvointialueet ovat käynnistäneet toimintansa ja miten ne pystyvät turvaamaan sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalvelut. Käyntien perusteella apulaisoikeuskansleri päätti tutkia valvonnan ja erityisesti omavalvonnan toimivuutta hyvinvointialueilla omasta aloitteestaan ja saattoi havaintonsa ja käsityksensä ministeriöiden, valvontaviranomaisten ja hyvinvointialueiden tietoon.

Laillisuusvalvontakäynneillä kävi ilmi, että ministeriöiden (STM, VM ja SM) ohjaus ja valvontaviranomaisten valvonta on kohdistunut erityisesti järjestämistehtävän valvontaan ja hyvinvointialueiden omavalvonnan toteutumisen edistämiseen. Ohjaus on strategista ja sitä on tehty erityisesti toimintaa ohjaavien normien ja talouden ohjaamisen keinoin.

Ministeriöt ohjaavat myös valvontaviranomaisia, joihin kohdistuva tulosohtaus vaikuttaa siihen, miten ne tekevät valvontatyötään. Laillisuusvalvontakäynneillä kävi ilmi, että aluehallintovirastot kokivat erityisesti tulossopimukseen tehdyn kirjauksen, jonka mukaan aluehallintovirastojen pitäisi arvioida valvontahavaintojen merkitystä hyvinvointialueiden taloudellisen kestävyuden kannalta, ongelmallisena valvonnan itsenäisyyden kannalta. Riskinä voi olla, että jos epäkohtien korjaaminen on kallista, niihin ei välttämättä puututa valvonnassa riittävästi. Tulosohtaus vaikuttaa myös siihen, käsitelläänkö kantelut viranomaisissa vai siirretäänkö ne hyvinvointialueille muistutuksina käsiteltäviksi.

Hyvinvointialuelain mukaan aluehallintovirasto voi kantelun perusteella tutkia, onko hyvinvointialue toiminut lainmukaisesti. Apulaisoikeuskanslerin mukaan säännöksen tarkoitus on epäselvä ja sen perustelut ovat ristiriidassa sote-valvontalain kanssa, jonka mukaan aluehallintovirastolla on laajempi toimivalta ja se voi ottaa valvonta-asioita tutkittavakseen myös oma-aloitteisesti. Säännös näyttäisi olevan ristiriidassa myös valvontaviranomaisten valvonnan strategisen tavoitteen ja kohdentamisen kanssa.

Hyvinvointialueiden omavalvonnan käynnistymisen haasteena on ollut myös omavalvontaohjelmien ja -suunnitelmien laatiminen ja niiden vieminen käytäntöön. Apulaisoikeuskanslerin havaintojen mukaan omavalvonta toimii parhaiten palvelutuotannon valvonnassa, jota toteuttavat erilliset valvontayksiköt. Apulaisoikeuskanslerin mukaan yksiköiden ja valvontaa toteuttavien henkilöiden itsenäisyys on edellytys valvonnan tasapuoliselle ja puolueettomalle toteuttamiselle ja sen kehittämiseen on edelleen syytä kiinnittää huomiota.

Hyvinvointialueiden näkökulmasta järjestämisen omavalvonnassa on kyse omavalvontaohjelman toimeenpanon valvonnasta. Hyvinvointialueilla on myös tunnistettu, että omaan organisaatioon kohdistuvaan valvontaan voi liittyä eturistiriitoja. Apulaisoikeuskanslerin mukaan omavalvontaohjelmat eivät ole vielä ensimmäisissä versioissaan kyenneet lunastamaan niihin kohdistuvia odotuksia. Toimiakseen ne tarvitsevat vastinparikseen myös käytännön tasolla olevat omavalvontasuunnitelmat. Apulaisoikeuskansleri piti tärkeänä, että omavalvontaohjelmia myös päivitetään omavalvontasuunnitelmien ohjaamisessa yhä konkreettisempaan suuntaan.

Sote-järjestämislain mukaan STM:n asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä muun ohella omavalvontaohjelman sisällöstä. STM ei ole vielä antanut tällaista asetusta. Apulaisoikeuskanslerin mukaan asetus ohjaisi ja selkeyttäisi erityisesti järjestämisvastuun omavalvontaa. Asetuksessa voitaisiin myös säätää tarkemmin yhteisistä omavalvonnan järjestämisen institutionaalisista takeista, kuten itsenäisyydestä, riippumattomuudesta, raportoinnista sekä suhteista luottamuselimiin.

Apulaisoikeuskanslerin mukaan lainsäädäntö ohjaa kattavasti omavalvonnassa tehtyjen havaintojen ja korjaustoimia koskevien tietojen julkaisemiseen. Hyvinvointialueiden tulisi jatkossa kiinnittää huomiota siihen, että julkaisukäytännöistä ei muodostu laissa tarkoitettua suppeampia (OKV/97/70/2025; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Maija-Liisa Goebel).

Hyvinvointialueiden velvoite alijäämän kattamiseen

Etelä-Karjalan hyvinvointialue ja Satakunnan hyvinvointialue kantelivat oikeuskanslerille hyvinvointialueissa säädetystä määräajasta alijäämän kattamiseen. Kantelun mukaan velvoite on ristiriidassa hyvinvointialueiden lakisääteisten, alueen asukkaiden tarpeiden näkökulmasta riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvelvollisuuden kanssa.

Oikeuskansleri yhtyi lähtökohtaisesti sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön näkemykseen siitä, että hyvinvointialueen tulee tehdä talouden tasapainon saavuttamiseksi sopeutustoimia sen verran kuin on mahdollista ilman, että perustuslaissa jokaiselle turvatut riittävät sosiaali- ja terveystalvelut tai pelastustoimen talvelut vaarantuvat lainvastaisella tavalla.

Oikeuskanslerin mukaan hyvinvointialueella on hyvinvointialueiden rahoituslain mukaisesti ensisijaisena keinona hakea lisärahoitusta, jos rahoitus ei riitä laissa edellytettyjen talvelujen toteuttamiseen.

Oikeuskansleri esitti ministeriöille käsityksensä hyvinvointialueiden arviointimenettelyn käynnistämisen harkinnasta sekä rahoitusperiaatteesta. Oikeuskansleri katsoi, että rahoitusperiaatteen yleisesti vaarantuessa valtioneuvoston tulee ryhtyä viipymättä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan budjettirajoitteella ei voida rajoittaa lakisääteisten talvelujen saatavuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen mukaan noin puolet hyvinvointialueista ei suunnittele kattavansa alijäämiä lain edellyttämällä tavalla, mikä on huolestuttavaa. Oikeuskansleri katsoi, että osana rahoitusperiaatteen toteuttamisen harkintaa – varsinkin, jos rahoituksen riittävyteen liittyy systeemisiä ongelmia – voidaan harkita myös hyvinvointialueen alijäämän kattamista koskevan hyvinvointialuelain säännöksen sisältöä ja määräaikoja. Tässä harkinnassa tulee ottaa huomioon perusoikeuksien toteutumisen turvaaminen yhtenä painavana näkökohtana (OKV/3069/10/2024; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Irma Tolmunen).

Automaattinen päätöksenteko ja tekoälyn käyttö Kelassa

Oikeuskansleri otti omasta aloitteestaan tutkittavaksi automaattisen päätöksenteon ja tekoälyn käytön Kelassa. Oikeuskansleri arvioi, että Kelan selvityksen perusteella kaikki Kelan automaattiseen päätöksentekoon liittyvät menettelytavat eivät ole oikeudellisesti selkeitä. Oikeuskansleri kehotti Kelaa arvioimaan huolellisesti prosessejaan ja niiden yhdenmukaisuutta sekä kotimaisen että EU-lainsäädännön kanssa.

Oikeuskansleri kiinnitti huomiota muun muassa siihen, että Kelassa käytössä oleva itseoikaisumenettely ei täysin vastaa niitä vaatimuksia, joita automaattiselle päätöksenteolle hallintolaissa asetetaan. Oikeuskansleri totesi myös, että Kelan tulee huolellisesti arvioida automaattisen päätöksenteon menettelyjään ottaen huomion sekä perustuslaissa säädetty lapsen oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin että hallintolain sääntely lapsen ja huoltajan puhevallasta (OKV/2213/70/2024; ratkaisijana oikeuskansleri Tuomas Pöysti ja esittelijänä Susanna Lindroos-Hovinheimo).

Etelä-Suomen aluehallintoviraston sosiaalihuollon kantelujen käsittelyajat

Apulaisoikeuskansleri antoi ratkaisun Etelä-Suomen aluehallintoviraston sosiaalihuollon käsittelyaikoja koskevaan omaan aloitteeseen.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston sosiaalihuollon kantelut olivat ruuhkautuneet ja niiden käsittelyajat pidentyneet vuodesta 2019 lähtien. Aluehallintoviraston toimintaan olivat vaikuttaneet koronapandemiaan liittyvät tehtävät, asiamäärien lisääntyminen jo ennen koronapandemiaa, hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen ja uusi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaki. Aluehallintovirasto oli saanut lisäresursseja, mutta niiden määräaikaisuus oli aiheuttanut ongelmia.

Apulaisoikeuskanslerin mukaan kantelujen käsittelyn toimintatapojen ja työnkulun kehittämiseen olisi tullut ryhtyä viivytyksettä kantelujen ruuhkautumisen alkaessa jo ennen koronapandemiaa. Kehittämistoimiin oli ryhdytty merkittävästi

vasta vuoden 2023 aikana. Kantelujen käsittelyn toimintatapoja olisi voitu sujuvoittaa ja kehittää aluehallintoviraston omin toimin, mutta myös ohjaavien ministeriöiden olisi tullut kiinnittää asiaan huomiota aiemmin.

Sosiaalihuollon asiakaslain kantelua ja muistutusta koskevien säännösten tavoitteena on vahvistaa muistutusten ensisijaisuutta suhteessa kanteluihin. Selvitysten mukaan muistutussiirot lisääntyivät Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vasta loppuvuodesta 2022. Ratkaisun mukaan muistutukseksi siirtämisen lisääminen sekä yhteisten alkuarviointikriteerien luominen ja käyttöönotto olisi ollut suotavaa jo aiemmin, ja toiminnan tehostamistoimia olisi aiheellista suunnata myös pitkään vireillä olleisiin kanteluihin.

Apulaisoikeuskanslerin näkemyksen mukaan tilanteen parantuminen ja hyvän tilanteen vakiinnuttaminen pitkällä aikavälillä edellyttää tehtävien vaatimaa pysyvämpää resursointia tai ainakin ennakoitavissa olevia ja hallittuja sitä koskevia muutoksia. Kanteluasioiden ruuhkautuminen tulisi saada purettua ennen organisaatiomuutosta ja siirtymävaihetta uuteen Lupa- ja valvontavirastoon. Myös aluehallintovirastojen kanteluprosessin ja kantelujen käsittelytapojen yhtenäistämistä tulisi jatkaa ennen tätä.

Apulaisoikeuskansleri saattoi esittämänsä näkemykset Etelä-Suomen aluehallintoviraston, sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön tietoon huomioon otettavaksi aluehallintoviraston toiminnassa sekä sitä ohjatessa ja kehitettäessä (OKV/2342/70/2021; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Irma Tolmunen).

HUS-yhtymän asiakas- ja potilastietojärjestelmän ajantasaisuus alaikäisten tietojen näkymisessä huoltajille

Apulaisoikeuskansleri saattoi käsityksensä asiakastietolain 34 §:n 2 momentin velvoittavuudesta HUS-yhtymän tietoon.

Apotti asiakas- ja potilastietojärjestelmän terveystietojen näkymistä koskevat ikäraja-asetukset olivat edelleen tietyltä osin mainitun lainkohdan vastaisia. Näiden niin kutsuttujen vanhojen tietojen korjaamiselle ei ole HUS-yhtymän antaman selvityksen perusteella olemassa voimavarojen käytön näkökulmasta kestävää teknistä toteuttamistapaa.

Apulaisoikeuskansleri totesi, ettei se, että lainmukaisen tilan toteuttamiseksi ei ole olemassa vaivatonta ja edullista teknistä ratkaisua, ole peruste sille, että HUS-yhtymän tietojärjestelmässä on lakiin perustumaton 10 vuoden ikäraja niin kutsuttujen vanhojen tietojen huoltajille näkymisessä. Apulaisoikeuskansleri on jo aiemmissa päätöksissään edellyttänyt tietojärjestelmän asetusten määrittämistä siten, että tietojen oletusarvoisessa näkymisessä huoltajille noudatetaan asiakastietolaissa nykyisin määriteltyä 12 vuoden ikärajaa.

Apulaisoikeuskanslerin asiassa esiin nostama laillisuusvalvonnallinen ongelma on sittemmin korjaantunut uusien eli 21.5.2022 jälkeen HUS-yhtymän Apotti asiakas- ja potilastietojärjestelmään syötettävien asiakas- ja potilastietojen osalta. Apulaisoikeuskansleri totesi, että asian laillisuusvalvonnallisessa arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös se, että huoltajille eivät näy näiden tiettyjen ikäluokkien asiakas- ja potilastietokirjaukset, jotka on tehty ennen 21.5.2022, eli kysymys on vähintään yli kolme vuotta vanhoista eikä siten enää kovin ajankohtaisista kirjauksista (OKV/1685/70/2025; ratkaisijana apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen ja esittelijänä Elina Nyholm).

Väärinkäytöksistä ilmoittaminen
on tärkeää yleiseen etuun
kohdistuvien uhkien ja vakavien
haittojen ennaltaehkäisemiseksi.

6 Ilmoittajansuojelu

Ilmoittajansuojelu

Yleistä

- Ilmoittajansuojelulakiin perustuva ilmoittajansuojelu antaa suojaa eräistä väärinkäytöksistä ilmoittaville ja kieltää vasta-toimet ilmoittajaa kohtaan.
- Ilmoittaja voi ilmoittaa työnsä yhteydessä havaitusta väärin-käytöksestä esimerkiksi julkisissa hankinnoissa, rahoitus-palveluissa, elintarvikkeiden turvallisuudessa, ympäristön-suojelussa, kuluttajansuojassa tai verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuudessa.
- Ilmoitus organisaatiossa havaitusta väärinkäytöksestä tehdään ensisijaisesti organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan.
- Ilmoitus on mahdollista tehdä tietyissä tilanteissa myös suoraan oikeuskanslerinviraston keskitettyyn, ulkoiseen ilmoituskanavaan.

Oikeuskanslerinviraston keskitetty ilmoituskanava

- Ilmoittajansuojelulain mukaan oikeuskanslerinviraston tehtävänä on ylläpitää keskitettyä ilmoituskanavaa, johon voi tehdä ilmoituksen kirjallisesti tai suullisesti. Ilmoittajan henkilöllisyys on suojattu.
- Oikeuskanslerinvirasto ei itse ryhdy tutkimaan ilmoituksia eikä tarkasta, täyttyvätkö kaikki ilmoituksen tai ilmoittajan-suojelun edellytykset.

- Oikeuskanslerinvirasto siirtää ilmoituskanavaan tehdyt ilmoitukset toimivaltaiselle viranomaiselle. Selvästi ilmoittajansuojelun soveltamisalan ulkopuolelle jääviä kirjoituksia ei kuitenkaan siirretä toimivaltaisille viranomaisille.
- Toimivaltainen viranomainen tutkii ilmoituksen paikkansapitävyyden, arvioi sovelletaanko ilmoitukseen ja ilmoittajaan ilmoittajansuojelulakia sekä ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin ja antaa ilmoittajalle selvityksen tehdyistä toimenpiteistä.
- Toimivaltainen viranomainen on viranomainen, jonka tehtäväksi väärinkäytösten valvonta ja niitä koskevien ilmoitusten käsittely lainsäädännön mukaan kuuluu.

Raportointi

- Toimivaltaisten viranomaisten on vuosittain raportoitava oikeuskanslerinvirastolle ilmoittajansuojelulain mukaisista ilmoituksista, niiden tutkimisesta ja lopputuloksesta.
- Oikeuskanslerinvirasto raportoi Euroopan komissiolle vuosittain ilmoitusten lukumäärän sekä viranomaisten ilmoittamat muut tiedot komission antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonta

- Oikeuskanslerinviraston ilmoituskanavaan tehtyjä ilmoituksia ei käsitellä oikeuskanslerinvirastossa kanteluina.
- Osana oikeuskanslerin yleistä laillisuusvalvontaa oikeuskansleri valvoo, että toimivaltaiset viranomaiset täyttävät ilmoittajansuojelulain mukaiset velvollisuutensa.

Oikeuskanslerinviraston keskitetyn ilmoituskanavan toiminta

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (1171/2022) tuli voimaan 11.1.2023. Tuolloin avattiin oikeuskanslerinviraston keskitetty ilmoituskanava ilmoitusten tekemistä varten. Keskitetty ilmoituskanava on nyt ollut toiminnassa kolmen vuoden ajan. Vuoden 2026 aikana oikeuskanslerinviraston tarkoituksena on laatia arvio ilmoituskanavan toiminnasta ilmoittajansuojelulain 39 §:n 1 momentissa ja ilmoittajansuojeludirektiivin 14 artiklassa säädetyn velvoitteen mukaisesti.

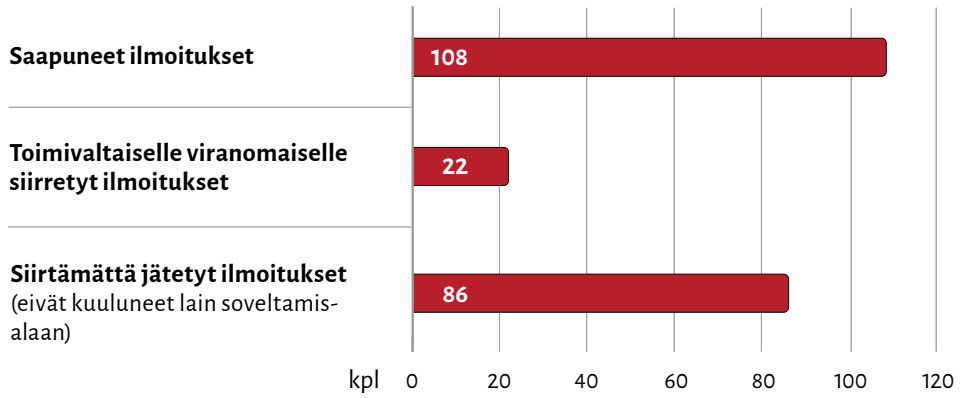
Ilmoituskanavaan tehtyjen ilmoitusten määrä pysyi vuonna 2025 edelleen melko matalana. Valtaosa ilmoituksista jäi selvästi ilmoittajansuojelulain soveltamisalan ulkopuolelle eikä niitä sen vuoksi siirretty eteenpäin toimivaltaisille viranomaisille tutkittaviksi. Ilmoituksia ei myöskään voida käsitellä oikeuskanslerille osoitettuina kanteluilta, sillä ilmoittajansuojelulaissa säädetään ilmoitusten käsittelyn erityisistä menettelyistä. Toimivaltaisille viranomaisille siirretyt ilmoitukset muodostavat lukumäärältään siinä määrin pienen asiaryhmän, ettei niistä voida tehdä vielä johtopäätöksiä esimerkiksi erityisistä ongelmakohtista lain piiriin kuuluvissa asiaryhmissä.

Oikeuskanslerinvirasto on muodostanut viranomaisverkoston järjestelmän toiminnan tueksi sekä tarpeelliset menettelyt raportoinnin toteuttamiseksi. Oikeuskanslerinvirasto pyysi toimivaltaisilta viranomaisilta raportit niiden käsittelemien ilmoitusten lukumäärästä ja selvittämistoimista raportointivuodelta 1.3.2026 mennessä. Oikeuskanslerinvirasto sai tiedot 97 viranomaiselta. Raporttien perusteella koottiin vuotta 2025 koskeva raportti Euroopan komissiolle. Raportin mukaan toimivaltaiset viranomaiset vastaanottivat 82 ilmoitusta, ja selvityksiä tehtiin 63 ilmoituksen kohdalla. Poliisitutkinnan käynnistämiseen johti 2 ilmoitusta. Oikeusprosesseja ei käynnistetty.

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa valvotaan nykyisin vakiintuneesti mm. laillisuusvalvontakäyntien yhteydessä viranomaisten toimintaa ilmoittajansuojelulain velvoitteiden toimeenpanossa.

Ilmoittajansuojelun keskitetty ulkoinen ilmoituskanava

7 Liitteet

7 Liitteet

Liite 1.

Julkaistut laillisuusvalvontaratkaisut hallinnonaloittain

Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatointen lainmukaisuuden valvonta

- Aseiden ja kaksikäyttötuotteiden vienti Israeliin (OKV/1198/10/2025, OKV/1351/10/2025, OKV/1772/10/2025, OKV/2409/10/2025, OKV/2411/10/2025 ja OKV/2666/10/2025, 10.11.2025)
- Asetuksiin sisällytettävät pitkät siirtymäajat (OKV/444/10/2025, 16.4.2025)
- Eduskunnan kirjelmien esittelyn viivästyminen (OKV/2173/70/2024, 19.2.2025) ja (OKV/1181/70/2025, 6.11.2025)
- Hallintoprosessilain tiedoksiantosäännösten tulkinnanvaraisuus (OKV/1115/70/2024, 25.7.2025)
- Hyvinvointialueiden velvoite alijäämän kattamiseen (OKV/3069/10/2024, 23.4.2025)
- Kansliapäällikön poissaolo tasavallan presidentin esittelystä (OKV/837/70/2025, 7.11.2025)
- Maa- ja metsätalousministeriön menettely turkisasetuksen valmistelussa (OKV/1327/10/2025 ja OKV/1329/10/2025, 23.10.2025)
- Maa- ja metsätalousministeriön menettely valtionavustushakemuksen käsittelyssä (OKV/484/10/2024, 24.1.2025)
- Ministeri vaaransi tupakkalain lainvalmistelun asianmukaisuuden (OKV/2525/10/2024, OKV/2533/10/2024, OKV/2534/10/2024, OKV/2553/10/2024, OKV/2589/10/2024 ja OKV/21/70/2024, 30.4.2025)
- Ministeriön menettely muutoksenhakulautakuntien jäsennimityksissä (OKV/2739/70/2024, 30.5.2025)
- Oikaisuvaatimusten käsittelyn maksullisuus eri viranomaisissa (OKV/430/70/2024, 23.10.2025)
- Oikeuskansleri tarkasti ulkoministeriön henkilöstöhallintoa (OKV/704/71/2024 ja OKV/2967/71/2024, 14.4.2025)
- Oikeusministeri ei menetellyt lainvastaisesti (OKV/723/10/2025, OKV/2343/10/2025, OKV/2045/10/2025, OKV/1061/10/2025, OKV/892/10/2025, OKV/821/10/2025, OKV/771/10/2025, OKV/751/10/2025, OKV/750/10/2025, OKV/747/10/2025, OKV/726/10/2025, OKV/724/10/2025 ja OKV/720/10/2025, 28.10.2025)

- Oikeusministeriön menettely lausuntopalvelun käytössä (OKV/1864/10/2025, 2.10.2025)
- Painelaiterekisterin tiedonhallinto (OKV/2918/80/2024, 18.7.2025)
- Palvelutarpeen arviointijaksosta säätäminen lailla (OKV/1683/70/2025, 29.7.2025)
- Sisäministeriön ja sen poliittisen johdon menettely vuoden 2025 pakolaiskiintiön valmistelussa (OKV/549/70/2025 ja OKV/2706/10/2024, 30.4.2025)
- Sosiaali- ja terveysministeriön menettely tiedusteluun vastaamisessa (OKV/1148/10/2025, 23.10.2025)
- Ulkoministeriölle huomautus laiminlyönneistä lausuntopalvelun käytössä ja tiedusteluihin vastaamisessa (OKV/2250/70/2024, OKV/2489/10/2024 ja OKV/2617/10/2024, 28.1.2025)
- Valtioneuvoston nykyisen rajapäätöksen voimassaolon arviointi (OKV/3100/10/2024, OKV/60/10/2025, OKV/543/10/2025 ja OKV/566/10/2025, 31.3.2025)
- Valtiovarainministeriön menettely verotuslaskelmien vaikutusten arvioimisessa (OKV/1089/10/2025 ja OKV/1123/10/2025, 11.9.2025)
- Ympäristöllisten lupapäätösten täytäntöönpanokelpoisuuden sääntely valituslupavaiheessa (OKV/1143/70/2024, 21.10.2025)
- Ympäristöministeriön erityisasiantuntijan menettely esittelijänä lain vahvistamisen yhteydessä (OKV/1212/70/2025, 6.11.2025)
- Ympäristöministeriön menettely Lausuntopalvelu.fi:n käytössä (OKV/2973/10/2024, 20.2.2025)
- Ympäristöministeriön menettely lausuntopalvelun käytössä (OKV/1001/10/2025, 20.8.2025)

Ulkoministeriön hallinnonala

- Valituskelpoisen päätöksen antaminen viivästyi tietopyyntöasiassa (OKV/2231/10/2024, 22.4.2025)

Oikeusministeriön hallinnonala

- Asian käsittelyn viipyminen ja menettely tietosuojavaltuutetun toimistossa (OKV/2990/10/2024, 11.8.2025)
- Asian käsittelyn viipyminen tietosuojavaltuutetun toimistossa (OKV/747/10/2024, 11.3.2025), (OKV/2302/10/2024, 10.9.2025) ja (OKV/2488/10/2024, 17.9.2025)
- Asioiden käsittelyn viivästyminen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa (OKV/2926/10/2024, 2.12.2025)
- Ehdollisen vankeusrangaistuksen koeajan pituus (OKV/641/31/2025, 11.6.2025)
- Esitutinnan kesto, pöytäkirjamerkinnot ja loppulausunto (OKV/490/70/2025, 26.9.2025)
- Hallinto-oikeuden menettely valituksen siirtämisessä (OKV/2749/70/2024, 30.9.2025)
- Huolellisuus syyteharkinnassa (OKV/2235/10/2024, 15.4.2025)
- Huolellisuus ulosottomenettelyssä (OKV/1744/10/2024, 5.5.2025)
- Hätävarjeluna tehdyn rikoksen syyksilukeminen ja syyttäjän velvollisuus muutoksenhakuun (OKV/2904/31/2024, 5.6.2025)
- Kanteluiden käsittelyajat valtakunnanvoudin kansliassa (OKV/2765/70/2024, 10.4.2025)
- Konkursiasiamiehen toimiston menettely tietopyynnön käsittelyssä (OKV/2449/10/2024, 10.6.2025)
- Kuluttajariitalautakunnan tiedottaminen (OKV/348/10/2024, 1.12.2025)
- Kuulemisperiaatteen toteutuminen (OKV/94/31/2024, 20.2.2025)
- Käräjäoikeuden asiakirjapyyntöjen käsittelyajat (OKV/1514/70/2025, 1.7.2025)
- Käräjäoikeuden asiakirjapyyntöjen käsittelyn ruuhkautuminen (OKV/2215/70/2024, 30.1.2025)
- Käräjäoikeuden ja oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnan menettely velkajärjestelyasiassa (OKV/5/10/2025, 27.10.2025)
- Käräjäoikeuden laiminlyönti lausua vangitsemisesta (OKV/2027/31/2023, 26.11.2025)
- Käräjäoikeuden menettely asianosaistietojen tallentamisessa (OKV/1129/70/2024, 8.4.2025)
- Käräjäoikeuden menettely pakkokeinoasioissa (OKV/480/31/2025, 3.12.2025)

- Käräjäoikeuden menettely sakon muuntorangaistusasioissa (OKV/2272/70/2022, 22.1.2025)
- Käräjäoikeuden menettely tietopyynnön käsittelyssä (OKV/2836/10/2024, 20.3.2025)
- Käräjäoikeuden ratkaisun viivästyminen (OKV/175/10/2025, 25.6.2025)
- Käräjätuomarille syyte kahdesta virkavelvollisuuden rikkomisesta (OKV/221/31/2023, 24.9.2025)
- Oikeusaputoimiston menettely tiedusteluun vastaamisessa (OKV/614/10/2024, 21.1.2025)
- Rangaistuksen tuomitseminen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta (OKV/854/31/2024, 15.9.2025), (OKV/118/31/2025, 17.9.2025) ja (OKV/95/31/2024, 23.9.2025)
- Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta (OKV/560/31/2024, 7.2.2025) ja (OKV/561/31/2024, 11.2.2025)
- Riita-asian käsittelyaika käräjäoikeudessa (OKV/1079/31/2025, 25.11.2025)
- Rikosasian ratkaiseminen ilman päätösvaltaa (OKV/1748/31/2023, 12.8.2025) ja (OKV/2903/31/2024, 16.9.2025)
- Syyteharkinnan joutuisuus (OKV/1625/10/2024, OKV/1662/10/2024, OKV/1663/10/2024 ja OKV/1665/10/2024, 22.5.2025)
- Syyttäjän ja poliisin menettely (OKV/1246/10/2022, 11.12.2025)
- Tuomioistuinten käytössä olevien tietojärjestelmien kehittäminen (OKV/2521/70/2022, 3.4.2025)
- Tuomioistuinten käytössä olevien tietojärjestelmien kehittämisen jatko seuranta (OKV/3016/70/2025, 12.12.2025)
- Tuomioistuinharjoittelun toteutuminen (OKV/1290/70/2023, 6.2.2025)
- Tuomion perusteleminen ym. (OKV/1369/31/2024, 14.3.2025)
- Täysi-ikäisen vastaajan tuomitseminen nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista (OKV/99/31/2025, 18.9.2025)
- Virantäyttöä koskevan päätöksen perusteleminen (OKV/354/10/2024, 1.4.2025)
- Virkamiesoikeudellisten asioiden käsittelyn viipyminen hallinto-oikeudessa (OKV/2588/10/2024, OKV/3050/10/2024 ja OKV/1797/10/2025, 10.11.2025)
- Vähimmäisrangaistuksen alittaminen (OKV/1012/31/2024, 24.1.2025)

Rangaistustuomioiden tarkastaminen

• Huolimattomuusvirhe käräjäoikeuden tuomiossa	(OKV/519/30/2024, 28.1.2025)
• Kokoonpanotietojen puuttuminen tuomiosta ja asian käsittelystä laaditusta pöytäkirjasta	(OKV/2056/30/2024, 15.1.2025)
• Käräjätuomarille syyte tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta	(OKV/687/30/2023, 29.4.2025)
• Käräjätuomarin ja syyttäjän menettely syyteoikeudeltaan vanhentuneen syytekohtan sisältäneessä rikosasiassa	(OKV/1730/30/2024, 29.8.2025)
• Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta	(OKV/647/30/2023, 17.12.2025) (OKV/867/30/2023, 18.12.2025) (OKV/2046/30/2024, 23.12.2025)
• Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneista rikoksista	(OKV/403/30/2023, 25.3.2025) (OKV/645/30/2023, 25.3.2025)
• Rangaistuksen tuomitseminen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta	(OKV/920/30/2023, 27.3.2025) (OKV/1887/30/2023, 8.8.2025)
• Rikosasian ratkaiseminen ilman päätösvaltaa	(OKV/2008/30/2024, 27.3.2025)
• Rikosasian ratkaiseminen kirjallisessa menettelyssä	(OKV/1858/30/2024, 15.5.2025) (OKV/1986/30/2024, 19.5.2025)
• Rikosuhrimaksun aiheeton määrääminen	(OKV/1857/30/2024, 25.6.2025) (OKV/1707/30/2024, 25.6.2025)
• Rikosuhrimaksun määrä	(OKV/1868/30/2024, 24.6.2025)
• Tuomiolauselman ja perustelujen välinen ristiriita	(OKV/1652/30/2024, 25.3.2025) (OKV/1589/30/2024, 25.3.2025)
• Tuomion korjausmerkinnän puutteellisuus	(OKV/1712/30/2024, 10.4.2025)
• Tuomion perusteluiden ja tuomiolauselman välinen ristiriita	(OKV/1874/30/2024, 21.5.2025) (OKV/1950/30/2024, 21.5.2025) (OKV/2069/30/2024, 22.5.2025) (OKV/1866/30/2024, 17.6.2025)
• Täysi-ikäisen vastaajan tuomitseminen nuorena henkilönä tehdyistä rikoksista	(OKV/1741/30/2023, 18.9.2025)
• Virhe sakkorangaistuksen yhteisrahämäärässä	(OKV/1111/30/2023, 19.12.2025)

Sisäministeriön hallinnonala

- Asiakirjapyyntöön ja tiedusteluihin vastaaminen (OKV/238/10/2024, 11.2.2025)
- Eri viranomaisten menettely kansalaisuushakemuksen käsittelyssä (OKV/3121/10/2024, 30.9.2025)
- Esitutinnan aloittamisharkinta ja esitutkintapäätöksen perustelevaaminen (OKV/2289/10/2024, 25.3.2025)
- Esitutinnan aloittamisharkinta ja sen perustelevaaminen (OKV/443/10/2025, 11.8.2025)
- Esitutinnan toimittamista koskeva harkinta (OKV/1028/10/2024, 13.8.2025)
- Esitutinnan viipyminen ja asianosaisen pyytämät esitutkintatoimenpiteet (OKV/3055/10/2024, 1.7.2025)
- Esitutinnan viipyminen ja esitutkintapäätöksen perustelevaaminen (OKV/23/70/2024, 25.3.2025)
- Esitutkintapäätöksen oikeudelliset perustelut (OKV/479/10/2024, 6.3.2025)
- Esitutkintapäätöksen perustelevaaminen (OKV/151/10/2024, 9.4.2025)
- Esitutkintapäätöksissä annettava asianosaisohjeistus (OKV/3137/70/2024, 8.10.2025)
- Esitutkintojen viipyminen (OKV/2773/70/2022, 29.9.2025)
- Esitutkintojen viipyminen ja hyvitysesitys (OKV/2770/70/2022, 29.9.2025)
- Henkilötietojen käsittely esitutkinnassa (OKV/243/10/2025, 29.10.2025)
- Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen (OKV/596/10/2024, 19.9.2025) ja (OKV/927/10/2024, 24.9.2025)
- Kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen seuranta (OKV/1500/80/2025, 23.7.2025)
- Kansalaisuushakemusten käsittelyn viipyminen (OKV/2211/10/2024, 8.8.2025)
- Kansalaisuushakemusten käsittelyn viivästyminen Maahanmuuttovirastossa (OKV/1204/10/2025, OKV/1030/10/2025 ja OKV/38/10/2025, 28.8.2025)
- Lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten laillisuusvalvonta poliisissa (OKV/965/70/2023, 16.10.2025)
- Maahanmuuttoviraston maksukortteja koskeva toimivaltasäännös (OKV/725/70/2022, 28.3.2025)
- Maahanmuuttoviraston menettely tietopyynnön ja yhteydenoton käsittelyssä (OKV/160/10/2025, 15.9.2025)

- Oleskelulupahakemusten käsittelyn viipyminen (OKV/2003/10/2024, 2.5.2025), (OKV/2611/10/2024, 6.5.2025) ja (OKV/131/10/2025, 25.8.2025)
- Oleskelulupahakemuksen käsittelyn viivästyminen (OKV/555/10/2025, 3.11.2025)
- Poliisilaitoksen menettely lähisuuhdeväkivallan riskinarvioinnissa (OKV/488/70/2025, 2.10.2025)
- Poliisiin menettely esitutkinnessa (OKV/888/10/2025, 10.11.2025)
- Poliisiin menettely lähisuhteessa tapahtuneiden pahoinpitelyjen esitutkinnoissa (OKV/934/70/2025, 13.10.2025)
- Poliisiin menettely sosiaalihuoltolaissa ja vanhuspalvelulaissa säädettyjen ohjaus- ja ilmoitusvelvollisuuksien tekemisessä (OKV/2237/70/2024, 2.7.2025)
- Poliisiin menettely toimittaa rikosasia kahteen kertaan syyttäjän ratkaistavaksi (OKV/1136/31/2024, 20.5.2025)
- Poliisin velvollisuus ilmoittaa tuomarin menettelyä koskevasta asiasta oikeuskanslerille (OKV/673/10/2024, 31.10.2025)
- Rikosilmoituksen kirjaaminen pahoinpitelystä lähisuhteessa (OKV/2205/10/2024, 6.3.2025)
- Viranomaisten menettely asiakirjan käsittelyssä (OKV/893/70/2023, 14.4.2025)
- Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suojeleminen (OKV/1905/10/2022, 6.3.2025)

Valtiovarainministeriön hallinnonala

- Asiakirjojen turvallisuusluokkaa koskevan merkinnän tekeminen Suomen Pankissa (OKV/1634/70/2025, 30.7.2025)
- Asian käsittelyn viipyminen (OKV/2689/10/2024, 3.11.2025)
- Etelä-Suomen aluehallintoviraston sosiaalihuollon kantelujen käsittelyajat (OKV/2342/70/2021, 28.3.2025)
- Hallintokantelun kirjaamisen viipyminen (OKV/2089/10/2024, 17.6.2025)
- Hyvinvointialueen tietoturvasuunnitelman puuttuminen (OKV/601/70/2024, 13.2.2025)
- Hyvän hallinnon mukainen menettely työsuhteeseen ottamisessa valtion viranomaisessa (OKV/240/10/2024, 24.2.2025)
- Kaupungille huomautus viivyttelystä selvityksen antamisessa (OKV/278/10/2024, 28.5.2025)
- Kaupungin menettely tietopyynnön käsittelyssä (OKV/2515/10/2024, 30.9.2025)

- Kaupungin menettely virantäytössä, siitä tiedottamisessa ja tietopyynnön käsittelyssä (OKV/306/10/2024, 18.6.2025)
- Kunnan tilinpäätöksen laatiminen määräajassa (OKV/1094/10/2024, 4.4.2025)
- Kunnan yksityisoikeudellisen oikeustoimen ja julkisuuslain mukaisen tietopyynnön käsittely (OKV/2412/10/2024, 25.2.2025)
- Positiivisen luottotietorekisterin toiminta (OKV/1913/10/2024, 14.4.2025)
- Suomen Pankin menettely kulkuoikeuden epämisessä (OKV/2016/10/2024, 9.4.2025)
- Terveystieteiden tutkimuskeskuksen kantelun pitkä käsittelyaika (OKV/48/10/2024, 10.1.2025)
- Terveystieteiden tutkimuskeskuksen kantelujen pitkät käsittelyajat (OKV/2432/10/2024, 25.9.2025)
- Tiedusteluun vastaamisen viivästyminen (OKV/1628/10/2025, 11.11.2025)
- Tietopyynnön käsittely (OKV/2084/10/2024, 20.8.2025)
- Tietopyynnön käsittelyn viivästyminen ja asian käsittelyä koskeviin tiedusteluihin vastaaminen (OKV/2334/10/2024, 18.12.2025)
- Tietopyyntöjen käsittelyn viivästyminen (OKV/2168/10/2024, 7.11.2025)
- Tietopyyntöön ja tiedusteluihin vastaaminen (OKV/1792/10/2024, 27.8.2025)
- Viranhaltijan esteellisyys osallistua itseään koskevan kanteluasian käsittelyyn ym. (OKV/2595/10/2024, 25.11.2025)
- Virheen korjaamisen menettely ja muutoksenhaun välinen suhde (OKV/3117/10/2024, 13.5.2025)

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

- Apuvälineiden käytön valvonta ammattikorkeakoulun valintakokeissa (OKV/2753/70/2024, 30.9.2025)
- Seurakunnanvaltuuston puheenjohtajan toiminta (OKV/1484/10/2024, 7.1.2025)
- Ylimääräisten lomien myöntämistä koskevien käytäntöjen yhdenmukaisuus perusopetuksessa (OKV/313/70/2024, 22.7.2025)

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

- Huolellisuus asiakirjojen lähettämisessä (OKV/2621/10/2024, 1.12.2025)

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

- ELY-keskuksen menettely tietopyynnön ja palautteen käsittelyssä (OKV/2175/10/2024, 26.5.2025)
- Liikenteenohjauslaitteiden käyttäminen ja sijoittelu (OKV/1041/10/2024, 28.8.2025)
- Matkustajien oikeusturva joukkoliikenteen tarkastus- ja valvontamaksuja määrättäessä (OKV/312/70/2024, 21.10.2025)
- Sähköinen asiointimahdollisuus ajoneuvon lisäkilven tilaamisessa (OKV/1284/10/2023, 23.1.2025)
- Yhteydenottoon vastaaminen (OKV/381/10/2025, 16.6.2025)

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

- Ilmoittajansuojelulain määräaikojen noudattaminen (OKV/1774/10/2024, 30.4.2025)

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

- Apulaisoikeuskanslerin havainnot hyvinvointialueiden valvonnasta ja omavalvonnasta (OKV/97/70/2025, 22.10.2025)
- Automaattinen päätöksenteko ja tekoälyn käyttö Kelassa (OKV/2213/70/2024, 2.4.2025)
- Hakemusasian käsittelyn viipyminen aluehallintovirastossa (OKV/1653/10/2025, 17.12.2025)
- Huolellisuus kirjeiden käsittelyssä ja niihin vastaamisessa (OKV/2614/10/2024, 4.11.2025)
- Huolimattomuus kantelun käsittelyssä aluehallintovirastossa (OKV/526/10/2025, 31.10.2025)
- HUS-yhtymän asiakas- ja potilastietojärjestelmän ajantasaisuus alaikäisten tietojen näkymisessä huoltajille (OKV/1685/70/2025, 29.7.2025)

- Kelan varautuminen koronapandemian vaikutuksiin (OKV/568/70/2020, 15.10.2025)
- Muistutusten käsittelyaikojen seuranta hyvinvointialueella (OKV/1631/70/2024, 16.4.2025)
- Sosiaalihuoltoa ja terveydenhuoltoa koskevien kantelujen pitkät käsittelyajat (OKV/2532/10/2025, 19.12.2025)
- Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan toimet yhdenvertaisuuden edistämiseksi (OKV/1588/70/2024, 6.3.2025)
- Tietopyyntöön vastaamisen viivästyminen (OKV/382/10/2025, 4.6.2025)
- Tietosuoja-asetuksen noudattaminen postituspalvelun hankintasopimuksessa (OKV/1587/70/2024, 9.5.2025)
- Tietopyynnön käsittelyn laiminlyönti (OKV/1028/10/2025, 25.11.2025)
- Tietopyyntöjen käsittely (OKV/368/10/2025, 22.8.2025)
- Tietopyyntöjen käsittelemisestä kieltäytyminen (OKV/2608/10/2024, 26.8.2025)
- Ylimääräisten alkioiden luovutus hedelmöityshoidoissa (OKV/2760/10/2024, 29.9.2025)

Ympäristöministeriön hallinnonala

- Kaupunkiympäristölautakunnan päätöksenteon oikeudellinen yksiselitteisyys (OKV/717/10/2025, 30.9.2025)
- Kunnan rakennusvalvonnan menettely luvattoman saunarakennelman valvonnassa (OKV/1439/10/2024, 8.10.2025)
- Rakennusvalvonnan vastuu lupahakemukseen liitetyn valtakirjan riittävydestä (OKV/2330/10/2024, 17.4.2025)
- Tietopyynnön käsittelyn viipyminen ja virheellinen neuvonta (OKV/571/10/2025, 30.5.2025)
- Toimenpidevaatimusten käsittely rakennusvalvonnassa (OKV/1202/10/2024, 15.5.2025)
- Valvonta-asioiden käsittely kunnan rakennus- ja ympäristövalvonnassa (OKV/541/10/2024, 26.3.2025)
- Vesilain mukaisen valvonta-asian käsittely ELY-keskuksessa (OKV/103/10/2025, 7.3.2025)

Liite 2. Lausunnot

Valtioneuvoston kanslian toimiala

- Luonnos hallituksen esitykseksi valtioneuvostosta annetun lain muuttamisesta (OKV/1496/21/2025)
- Valtioneuvoston turvallisuusjohtamisen kehittäminen -hankkeen loppuraportti (OKV/1554/21/2025)

Ulkoministeriön hallinnonala

- Arviomuistio kehitysyhteistyön järjestämisen sääntelystä (OKV/288/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (OKV/894/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi Finnfund Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (OKV/1171/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi Suomen ja Yhdysvaltojen välisen perhe- ja puolisosopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (OKV/1807/21/2025)

Oikeusministeriön hallinnonala

- Lainvalmistelun kuulemisopas (OKV/2853/21/2024)
- Työryhmämietintö eräistä Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämiseen liittyvistä kysymyksenasetteluista (OKV/3009/21/2024)
- Luonnos hallituksen esitykseksi rikoslain 16 luvun muuttamiseksi (sinivilkkusabotaasi) (OKV/287/21/2025)
- Työryhmämietintö EU-luovuttamislain ja pohjoismaisen luovuttamislain muuttamisesta (OKV/380/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamisesta (väkivaltakuvauksen ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa koskevat kriminalisoinnit) (OKV/398/21/2025)

- Luonnos hallituksen esitykseksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta (OKV/399/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi pakkokeinolain 8 luvun 29 §:n muuttamisesta (OKV/502/21/2025)
- Työryhmämietintö rajat ylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon (E-evidence-asetus ja -direktiivi) (OKV/739/21/2025)
- Työryhmämietintö julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoituksesta (OKV/802/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisesta (OKV/1130/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n muuttamisesta (OKV/1213/21/2025)
- Luonnos valtioneuvoston asetukseksi sakon täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta (OKV/1335/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi turvallisuustutkintalain ja kyberturvallisuuslain 17 §:n muuttamisesta (OKV/1745/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain, ulosottokaaren, sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta (OKV/2027/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi tietosuojalain ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain muuttamisesta (OKV/2321/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (OKV/2373/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi varmuusvankeuden käyttöön otosta ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämistä (OKV/2557/21/2025)

Sisäministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa) (OKV/205/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi poliisin ja Maahanmuuttoviraston rekistereihin tallennettuja biometrisia tietoja koskevan sääntelyn muuttamiseksi (OKV/271/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetun lain 7 §:n muuttamisesta (OKV/346/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi poliisin tietojenvaihtoa koskevan lainsäädännön muuttamisesta (OKV/1553/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi poliisilain 5 luvun 34 §:n ja pakkokeinolain 10 luvun 33 §:n muuttamisesta (OKV/2078/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi ampumaratalain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta sekä valtioneuvoston asetuksesta valtioneuvoston ohjesäännön 15 ja 24 §:n muuttamisesta (OKV/2756/21/2025)

Valtiovarainministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 3 §:n ja hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 5 ja 25 §:n muuttamisesta (OKV/304/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi (OKV/499/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (OKV/551/21/2025)
- Työryhmämietintö ja luonnos hallituksen esitykseksi luottolaitosdirektiivin ja EMIR-direktiivin muutosdirektiivien täytäntöön panemiseksi (OKV/1285/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi valmisteverotuslain muuttamisesta (OKV/1338/21/2025)
- Luonnos valtioneuvoston asetukseksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (OKV/1462/21/2025)

- Luonnos hallituksen esitykseksi sähköistä tiedoksiantoa Verohallinnossa koskevaksi lainsäädännöksi (OKV/1494/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi Tullin hallinnosta annetun lain muuttamisesta (OKV/1603/21/2025)

Puolustusministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi asevelvollisuuslain, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain ja siviilipalveluslain muuttamisesta (reservin yläikäraja) (OKV/1109/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (OKV/2923/21/2025)

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi arkistointilaiksi ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta (OKV/226/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta (OKV/1306/21/2025)

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi metsästyslain 41 §:n muuttamisesta (OKV/386/21/2025)
- Luonnos valtioneuvoston asetukseksi turkiseläinten hyvinvoinnista (OKV/1220/21/2025)

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi EU:n datasäädöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (OKV/3082/21/2024)

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (OKV/303/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta annetun lain muuttamisesta (OKV/943/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n muuttamisesta (OKV/1073/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi työsopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (OKV/1301/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta (OKV/1460/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta (OKV/2945/21/2025)

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävstä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta (OKV/3030/21/2024)
- Luonnos hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (OKV/415/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (OKV/469/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi eurooppalaisesta terveystietoaluetta koskevaa asetusta (EHDS) täydentävästä sääntelystä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettuun lakiin ja siihen liittyviin lakeihin (OKV/764/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (OKV/820/21/2025)

- Luonnos hallituksen esitykseksi sosiaalihuoltolain, vanhuspalvelulain ja asiakasmaksulain muuttamisesta (OKV/957/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi (OKV/1071/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi terveydenhuoltolain ja asiakastietolain muuttamisesta (OKV/1096/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (OKV/1102/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (OKV/1127/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta (OKV/1129/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (OKV/1268/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi ambulanssikuljetusten ja ensihoitoon liittyvien kuljetusten järjestämis- ja rahoitusvastuun uudistamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksumuutoksia koskevaksi lainsäädännöksi: Ahvenanmaata koskeva erillisuus (OKV/1325/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta (OKV/1381/21/2025)
- Luonnos hallituksen esitykseksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi) (OKV/1441/21/2025)

Ympäristöministeriön hallinnonala

- Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta (OKV/455/21/2025)

Liite 3. Laillisuusvalvontakäynnit

29.1.2025	Oulun käräjäoikeus (OKV/3063/71/2024)
29.1.2025	Pohjois-Suomen syyttäjäalue (OKV/3078/71/2024)
4.2.2025	Ulkoministeriö (henkilöstöhallinto ja henkilöstöjohtaminen) (OKV/704/71/2024)
4.2.2025	Kansaneläkelaitos (OKV/41/71/2025)
10.2.2025	Ulkoministeriö (tietohallinto henkilöstöasioissa) (OKV/2967/71/2024)
19.3.2025	Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (OKV/162/71/2025)
23.4.2025	Kymenlaakson pelastuslaitos (OKV/676/71/2025)
24.4.2025	Kotkan kaupunki (OKV/329/71/2025)
24.4.2025	Kymenlaakson hyvinvointialue (OKV/328/71/2025)

Liite 4. Tilastot

Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston virkatointen lainmukaisuuden valvonta

Valtioneuvoston yleisistunnot ja esittelyt tasavallan presidentille

Istunnot	83
Valtioneuvoston yleisistunto	56
Esittely tasavallan presidentille	27
Käsitellyt asiat	1 825
Valtioneuvoston yleisistunto	1 460
Esittely tasavallan presidentille	365
Toimenpiteet	459
Oikeuskanslerin kannanotot ³⁰	62
Esittelyasiakirjojen korjauspyynnöt	397
• korjauspyyntöjen osuus istunnoissa käsitellyistä asioista	22 %
• oikeudellisten korjausten osuus korjauspyynnöistä	80 %

³⁰ Oikeuskansleri antaa istunnoissa käsiteltävistä asioista perustuslain 108 §:n mukaisesti kannanottoja ministeriöiden pyynnöstä valmistelun aikana ja omasta aloitteestaan tarkastaessaan esittelyasiakirjoja. Julkisen vallan käytön kannalta merkittävät kannanotot kirjataan.

Säädösehdotusten laillisuusvalvonta

Ministeriöiden lausuntopyynnöt	161
• annetut lausunnot	68
Säädösehdotusten ennakkotarkastukset	52
Tarkastetut hallituksen esitykset	206
Tarkastetut valtioneuvoston asetukset	223
Eduskunnan valiokuntien kuulemispyynnöt	16

Kantelut

Valtioneuvostoa ja ministeriöitä koskevat ratkaisut	213

Tuomarien virkarikosasiat

Vireille tulleet asiat 107

Ilmoitukset oikeuskanslerille	
• hovioikeuksilta	10
• poliisilta	92
• syyttäjältä	5

Ratkaistut asiat 95

Toimenpiteet	18
• syyte	1
• huomautus	15
• käsitys	2
Ei aihetta toimenpiteeseen	77

Syyttäjien virkarikosasiat

Vireille tulleet asiat 77

Ilmoitukset oikeuskanslerille	
• poliisilta	70
• syyttäjältä	7

Ratkaistut asiat 52

Ei aihetta toimenpiteeseen	50
Siirto eduskunnan oikeusasiamiehelle	2

Rangaistustuomioiden tarkastaminen

Tarkastetut tuomiot	3 038
Tarkastuksen perusteella vireille pannut asiat	93
Hakemukset korkeimmalle oikeudelle tuomion purkamiseksi	3
Ratkaistut asiat	51
Toimenpiteet	28
• syyte	1
• huomautus	12
• käsitys	15
Ei aihetta toimenpiteeseen	25

Asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien sekä valvonta- ja oikeudenkäyntiavustajalautakuntien toiminnan valvonta

Vireille tulleet 734

Valvonta- ja palkkioriiita-asiat 569

Muu valvonta (mm. oikeudenkäyntiavustajalautakunnan päätökset, Helsingin hovioikeuden lausumapyynnot ja syyttäjien ilmoitukset) 165

Ratkaistut 662

Toimenpiteet 5

• ilmoitus valvontalautakunnalle 1

• lausunto 3

• siirto valvontalautakunnalle 1

Ei aihetta toimenpiteeseen (ad acta) 657

Kaikki valvontalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustajalautakunnan päätökset tarkastetaan oikeuskanslerinvirastossa.

Kantelut 68

Tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otetut kantelut

• asianajaja, julkinen oikeusavustaja, valvontalautakunta 59

• luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, valvontalautakunta, oikeudenkäyntiavustajalautakunta 9

Ratkaistut kantelut 67

Selvittämistoimia edellyttäneet kantelut 35

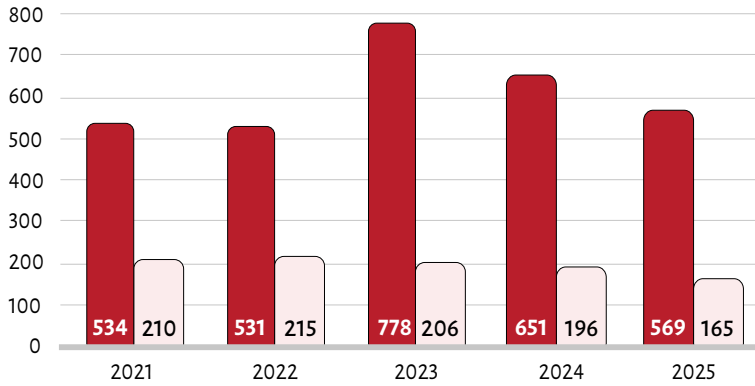
Toimenpiteet	1
• käsitys	1

Kantelut, joista ei aiheutunut toimenpidettä 34

Virheellistä menettelyä ei todettu	34

Kantelut, jotka eivät antaneet aihetta selvittämistoimiin 32

Oli vireillä valvontalautakunnassa tai toimivaltaisessa viranomaisessa tai muutoksenhakumahdollisuus	7
Siirrettiin valvontalautakunnalle tai oikeudenkäyntiavustajalautakunnalle	8
Ei kuulunut oikeuskanslerin toimivaltaan	2
Oli niin yksilöimätön, ettei sitä voitu tutkia	7
Raukesi muulla perusteella	6
Käsittely päätettiin (ad acta)	2

- Tarkastettavaksi saapuneet valvontalautakunnan päätökset valvonta- ja palkkioriiita-asioissa
- Asianajajien muu valvonta
(mm. oikeudenkäyntiavustajalautakunnan päätökset, Helsingin hovioikeuden lausumapyynnöt ja syyttäjien ilmoitukset)

Viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien laillisuusvalvonta

Kantelut³¹

Vireille tulleet kantelut	2 090
Suppeassa käsittelyssä päätetyt kantelut	432
pätetyt kantelut (ad acta) ³²	97
tehtävienjakolain (330/2022) 3 §:ssä tarkoitettujen kanteluasioiden siirrot oikeusasiamiehelle	335

Tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otetut kantelut³³ 1 658

Kantelut koskivat seuraavia viranomaisia tai asiaryhmiä (yksi kantelu voi koskea useaa asiaryhmää)

valtioneuvosto tai ministeriö	205
ulkoministeriön hallinnonala	7
oikeusministeriön hallinnonala	75
yleinen tuomioistuin	222
hallintotuomioistuin	38
erityistuomioistuin	3
syyttäjä	76
ulosotto	61
asianajaja, julkinen oikeusavustaja, valvontalautakunta	59
luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, oikeudenkäyntiavustajalautakunta	9
sisäministeriön hallinnonala	13

³¹ Kanteluasioiden yleistilasto, joka sisältää tiedot kaikista oikeuskanslerinvirastossa vireille tulleista kanteluista ja niiden käsittelystä.

³² Nämä ovat mielipidekirjoituksia, tiedoksi tulleita kirjoituksia tai jo ratkaistua asiaa koskevia toistuvia jatkokirjoituksia. Näistä asioista tehdään kirjaamisen jälkeen heti arviointi käsittelytarpeesta, jonka jälkeen ne päätetään ilman jatkotoimenpiteitä.

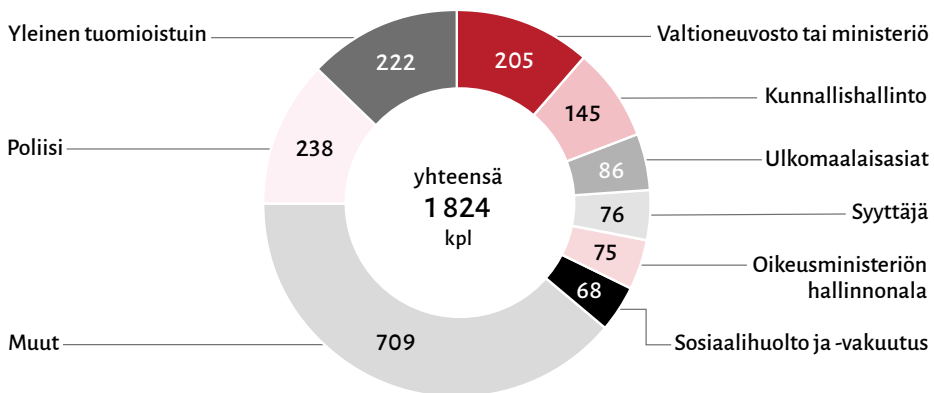
³³ Asia jaetaan esittelijän valmisteltavaksi ja esiteltäväksi ratkaisijalle (oikeuskansleri, apulaisoikeuskansleri tai apulaisoikeuskanslerin sijainen).

poliisi	238
ulkomaalaisasiat	86
valtiovarainministeriön hallinnonala	48
kunnallishallinto	145
verotus	44
opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	57
maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	37
liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	44
työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	22
työviranomainen	12
sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	16
sosiaalihuolto ja -vakuutus	68
terveydenhuolto	58
ympäristöministeriön hallinnonala	6
ympäristöviranomainen	35
muu viranomainen tai julkista tehtävää hoitava	80
muu asia	60

Tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin otetut kantelut, kpl

Kantelut koskivat seuraavia viranomaisia tai asiaryhmiä
(yksi kantelu voi koskea useaa asiaryhmää)

Ratkaistut kantelut 1 982

Esittelystä ratkaistut kantelut³⁴ 1 550

Selvittämistoimia edellyttäneet kantelut 853

Toimenpiteet	120
• huomautus	13
• käsitys	103
• muu toimenpide	4
Kanteluasiat, joista ei aiheutunut toimenpidettä	733
• virheellinen menettely, ei aihetta toimenpiteisiin	11
• virheellistä menettelyä ei todettu	722

Kantelut, jotka eivät antaneet aihetta selvittämistoimiin 838

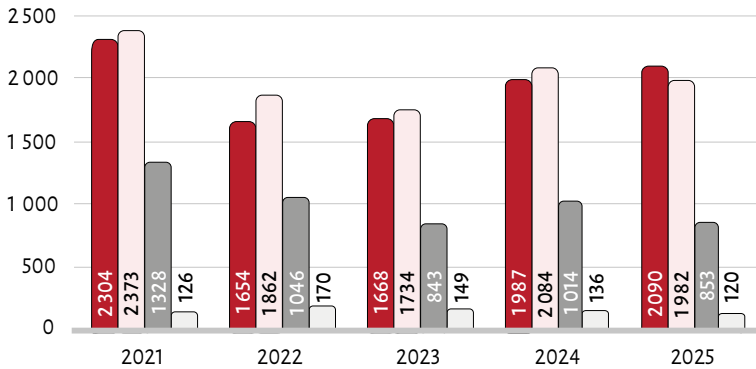
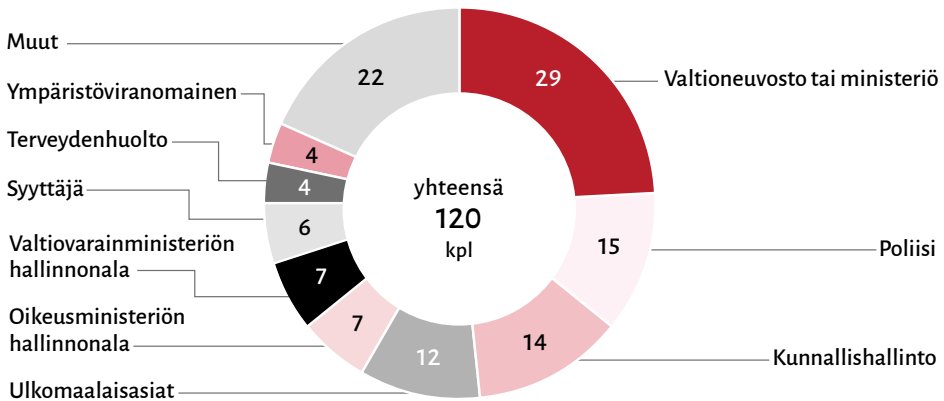
Siirto eduskunnan oikeusasiamiehelle	43
Siirto valvontalautakunnalle	8
Siirto toimivaltaiselle viranomaiselle	51
Oli vireillä toimivaltaisessa viranomaisessa tai muutoksenhakumahdollisuus	209
Ei kuulunut oikeuskanslerin toimivaltaan	130
Koski yli kaksi vuotta vanhaa asiaa	57
Oli niin yksilöimätön, ettei sitä voitu tutkia	128
Raukesi muulla perusteella	145
Käsittely päätettiin (ad acta)	67

Yksi kanteluratkaisu voi tilastoitua useaksi toimenpiteeksi tai asian käsittelyn päättämisperusteeksi ja toisaalta useampi tilastoitu toimenpide tai päättämisperuste aiheuttaa yhdestä ratkaisusta, jolla on ratkaistu samanaikaisesti useita kanteluita.

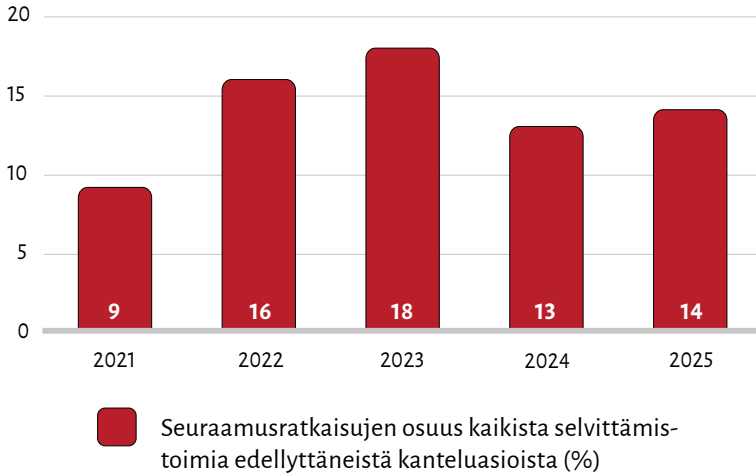
³⁴ Oikeuskanslerin, apulaisoikeuskanslerin tai apulaisoikeuskanslerin sijaisen ratkaisemat, esittelijän esittelemät kanteluasiat, jotka on otettu tarkempaan laillisuusvalvonnalliseen arviointiin.

Seuraamuksiin johtaneet kantelut, suurimmat kohderyhmät, kpl

- Saapuneet kantelut
- Ratkaistut kanteluasiat
- Selvittämistoimia edellyttäneet kanteluasiat
- Kanteluasioissa tehdyt seuraamusratkaisut
(kanteluasioita koskevat luvut sisältävät myös tasavallan presidenttiä ja valtioneuvostoa sekä asianajajia, julkisia oikeusavustajia ja luvan saaneita oikeudenkäyntiavustajia koskevat kantelut)

Ilmoittajansuojelun keskitetty ulkoinen ilmoituskanava

Saapuneet ilmoitukset	108
Toimivaltaiselle viranomaiselle siirretyt ilmoitukset	22
Siirtämättä jätetyt ilmoitukset (eivät kuuluneet lain soveltamisalaan)	86

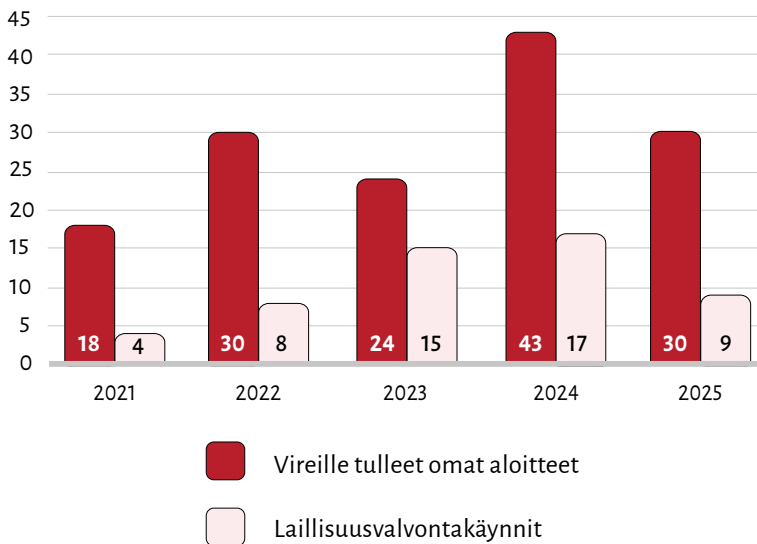
Omat aloitteet ja laillisuusvalvontakäynnit

Vireille tulleet omat aloitteet 30

Ratkaistut omat aloitteet 55

Toimenpiteet	50
• huomautus	7
• käsitys	33
• ehdotus oikeussääntöjen kehittämiseksi	2
• hyvitysesitys	1
• muu toimenpide	7
Ei aihetta toimenpiteeseen	7

Laillisuusvalvontakäynnit 9

Työtilanne

Vuonna 2025 vireille tulleet asiat 3 359

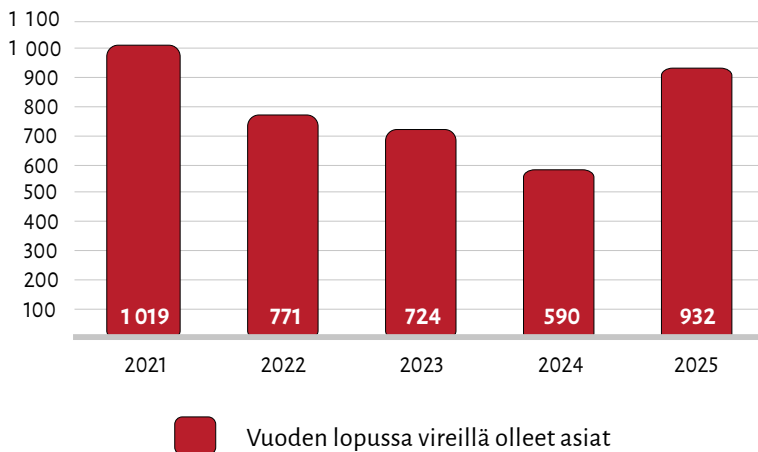
Kanteluasiat	2 090
Muut laillisuusvalvonta-asiat	1 269

Vuonna 2025 ratkaistut asiat 3 116

Vuoden 2025 lopussa vireillä olleet asiat 932

Vuonna 2022 tulleita muita laillisuusvalvonta-asioita	2
Vuonna 2023 tulleita muita laillisuusvalvonta-asioita	5
Vuonna 2024 tulleita kantelu- ja muita laillisuusvalvonta-asioita	70

Vuoden 2025 lopussa oli vireillä 932 asiaa, joista 31 kanteluasiaa oli ollut vireillä yli yhden vuoden.

Liite 5. Oikeuskanslerinviraston organisaatio

Oikeuskanslerinvirastoa johtaa oikeuskansleri. Kansliapäällikkö johtaa viraston sisäistä toimintaa sekä huolehtii sen tuloksellisuudesta ja kehittämisestä.

Oikeuskanslerinvirastossa on valtioneuvostoasiain osasto, oikeusvalvontaosasto ja hallintoyksikkö.

Valtioneuvostoasiain osastolla käsitellään valtioneuvoston valvontaa koskevat asiat, valtioneuvoston valvontaan liittyvät kanteluasiat sekä asianajajien, julkisten oikeusavustajien ja luvan saaneiden oikeudenkäyntiavustajien valvontaa koskevat asiat.

Oikeusvalvontaosastolla käsitellään oikeuskanslerille tehdyt kantelut sekä tuomioistuinten valvontaa ja muuta laillisuusvalvontaa koskevat asiat, jolleivät ne kuulu valtioneuvostoasiain osastolle. Lisäksi oikeusvalvontaosastolla käsitellään tuomareita ja syyttäjiä koskevat virkarikosasiat sekä rangaistustuomioiden tarkastamista ja ylimääräistä muutoksenhakua koskevat asiat.

Hallintoyksikössä käsitellään viraston sisäistä hallintoa, taloutta ja henkilöstöä sekä viraston viestintää koskevat asiat. Hallintoyksikössä toimitetaan oikeuskanslerin kertomus sekä hoidetaan ilmoittajansuojelun keskitetyn ilmoituskanavan tehtävät.

Oikeuskanslerinviraston organisaatio

— Johto- ja organisaatiosuhde

- - - Laillisuusvalvonnan esittelysuhte

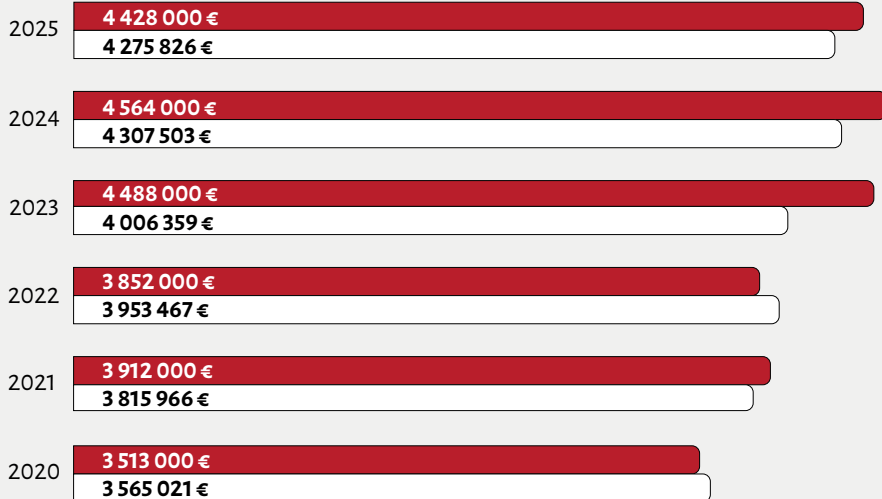
Oikeuskanslerinviraston talous

Vuoden 2025 talousarviossa oikeuskanslerinviraston toimintamenoihin osoitettiin 4 428 000 euron määräraha. Vuodelta 2024 siirtyi käytettäväksi 2 055 945 euroa. Valtionhallinnon tuottavuusohjelman ja muiden säästö-päätösten mukaisesti viraston toimintamääräraha vähenee seuraavasti (ml. palkkausten tarkistukset): vuonna 2026 4 336 000, vuonna 2027 4 279 000 ja vuosina 2028–2030 4 335 000 euroa.

Vuonna 2025 virasto käytti 4 275 826 euroa. Palkkausmenot muodostivat 86 prosenttia ja muut toimintamenot 14 prosenttia viraston kokonaismenoista.

Määrärahat

Vuosi

- Oikeuskanslerinvirastolle myönnetyt määrärahat, €
- Oikeuskanslerinviraston käyttämät määrärahat, €

Oikeuskanslerinviraston henkilökunta 2025

Kansliapäällikkö	Majuri Tuula, varatuomari (ma. 1.11.2019 alkaen)
	Hakonen Kimmo, oikeustieteen kandidaatti (vv. 1.5.2019 alkaen)
Valtioneuvostoasiain osasto	
Esittelijäneuvos, osastopäällikkönä	Koivisto Johanna, varatuomari
Esittelijäneuvokset	Kuosmanen Taru, varatuomari (ma. 1.1.-28.2.2025)
	Lindroos-Hovinheimo Susanna, oikeustieteen tohtori, yleisen oikeustieteen dosentti, varatuomari, valtiotieteiden maisteri (ma. 1.1.2024 alkaen)
	Ruuskanen Minna, oikeustieteen tohtori, varatuomari
Vanhemmat oikeuskanslerinsihteerit	Honkapää Heli, J.D. (USA), oikeustieteen maisteri, kauppätieteiden maisteri
	Kuosmanen Taru, varatuomari (vv. 1.1.-28.2.2025)
	Lahti Johanna, LL.M., oikeustieteen maisteri (ma. 25.5.2025 saakka)
	Laine-Nordström Paula, oikeustieteen kandidaatti (ma. 25.4.2024 alkaen)
	Luikka Laura, oikeustieteen kandidaatti
Esittelijä	Huhtamäki Susanna, varatuomari, yhteiskuntatieteiden maisteri
Notaari	Rouhiainen Minna, varatuomari
Johdon assistentti	Tolvanen Heidi, tradenomi

Oikeusvalvontaosasto

Esittelijäneuvos, osastopäällikkönä	Martikainen Petri, oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari (vv. 29.10.2025 alkaen)
	Löfman Markus, oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari (ma. 29.10.2025 alkaen)
Esittelijäneuvos apulaisosastopäällikkönä	Löfman Markus, oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari (vv. 29.10.2025 alkaen)
Esittelijäneuvokset	Kostama Outi, varatuomari
	Lehtimäki Juho, LL.M., varatuomari (ma. 1.4.2022 alkaen)
	Mustonen Marjo, varatuomari (vv. 16.1.2023 alkaen, 1.8.2025 lukien irtisanoutui)
	Nyholm Elina, oikeustieteen tohtori, varatuomari
	Tolmunen Irma, varatuomari (ma. 2.2.2023 alkaen)
Vanhemmat oikeuskanslerinsihteerit	Goebel Maija-Liisa, varatuomari (ma. 1.5.2023 alkaen)
	Herala Liisamari, varatuomari (vv. 1.5.2025 alkaen)
	Lehtimäki Juho, LL.M., varatuomari (vv. 1.4.2022 alkaen)
	Lehvä Outi, varatuomari
	Pulkkinen Minna, varatuomari
	Rouhiainen Petri, varatuomari
	Tolmunen Irma, varatuomari (vv. 2.2.2023 alkaen)

Oikeuskanslerinsihteerit	Mettovaara Marianne, oikeustieteen maisteri (ma. 1.5.-17.8.2025)
	Pimiä Anna-Maarit, varatuomari (ma. 1.5.-31.12.2025, vv. 24.11.2025 alkaen)
	Sihto Juha, oikeustieteen lisensiaatti, varatuomari
	Välinen Henna-Riikka, varatuomari (vv. 1.9.2022 alkaen)
Esittelijät	Mettovaara Marianne, oikeustieteen maisteri (ma. 30.4.2025 saakka)
	Niemi Rasmus, varatuomari (ma. 1.6.2025 alkaen)
	Pimiä Anna-Maarit, varatuomari (vv. 1.5.2025 alkaen)
	Tulkki-Ansinn Pia, varatuomari (vv. 1.1.2024 alkaen)
Korkeakouluharjoittelijat	Salo Annsofi, oikeusnotaari (ma. 1.6.-31.8.2025)
	Ylämäki Hannele, oikeusnotaari (ma. 1.6.-31.8.2025)
Hallintoyksikkö	
Kansliapäällikkö	Majuri Tuula, varatuomari (ma. 1.11.2019 alkaen)
	Hakonen Kimmo, oikeustieteen kandidaatti (vv. 1.5.2019 alkaen)
Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri	Liesivuori Pekka, varatuomari
Neuvontajuristit	Immonen Anna, oikeustieteen maisteri (vv. 1.6.2025 alkaen)
	Koivulehto Matias, oikeustieteen maisteri, valtiotieteiden maisteri (ma. 16.9.2025 alkaen)
	Lehikoinen Sanna, oikeustieteen maisteri (ma. 1.5.-7.9.2025)

Resurssihallinta-asiantuntijat	Laaninen Maria, tradenomi (ylempi AMK) (ma. 5.5.2025 alkaen)
	Näveri Anu, tradenomi (ylempi AMK) (vv. 24.3.2025 alkaen)
	Rauha Virpi, tradenomi (ylempi AMK) (ma. 1.9.2022 alkaen)
Tiedottaja	Kukkanen Krista, filosofian maisteri
Viestintäsuunnittelija	Runolinna Erica, filosofian maisteri (vv. 1.1.-30.6.2025)
Kirjaaja	Snabb Tuula
Toimistosihteerit	Aaltonen Sari
	Savela Sari

VALTIONEUVOSTON OIKEUSKANSLERI

Oikeuskanslerinvirasto

PL 20, 00023 VALTIONEUVOSTO

oikeuskansleri.fi

ISSN 0356-3200